

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

/Приета с Решение №484 по Протокол №37 от 31.10.2022 г. на
Общински съвет – Етрополе/

*Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.*

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	3
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	4
СПИСЪК НА КАРТИТЕ	5
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
ВЪВЕДЕНИЕ.....	8
Обхват на програмата	8
Правно основание за разработване на програмата	10
Принципи на програмата	12
Цели на програмата	15
I. ОПРЕДЕЛЯНЕ И ВЪВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ	17
II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	18
1. Географско положение, териториално-административни характеристики	18
2. Природо-географски характеристики	20
2.1. Релеф	20
2.2. Геоложки строеж	21
2.3. Климат	22
2.4. Почви	25
2.5. Водни и геотермални ресурси	27
2.6. Защитени зони.....	28
2.7. Защитени територии	33
3. Социално-демографски характеристики	36
3.1. Динамика на населението	36
3.2. Разпределение на населението по възрастов и полов признак	40
3.3. Възпроизводство на населението	49
3.4. Механично движение на населението	56
3.5. Средногодишна продължителност на живота на населението на област София. Прогноза за населението на област София и община Етрополе в средносрочен и дългосрочен аспект	61
3.6. Доходи, заетост и безработица в община Етрополе	61
4. Икономически характеристики	65
4.1 Състояние на основните икономически сектори	65
5. Състояние на инфраструктурата	72
5.1 Водоснабдяване и канализация	72
5.2 Електроенергийна инфраструктура	75

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

5.3	Транспортна инфраструктура и комуникации	75
6.	Анализ на компонентите на околната среда.....	79
6.1.	Въздух	79
6.2.	Води.....	80
6.3.	Земи и почви.....	83
6.4.	Биоразнообразие	84
7.	Анализ по фактори на въздействие	97
7.1.	Отпадъци.....	97
7.2.	Шум.....	101
7.3.	Радиационен контрол	102
7.4.	Зелена система.....	102
8.	Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда .	103
9.	Финансиране на дейностите по опазване на околната среда.....	103
III.	SWOT АНАЛИЗ	106
IV.	ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА.....	110
V.	ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	110
5.1.	Генерална стратегическа цел на програмата	110
5.2.	Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им	110
VI.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	112
VII.	СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	122
VIII.	ПРИЛОЖЕНИЯ.....	123

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1.	Динамика в броя на населението по териториални единици	37
Таблица 2.	Брой на населението на община Етрополе по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой).....	38
Таблица 3	Полова структура по населени места в община Етрополе към 31.12.2019 г.	42
Таблица 4.	Трудоспособен контингент в община Етрополе за периода 2011-2019 г.	47
Таблица 5.	Трудоспособен контингент в страната, областта и община Етрополе за периода към 31.12.2019 г.	48
Таблица 6.	Етническа структура в община Етрополе през 2011 г.	49
Таблица 7.	Живородени по години в община Етрополе за периода 2011-2019 г.	51

**Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.**

Таблица 8. Брой живородени деца по възраст на майката в община Етрополе	53
Таблица 9. Брой заселени и изселени в община Етрополе за периода 2011-2019 г.	58
Таблица 10. Миграции по пол в община Етрополе за периода 2011-2019 г. (брой)	59
Таблица 11. Средна продължителност на живота на населението за област София по пол за периода 2011-2019 г.	60
Таблица 12. Прогноза за населението на област София за периода 2015-2070 г.	60
Таблица 13. Прогноза за населението на община Етрополе за периода 2016-2035 г. (брой) 61	
Таблица 14. Безработица в община Етрополе за периода 2014-2019 г.	64
Таблица 15. Безработица в община Етрополе за периода 2014-2019 г.	65
Таблица 16. Размер и структура на земеделските площи в община Етрополе за периода 2014-2019 г.	66
Таблица 17. Основни отглеждани култури в община Етрополе за периода 2014-2019 г. (ха)	66
Таблица 18. Отглеждани култури в община Етрополе	67
Таблица 19. Брой на селскостопанските животни в община Етрополе за периода 2014- 2019 г.	68
Таблица 20. Територии за нуждите на горското стопанство	69
Таблица 22. Водопровод по населени места	74
Таблица 23. Регистрирани загуби във водопроводната мрежа по години	74
Таблица 24. Общинска транспортна схема	77
Таблица 24. Защитени, редки и застрашени животински видове	87
Таблица 25. Списък на вековните дървета в община Етрополе	92
Таблица 26. Застрашени, редки и защитени растителни видове	96
Таблица 27. Количеството събрани битови отпадъци	98
Таблица 28. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2015-2019 г.	105
Таблица 29. План за действие на ПООС Етрополе 2020-2025 г.	112

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Разпределение на групите заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено през м. юли 2020 г. по групи	17
Фигура 2. Максимални месечни температури в община Етрополе	23
Фигура 3. Средни температури и валежи в община Етрополе	24
Фигура 4. Скорост на вятъра в община Етрополе	24

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Фигура 5. Роза на ветровете в община Етрополе.....	25
Фигура 6. Население на община Етрополе в периода 2011-2019 г.....	36
Фигура 7. Брой на населението на община Етрополе по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой).....	39
Фигура 8. Съотношение мъже/жени в абсолютни бройки за периода 2011-2019 г.	41
Фигура 9. Полово съотношение в община Етрополе към 31.12.2019 г. (%).....	42
Фигура 10. Полово-възрастова пирамида на населението в община Етрополе към 31.12.2019 г.	43
Фигура 11. Полово-възрастова пирамида на община Етрополе за 2019г.	44
Фигура 12. Разпределение на населението по възрастови групи в община Етрополе за 2019 г.	45
Фигура.13. Коефициент на раждаемост в община Етрополе за периода 2011-2019 г. ...	52
Фигура 14. Коефициент на Раждаемост в община Етрополе, област София, Югозападен район и България за периода 2011-2019 г. (%).....	53
Фигура 15. Брой починали лица в община Етрополе за периода 2011-2019 г.....	54
Фигура 16. Коефициент на смъртност в община Етрополе, област София, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰).....	55
Фигура 17. Коефициент на смъртност в община Етрополе за периода 2011-2019 г.....	55
Фигура 18. Коефициент на естествен прираст в община Етрополе за периода 2011-2019 г.	56
Фигура 19. Механичен прираст в община Етрополе за периода 2011-2019 г.....	58
Фигура 20. Средногодишен доход на лице от домакинството в София област за периода 2001-2017 г.....	62
Фигура 21. ПСОВ Етрополе.....	82

СПИСЪК НА КАРТИТЕ

Карта 1. Населени места в община Етрополе	19
Карта 2. Релеф на България (надморска височина в м).....	21
Карта 3. Речна мрежа в община Етрополе.....	28
Карта 4. Защитени зони за опазване на птиците.....	30
Карта 5. Защитени зони за опазване на местообитанията	33
Карта 6. Защитени местности	34

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
------------	----------------------------------

**Програма за опазване на околната среда на община
Етрополе за периода 2020-2025 г.**

БО	Битови отпадъци
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДФЗ	Държавен фонд Земеделие
ЕО	Екологична оценка
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НЕМ	Национална екологична мрежа
НДЕФ	Национален доверителен еко фонд
НПРБ	Национална програма за развитие: България 2020
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г.
НПУО	Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.
НППОУ	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСОБС	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОС	Национална стратегия за околна среда 2009 - 2018 г.
НСОВС	Национална стратегия за развитие на водния сектор
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НУАБА	Негодни за употреба автомобилни батерии и акумулатори
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излязло от употреба моторно превозно средство
ОБ	Общински бюджет
ООп	Организация по оползотворяване
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Отпадъците от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПИП	Прединвестиционни проучвания
ПО	Предотвратяването на отпадъците

***Програма за опазване на околната среда на община
Етрополе за периода 2020-2025 г.***

ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУП	Подобен устройствен план
ПУРБ	План за управление на речни басейни
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РОП	Разширена отговорност на производителя
РОУКАВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
РСМ	Рециклирани строителни материали
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СГН	Средногодишна норма
СДН	Средноденонощна норма
СО	Строителен отпадък
СООРС	Строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
ТБО	Такса битови отпадъци
ТСБ	Териториално статистическо бюро
УОЗ	Устойчиви органични замърсители
ФЕС	Фондове на Европейския съюз
ФПЧ	Фини прахови частици

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Обхват на програмата

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Етрополе обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

Околната среда е от изключително важно значение за качеството на живот на дадена територия и населението, което я обитава. Състоянието на околната среда, зависи от много фактори, като туризъм, транспорт, земеделие, индустрия, промишленост, енергетика и др.

До средата на миналия век човечеството не си даваше сметка за щетите, които нанася на природата от дейността, която упражнява. Едва през 60-те год. на 20-ти век, започнаха да се поставят основите на понятието „околна среда“ и „устойчиво развитие“, което основно бе продиктувано от развитието и усъвършенстването на различни количествени методи, които направиха възможно да се оценят ресурсите, с които разполага Земята, темпа, с който ги изразходваме и времето, за което ще се изчерпят.

В тази връзка през 1983 г. Общото събрание на ООН призна, че екологичните проблеми имат глобален характер и по тази причина свика Световната комисия по околна среда, начело с министър-председателят на Норвегия – Гру Харлем Брунтланд, която комисия през 1987 г. изнесе доклада „Нашето общо бъдеще“, с който се въведе и понятието „устойчиво развитие“, фундаменталната основа, на което е „днешните поколения да живеят и да изразходват по такъв начин ресурсите, че да не нарушават естествения баланс и да не отнемат възможностите на бъдещите поколения да задоволяват собствените си потребности“.

На проведената Конференция по околна среда през 1992 г. в Рио де Жанейро се приема т. нар. Конвенция за биологично разнообразие, в която в чл. 6 е записано следното:

Всяка договаряща страна съобразно собствените си условия и възможности:

а) разработва национални стратегии, планове или програми за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие или адаптира за целта съществуващи стратегии, планове или програми, които отразяват мерките, постановени от тази конвенция и отнасящи се за всяка договаряща страна;

б) интегрира, доколкото е възможно и подходящо, опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие в съответните секторни или междусекторни

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

планове, програми и политика.

На Конференцията на ООН е приет Дневен ред за 21 век (Agenda 21), който дава на местните власти по-широки правомощия, тъй като те са най-близо до хората и проблемите и следователно до намиране на решения.

Първата Програма за опазване на околната среда е разработена през 1992/1993 г. и е за страните от Централна и Източна Европа, която след това служи като модел за разработването на Националните екологични програми.

Процесът на присъединяване на страната ни към ЕС наложи да транспонираме националното си законодателство със законодателството на ЕС. Като страна членка в ЕИП, ние също разработваме на национално и местно ниво общински планове и стратегии във всяка една област, вкл. и в областта на околната среда.

ПООС е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Общинския план за развитие на община Етрополе 2014-2020 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината.

Основните задачи, които стоят пред настоящата програма, са да се идентифицират текущите проблеми свързани с околната среда и бъдещи дейности за намаляване и ограничаване на вредните последици от човешката дейност.

ПООС отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие.

Програмата за опазване на околната среда се основава на концепцията, че **предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие** – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения, посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

Правно основание за разработване на програмата

Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе е изготвена в съответствие с чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда и Указанията на Министерство на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.

При разработване на ПООС органите на местното самоуправление се ръководят и от указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмата чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмата се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

ПООС е изготвена в тясно съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период от 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и са в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда. При разработката на програмата са използвани и следните стратегически ***документи с международен и национален характер***:

- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.);
- Проект за Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие на водите. Окончателен ревизиран проектодоклад, МЗХ, Ноември 2015 г.;
- Национална програма за развитие: България 2030;
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

- Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.;
 - Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г. МРРБ, София;
 - План за действие към Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България, в краткосрочна (2013-2015 г.), средносрочна (2016-2021 г.) и дългосрочна (2022-2037 г.) перспектива;
 - Общински план за развитие на община Етрополе 2014-2020 г.;
 - План за интегрирано развитие на община Етрополе 2021-2027 г.
 - Програма за управление на отпадъците в Община Етрополе 2017-2020 г.;
 - Закон за почвите;
 - Закон за опазване на околната среда;
 - Наредба № 8 за опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управлението на отпадъците на територията на Община Етрополе.
 - Зелената книга за териториално сближаване;
 - Национална стратегия за околна среда (НСОС) 2009-2018 г.;
 - Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
 - Национална стратегия за развитие на водния сектор;
 - Справки, годишни доклади и отчети на Община Етрополе.
- Други използвани източници на информация са както следва:
- Официални данни и статистическа информация от РИОСВ – гр. София, ТП ДГС - Етрополе и други;
 - Информация, предоставена от дирекциите и отделите на общинска администрация - Етрополе;
 - Относителните и приложими нормативни и поднормативни актове;
 - Интернет сайтове и портали: Официален сайт на Община Етрополе, НСИ, МОСВ, ИАОС и други.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Принципи на програмата

Националната стратегия за околна среда и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда, регламентирани в Закона за опазване на околната среда, а именно:

1. Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

2. Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа за устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие.

Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

3. Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве, следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

4. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в политиките на национално, регионално и местно равнище. На ниво община спазването и прилагането на този принцип изисква разработването, приемането и прилагането на различни концепции, стратегии, планове и програми за регионално развитие, за развитие на икономиката или на отделни нейни отрасли и сектори (транспорт, енергетика, строителство, селско стопанство, туризъм, промишленост, образование и други) на местно равнище (но съобразени с предвижданията на национално и регионално равнище) да осигуряват интегрирано опазване на околната среда в съответствие с принципите и целите на закона и Националната стратегия за околна среда.

5. Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

6. Замърсителят плаща за причинените вреди

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

7. Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

8. Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

9. Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги, следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

10. Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда, трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

11. Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

12. Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Всички споменати принципи се отнасят за всички нива – международно, национално, регионално и местно.

Цели на програмата

Програмата за опазване на околната среда си поставя няколко основни цели:

- да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Етрополе, като установи причините и предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;
- да открие приоритетите в разглежданата област;
- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
- да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми;
- да формулира адекватна екологична политика на Община Етрополе, в съответствие с наличните ресурси и проблеми.

Програмата се приема от общинския съвет, който контролира и изпълнението ѝ. По предложение на кмета на общината ежегодно с приемането на общинския бюджет се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинската програма за опазване на околната среда.

ПООС е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана и/или променяна съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение. Основният използван апарат в разработката е стратегическо планиране, почиващо на SWOT анализ.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на населението, селскостопанските производители и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентираните икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

При разработването на Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе са следвани следните стъпки:

1. Определяне и въвличане на заинтересованите страни;
2. Анализ на средата;
3. Анализ на силните и слаби страни, на възможностите и заплахите;
4. Изработване на визия на общината;
5. Определяне на цели на програмата;
6. Изработване на план за действие;
7. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на програмата.

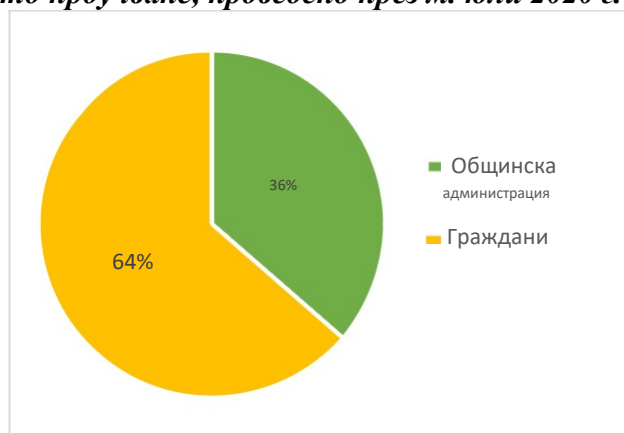
Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

I. ОПРЕДЕЛЯНЕ И ВЪВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Процесът на определяне и въвличане на заинтересованите страни при разработване на ПООС преминава през няколко стъпки. Първоначално бе **проведено анкетно проучване** сред представители на общинска администрация Етрополе и граждани, неправителствени организации и други заинтересовани страни. В резултат на анкетното проучване бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината. Поставени са цели за развитие и мерки, които отчитат проблемите на общината и на основата на силните характеристики и възможностите ограничават слабите страни.

Проучването бе осъществено през юли 2020 г. и бе публично обявено на сайта на Община Етрополе и разпространено сред наличните контакти на заинтересованите страни. На фигура 1 са представени съотношенията по групи:

Фигура 1. Разпределение на групите заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено през м. юли 2020 г. по групи¹

Източник: Анкетно проучване

Представените данни от фигурата показват, че ядрото на изследването е базирано на мненията на граждани (64%), което показва активността на гражданите по въпросите, свързани с опазването на околната среда в община Етрополе. Останалата част от заинтересованите страни са служителите от Общинска администрация (36%).

Обобщение на резултатите от проведеното анкетно проучване е представено в *Приложение 1. Резултати от проведено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.*

¹Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Етрополе, проведено през м. юли 2020 г.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

В изпълнение на втора стъпка от процеса на въвличане на заинтересованите страни ПООС се **съгласува с представители на общинска администрация - Етрополе.**

Третата стъпка е **предаване на документа в РИОСВ за съгласуване с компетентния орган.**

В изпълнение на четвърта стъпка Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе ще бъде публикувана на официалния сайт на общината <http://www.etropolebg.com/> за **съгласуване със заинтересованите страни.**

Накрая документът се одобрява с Решение на Общински съвет.

II. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Географско положение, териториално-административни характеристики

Община Етрополе се намира в североизточната част на Софийска област.

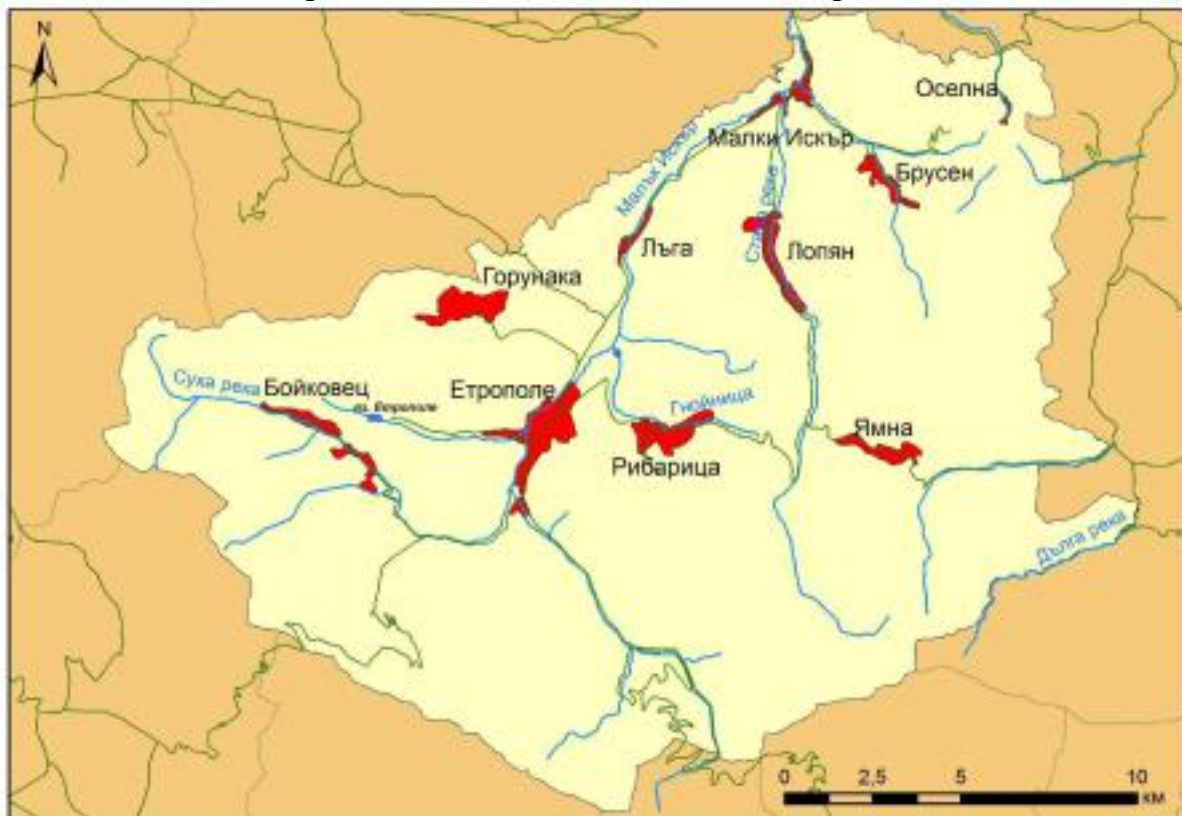
Общината попада в Старопланинската област – включва северните склонове на Етрополската планина и Етрополската котловина. Площта на община Етрополе е 371, 7 км.2 , което представлява 5,3% от територията на областта, или общината се нарежда на 7-мо място по площ след всички останали общини в Софийска област. Общината включва в състава си общо 10 населени места, сред които град Етрополе и 9 села (Бойковец, Брусен, Лопян, Лъга, Малки Искър, Рибарица, Ямна , Горунака и Оселна).

Община Етрополе граничи с общини Горна Малина и Ботевград на запад, Правец на северозапад, Златица и Челопеч на юг и Мирково на югозапад. На изток общината граничи с община Тетевен от Ловешка област.

Селищната мрежа на община Етрополе се състои от 10 населени места - град Етрополе и 9 села – Бойковец, Брусен, Лопян, Лъга, Малки Искър, Рибарица, Ямна , Горунака и Оселна.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 1. Населени места в община Етрополе

С площ от 371,72 км.² тя се намира на седмо място в Софийска област след общините Самоков, Своге, Ихтиман, Ботевград, Елин Пелин и Годеч. Гъстотата на населението на 1 км² за 2019 г. по данни на НСИ за община Етрополе е 29,7 - по-ниска от средната за страната (62,6 км²), както и по-ниска от средната за Югозападен район (103,1 км²), който е и най-гъсто населеният район в страната. Гъстотата на населението на Софийска област е (32,1 км²), малко по-висок от тази на община Етрополе.

Гъстотата на селищната мрежа на община Етрополе за 2019 г. е 2,7 селища / 100 км², което е под средното за страната – 4,73 селища / 100 км². За Югозападен район този показател е 4,7 селища / 100 км², а за Софийска област – 3,9 селища / 100 км².

Територията на община Етрополе /LAU 2/ се намира в границите на Югозападен район на планиране /NUTS 2/ и е част от Софийска област /NUTS 3/.

Селищната мрежа в общината е сравнително равномерно разпределена, като всички населени места имат осигурена комуникационна връзка с общинския център. Въпреки това техническата инфраструктура в община Етрополе (транспортна, енергийна, съобщителна, водостопанска) е в незадоволително състояние. Основна транспортно-комуникационна ос, преминаваща през общината, се явява второстепенният път от републиканската пътна

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

мрежа Джурово – Етрополе - Златица (II-37). Не е за пренебрегване и път III-3701 (Правец, Етрополе – Тетевен), които осигурява достъпността до столицата.

Град Етрополе се явява административен, културен и социално-икономически център на общината с концентрация на население, икономически активности, обекти на здравната, социална и образователна инфраструктура.

2. Природо-географски характеристики

2.1. Релеф

Релефът на община Етрополе е планински и котловинен. Средната надморска височина на общината е 914,1 м., като надморската височина на Етрополската котловина е 545 м.

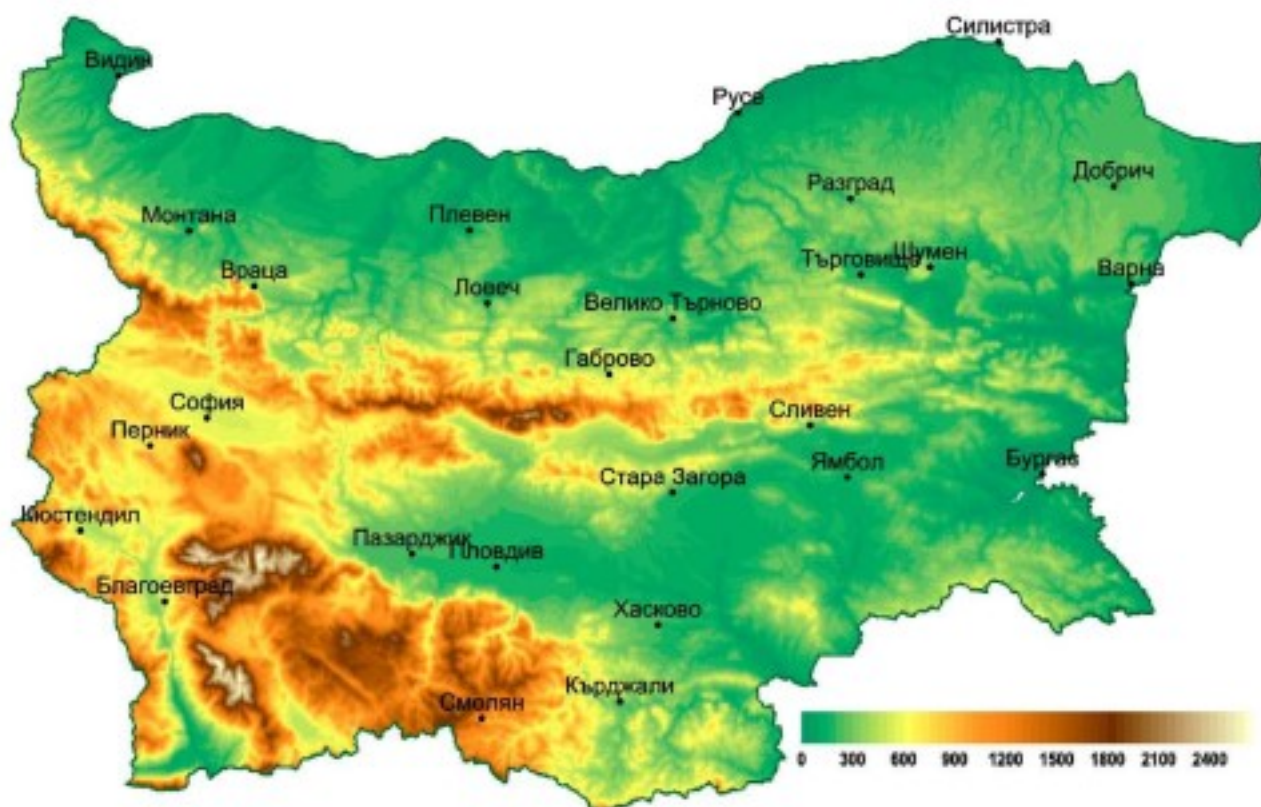
През общината протичат р. Малък Искър и притоците ѝ – Суха река, Ябланица, Стара река, Брусенска река, като град Етрополе се намира в подножието на Стара планина, по двата бряга на р. Малък Искър, в подножието на връх Баба (1787м).

От запад на изток по протежението на общината попада Етрополската планина, която е позиционирана между Ботевградски, на запад и Златишки проход, на изток.

Най-ниската точка на община Етрополе е разположена северно от с. Малки Искър, на границата с община Правец в коритото на р. Малък Искър – 372 м.н.в., докато най-високата точка на общината е разположена на границата с община Златица – връх Свищи плаз (1888,3 м).

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 2. Релеф на България (надморска височина в м)

2.2. Геоложки строеж

Територията на Община Етрополе се включва в структурата на Старопланинско-Предбалканската геоложка група, включвайки части и от двата морфографски елемента. Старопланинска верига е главната структурна част на Балканидите. Заема част от пространството между две литосферни плочи, разкъсано от множество паралелни по посока дълбочинни разломи. Главната Старопланинска верига има сложен гънков строеж, усложнен от тези дълбочинни разломи. Нагъването и е станало през различни геологически периоди. Скалният състав е разнообразен. В западната и в средната част на Главната Старопланинска верига широко са разпространени магмените скали, предимно гранитите. Те изграждат високите форми на релефа и са по-устойчиви на въздействието на външните земни сили. В цялата подобласт широко са разпространени седиментните скали. Строежът в северните части на общината се характеризира с гънкови структури, усложнени от напречни или надлъжни разломи. Преобладават вулканогенни и седиментни скали. В отделни участъци се наблюдават и различни видове

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

магмени интрузивни скали. Добре са представени варовиците, пясъчниците, доломитите, варовитите пясъчници.²

2.3. Климат

Територията на общината се отнася към Планинската климатична област на страната. Климатът се формира под влиянието на океански въздушни маси от умерените ширини, нахлуващи от северозапад и по-рядко на континентални въздушни маси от умерените ширини, нахлуващи от североизток. Климатичните условия в общината зависят от редица фактори: на атмосферната циркулация, надморската височина и изложението на склоновете. За котловините са характерни добре проявените температурни инверсии.

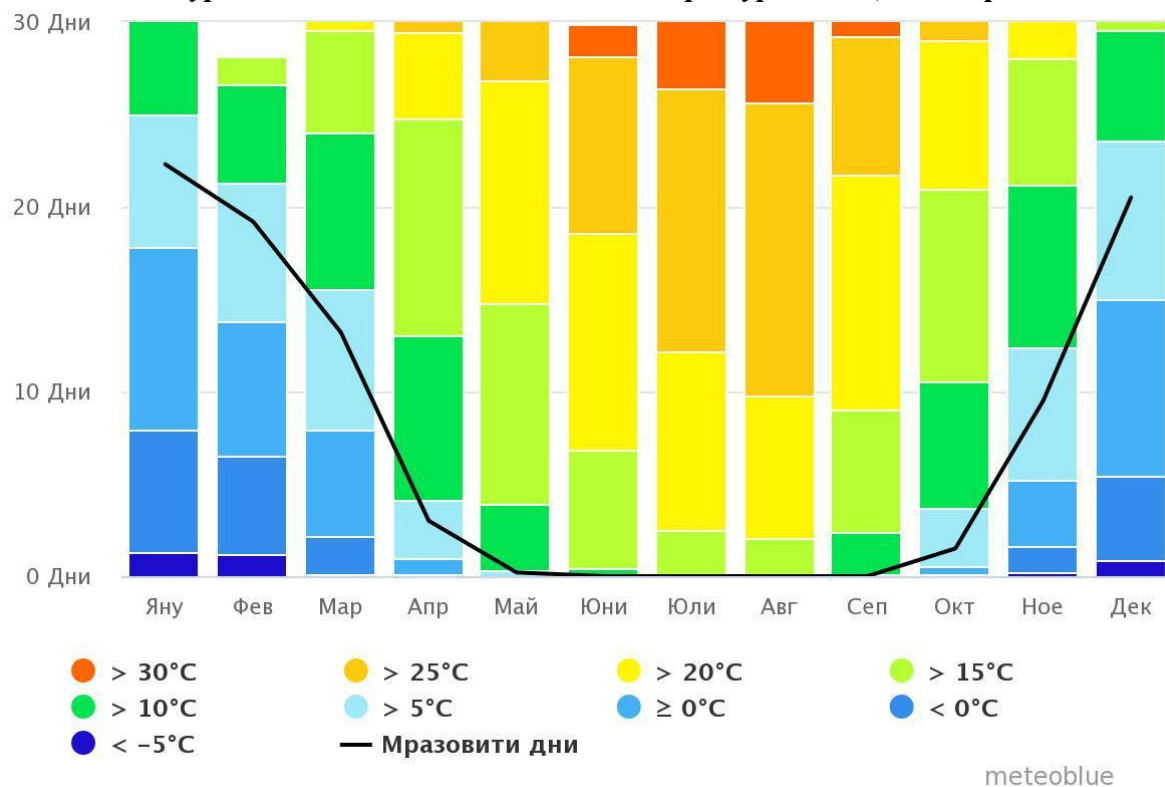
Стара планина е основната климатична преграда и природна граница в България. В северното подножие, където е разположена община Етрополе, е характерен умереноконтинентален климат с прохладно лято и студена зима, продължаваща 4-5 месеца. По поречието на р. Бойковска (приток на р. Малък Искър) се наблюдава специфичен микроклимат характерен за балнеолечение на белодробни заболявания.

Средната годишна максимална температура е около 13-15 градуса, средните минимални годишни температури са около -5° С. Средните месечни минимални температури през януари месец са около -3° С, а максималната средна месечна юлска температура е около 26° С. Годишната температурна амплитуда е около 29° С. През януари месец преобладават броят на дните с температури под 0° С, докато най-голям брой дни с максимални температури над 25° С, се отчитат през август месец.

² Общински план за развитие на община Етрополе за периода 2014-2020 г.

*Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.*

Фигура 2. Максимални месечни температури в община Етрополе

Източник: <https://www.meteoblue.com/>

Годишната сума на валежите в района е от порядъка на 600 мм., като максимумът е пролетен през май-юни, а минимумът е през юли-август. През пролетта валежите достигат до 490-580 мм., а най-малки са през лятото 300 мм. Снежната покривка се задържа от 3 до 4,5 месеца.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

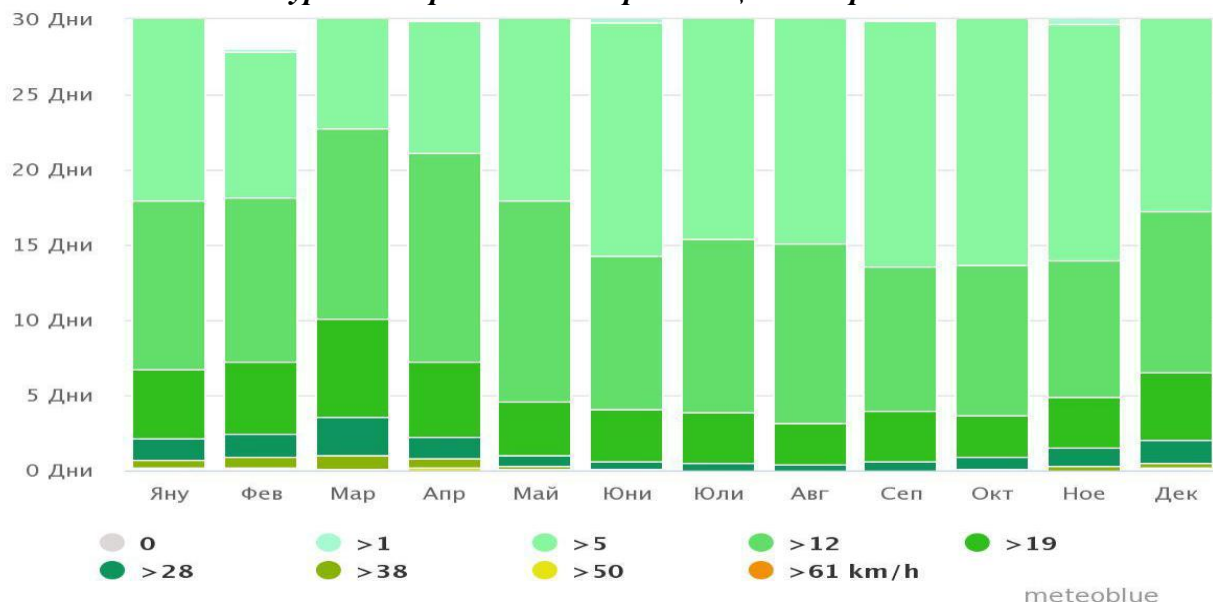
Фигура 3. Средни температури и валежи в община Етрополе

Източник: <https://www.meteoblue.com/>

Преобладаващите ветрове в община Етрополе са от юг, югозапад и запад, северозапад. Средната годишна скорост на ветровете е около 2m/s.

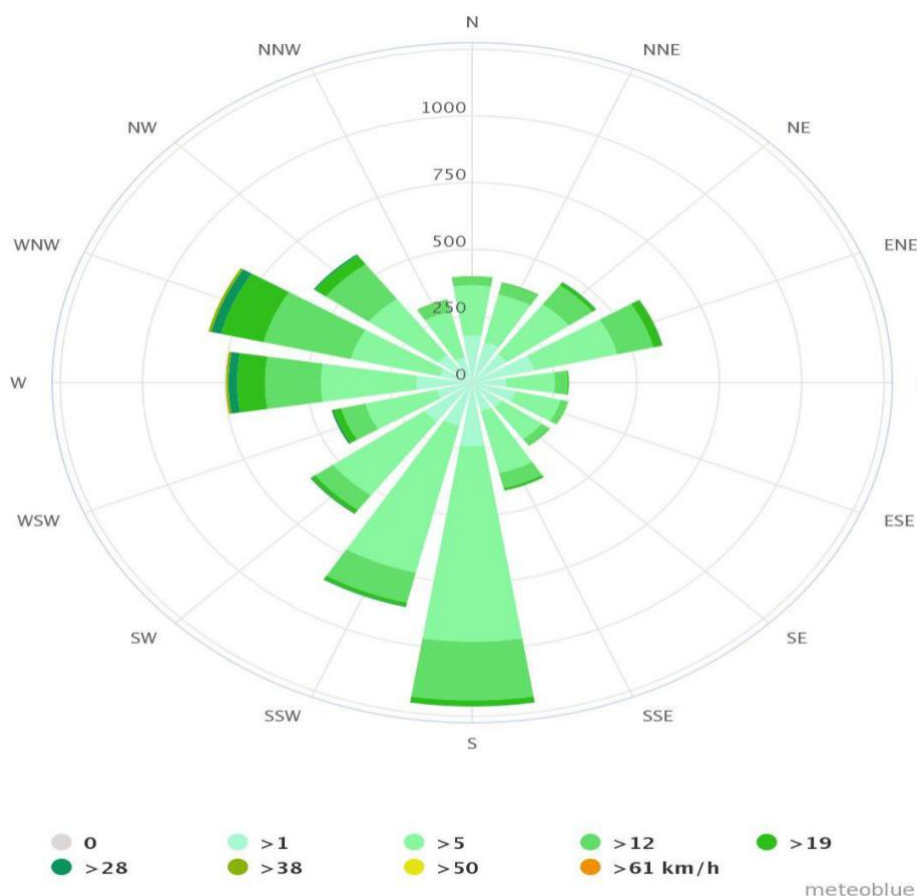
Фигура 4. Скорост на вятъра в община Етрополе

Източник: <https://www.meteoblue.com/>

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Фигура 5. Роза на ветровете в община Етрополе

Източник: <https://www.meteoblue.com/>

2.4. Почви

Основните фактори, които определят почвеният строеж и състав на дадена територия зависят основно от видът на скалите, характерът на релефа, климатът и водите, растенията, животните и човешката дейност. Поради тази причина и влиянието на всички тези фактори и условия, в община Етрополе са се формирали следните почвени типове:

Зонални типове почви

- *Излужени канелени почви* – те заемат хълмистите и нископланинските територии с надморска височина до 800 м. Разположени са върху млади в геоложко отношение седименти и са образувани при преходни и континентално-средиземноморски климатични условия. Съдържанието на хумус варира от 1 до 5%. Дълбочината на почвения профил в между 70 и 120см. В сравнение с типичните канелени почви в този подвид количеството на глината е по-голямо. При валежите те се насищат за дълго време с вода, което влошава

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

аерацията им. При изсъхване бързо се спичат и затова са трудни за обработване. Върху тях се отглеждат различни земеделски култури, като лозя, тютюн, зърнени култури, овощия и зеленчуци.

- *Сиви горски почви* – този почвен тип е характерен за Предбалкана. Формирал се е под влиянието на умерено-континенталния климат, а почвообразуващите скали са глинни, варовици, мергели и др. При този тип има ясно изразен хумусно-алувиален хоризонт. При сивите горски почви съдържанието на хумус е по-малко (2%) в сравнение с черноземите почви, слабо запасени са с азот и фосфор, но имат високо съдържание на калий. Подходящи за отглеждане на картофи, ръж, овес, лозя и други. Тези почви имат слаба водопропускливост, като при навлажняване стават пластични, а при изсъхване се напукват.

Почви в планинска зона

- *Кафяви горски почви* – те са разположени върху рохкави песъчливо-глинести материали и различни по произход състав скали. Образуват се при прохладен и влажен климат. Те са плитки (40-80 см), като хумусния хоризонт не е мощен – около 20 см. Съдържанието на хумус е 3-8%. Повечето от тези почви са кисели. Типично за тях е интензивното разлагане и бързата минерализация на органичните вещества. Кафявите горски почви са заети основно от гори, а на места - от ливади и пасища. Върху тях добре виреят овес, ръж, картофи, хмел, лен и др.

Азонални типове почви

- *Алувиално-ливадни почви* – този тип почви са разпространени върху първата и втората надзаливни тераси на реките. Богати са на скални материали и хумусни вещества. Тези почви се развиват при близко ниво на подпочвените води най-често от 1 до 2-2.5 м. При този почвен тип хумусният хоризонт е около 10-40 см., като на места се наблюдава покриването с нови наноси с малка мощност, което води до образуването на нов хумусен хоризонт, така че при тях има редуване на няколко хумусни хоризонта. Механичният състав на такъв тип почви се определя от речните наноси, върху които са се образували тези почви. Те задържат по-продължително време влагата и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. Отличават се със сиво-жълт цвят и са доста плодородни (зеленчуци, коноп, ориз и др.). Този почвен тип се среща около реките и в Етрополската котловина.

- *Хумусно карбонатни почви (рендзините)* – те са характерни за територии с карбонатни скали и развити карстови процеси. Съдържанието им на хумус варира между 3-

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

7%. Характерно за тях е голямото съдържание на карбонати – до 50%. Върху тях виреят някои зърнени и технически култури, а също и овощия.

2.5. Водни и геотермални ресурси

Основните фактори, които оказват влияние върху хидроложките особености на територията на община Етрополе са количеството и разпределението на валежите, планинско-котловинният характер на релефа, филтрацията и изпарението, характерът на релефа.

Хидрографската мрежа в община Етрополе е развита, като на територията ѝ основно протича река Малък Искър, десен, най-голям приток на река Искър, както и Свинска река (приток на Черни Вит). Основните притоци на р. Малък Искър са: леви притоци (Суха река, Лисков дол) и десни притоци (Гнойница, Менташовец, Стара река и Брусенска река).

Подхранването на реките е дъждовно, като във височина се увеличава делът на снежното подхранване. Максимумът на оттока е пролетен, а минимумът е есенен. Пълноводието на реките се наблюдава в периода от март до юни, а от август до ноември - маловодие.

Освен повърхностно-течащи води на територията на община Етрополе има и хидрокарбонатно-калциеви, а около рудник “Елаците” са сулфатно-натриеви и хлоридно-натриеви подземни води.

На територията на общината се намира и язовир „Етрополе“, намиращ се близо до с. Бойковец.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 3. Речна мрежа в община Етрополе

2.6. Защитени зони

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.³

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Двете директиви са отразени в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).⁴

³ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>

⁴ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Съобразено с естествено-историческите и социално-икономически условия в страната, площта на защитените територии (ЗТ) и защитените зони в рамките на Националната екологична мрежа трябва да представлява най-малко 15% от територията на страната. Темпът на достигане на тази цел е най-силен през последните години след присъединяването на страната към ЕС. Идентифицирани и характеризирани типове представителни за България и Европа местообитания, са обявени като единици от Общоевропейската екологична мрежа Натура 2000.

На територията на Община Етрополе, съгласно списъка на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива 92/43/ЕЕС) попадат следните зони от Натура 2000:

Защитени зони по Директивата за птиците:

• Защитена зона „Централен Балкан буфер“ с код BG0002128 за опазване на дивите птици;

Предмет на опазване в защитена зона “Централен Балкан буфер” с идентификационен код BG0002128 са следните видове птици по Закона за биологичното разнообразие⁵:

Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр, (*Circetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Планински кеклик (*Alectoris graeca graeca*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Лещарка (*Bonasa bonasia*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Вrabчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*), Уралска улулица (*Strix uralensis*), Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Кръстат (царски) орел (*Aquila heliaca*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*); Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Орко (*Falco subbuteo*).

⁵ ДВ, бр. 46, 26 май 2013 г.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 4. Защитени зони за опазване на птиците

Защитени зони по Директивата за местообитанията:

- **Защитена зона с код BG0001043 „Етрополе - Байлово“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна**

Предмет на опазване са следните **природни местообитания**: - Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitans* и *Callitriche Batrachion*; Алпийски бореални ерикоидни съобщества; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи); Низинни сенокосни ливади; Планински сенокосни ливади; Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс; Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове; Неблагоустроени пещери; Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*; Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*; Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*); Дъбово-габърови гори от типа *Galio-carpinetum*; Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове; Балкано-панонски церово-горунови гори; Мизийски букови гори; Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);

Растителни видове – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*);

**Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.**

Безгръбначни - Euplagia quadripunctaria; Алпийска розалия (Rosalia alpina); Еленов (Бръмбар) рогащ (Lucanus cervus); Голям буков сечко (Morimus asper funereus); Голям/Обикновен сечко (Cerambyx cerdo); Ручеен рак (Austropotamobius torrentium);

Риби - Балкански щипок (Sabanejewia aurata); Горчивка (Rhodeus sericeus amarus); Обикновен щипок (Cobitis taenia); Балканска мряна (Barbus meridionalis);

Земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (Triturus karelinii); Жълтокоремна бумка (B. variegata); Обикновена блатна костенурка (E. orbicularis);

Бозайници, без прилени – Видра (L. lutra); Вълк (C. lupus); Лалугер (S. citellus); Мечка (U. Arctos); Пъстър пор (V. peregusna);

Прилени - Голям нощник (M. myotis); Голям подковонос (Rh. Ferrumewuinum); Дългокрил прилеп (M. schreibersii); Дългопръст нощник (M. saraccinii); Дългоух нощник (M. bechsteinii); Малък подковонос (Th. hipposideros); Остроух нощник (M. blythii); Средиземноморски подковонос (Rh. Blasii); Трицветен нощник (M. emarginatus); Широкоух прилеп (B. barbastellus); Южен подковонос (Rh. Euryale).⁶

• **Защитена зона с код BG0001493 „Централен Балкан - буфер“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна**

Предмет на опазване са следните **природни местообитания**: Алпийски и бореални ерикоидни съобщества; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества; Ормизийски ацидофилни тревни съобщества; Хигрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Низинни сенокосни ливади; Планински сенокосни ливади; Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Неблагоустроени пещери; Букови гори от типа Luzulo-Fagetum; Букови гори от типа Asperulo-Fagetum; Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion); Дъбово-габърови гори от типа Galio-carpinetum; Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове; Източни гори от космат дъб; Мизийски гори от обикновена ела; Рило-Родопски и Старопланински Бялборови Гори; Панонски гори с Carpinus betulus и Quercus petraea; Балкано- Панонски гори церово-горунови гори; Мизийски букови гори; Мизийски гори от сребролистна липа; Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae); Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове Черен бор; Гори от бяла и черна мура;

⁶<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001043&siteType=HabitatDirective>
Държавен вестник, брой 85, 23 октомври, 2007 г.

**Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.**

Растителни видове – *Dicranum viride*; *Hamatocaulis vernicosus*; **Безгръбначни** - *Euplagia quadripunctaria*; Алпийска розалия (*Rosalia alpina*); Бисерна мида (*U. crassus*); Еленов (Бръмбар) рогач (*Lucanus cervus*); Голям буков сечко (*Morimus asper funereus*); Еуфидриас (*E. aurinia*); Лицена (*L. dispar*); Об. паракалоптенус (*P. caloptenoides*); Обикновен сечко (*C. cerdo*); Одонтоподизма (*O. Rubripes*); Осмодерма (*O. eremita*); Полиоматус (*P. eroides*); Ручеен рак (*A. torrentium*); Ценагрион (*C. ornatum*);

Риби – Балканска кротушка (*G. kessleri*); Балканска кротушка (*G. uranoscopus*); Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*); Главоч (*C. gobio*); Черна мряна (*B. meridionalis*);

Земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*); Жълтокоремна бумка (*B. variegata*); Обикновена блатна костенурка (*E. orbicularis*); Шипобедрена костенурка (*T. graeca*); Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*);

Бозайници, без прилепи – Видра (*L. lutra*); Вълк (*C. lupus*); Дива коза (*R. r. rupicapra*); Лалугер (*S. citellus*); Мечка (*U. Arctos*); Пъстър пор (*V. peregrina*);

Прилепи - Голям нощник (*M. myotis*); Голям подковонос (*Rh. Ferrumewuinum*); Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*); Дългопръст нощник (*M. caraccinii*); Дългоух нощник (*M. bechsteinii*); Малък подковонос (*Th. hipposideros*); Остроух нощник (*M. blythii*); Подковонос на Мехели (*Rh. mehelyi*); Средиземноморски подковонос (*Rh. Blasii*); Трицветен нощник (*M. emarginatus*); Широкоух прилеп (*B. barbastellus*); Южен подковонос (*Rh. Euryale*).⁷

⁷<http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0001493&siteType=HabitatDirective>

Държавен вестник, брой 107, 18 декември, 2007
г. Държавен вестник, брой 96, 7 декември, 2010 г.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 5. Защитени зони за опазване на местообитанията

2.7. Защитени територии

Територията на община Етрополе включва следните защитени територии, определени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ)⁸:

Защитени местности:

- 1. БАЧИЩЕ** - Местоположение: Община Етрополе, гр. Етрополе, целта на обявяването е свързана с опазване на живописен природен изглед и характерна за района растителност.;
- 2. БЕЛИКАТА** - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец, целта на обявяването е свързана с опазване на естествено находище на бреза;
- 3. БЕНКОВСКАТА ПЕЩЕРА** - Местоположение: Община Етрополе, с. Брусен, целта на обявяването е свързана с опазване на вековна букова гора.
- 4. МАНАСТИР СВЕТА ТРОИЦА** - Местоположение: Община Етрополе, с. Рибарица, целта на обявяването е свързана с опазване на естествени букови гори.

⁸Изпълнителна агенция по околна среда <http://eea.government.bg/zpo/bg/result2.jsp>,
[Закон за защитените територии](#)

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Карта 6. Защитени местности

Природните забележителности в община Етрополе:

- 1. ВЕКОВНА БУКОВА ГОРА В М. РУДИНАТА** - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец. „Рудината“ събира разнообразие от животински и растителни видове, близо до нея са и природните забележителности – „Беликата“, „Елака“, „ Грохотака“. Обявена със заповед No.448 от 25.04.1984 г., бр. 40/1984 на Държавен вестник;
- 2. ВОДОПАД ВАРОВИТЕЦ** - Местоположение: Община Етрополе, с. Рибарица, представлява травертинова каскада с различни варовикови образувания. Скокът, на красивият воден феномен, е около 15 метра. Водата се спуска на няколко тераси в коритото на р. Малък Искър. Обявена със заповед No.3796 от 11.10.1966 г., бр. 12/1967 на Държавен вестник
- 3. ГРОХОТАКА** - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец, представлява скално образувание, заобиколено от вековна букова гора и редки за района смърчови съобщества; обявена със заповед No.750 от 13.08.1981 г., бр. 73/1981 на Държавен вестник.
- 4. КОЗИ ДОЛ** - Местоположение: Община Етрополе, гр. Етрополе, е местообитание на редки животински видове, намиращ се във вековна букова гора. Обявена със заповед No.751 от 13.08.1981 г., бр. 73/1981 на Държавен вестник.

*Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за
периода 2020-2025 г.*

5. ОРЛОВ КАМЪК - ЧЕРВЕНАТА СТЕНА - Местоположение: Община Етрополе, с. Лопян, представлява природно каменно образование. Обитава се от множество редки и застрашени от изчезване грабливи птици. Обявена със заповед № 3702 от 29.12.1972 г., бр. 13/1973 на Държавен вестник.

6. ЧЕРТИ ГРАД - Местоположение: Община Етрополе, с. Лопян, е тракийска крепост, създадена не по-късно от X – VIII век пр.н.е., в склоновете на Стара планина. Крепостта е служела като укрепителен пункт и е опазвала на населението. Основната цел за обявяването ѝ е горската растителност, с която е покрита, както и редките бозайници и птици, които я обитават. Обявена е със заповед № 755 от 13.08.1981 г., бр. 75/1981 на Държавен вестник.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

3. Социално-демографски характеристики

3.1. Динамика на населението

Основният демографски показател, характеризиращ населението е неговия брой. Той е резултативна величина, която пряко се определя от естественото и механично движение на населението. Броят на населението на дадено селище се формира от три негови компонента: естествен прираст, механичен прираст и административни промени в неговия обхват.

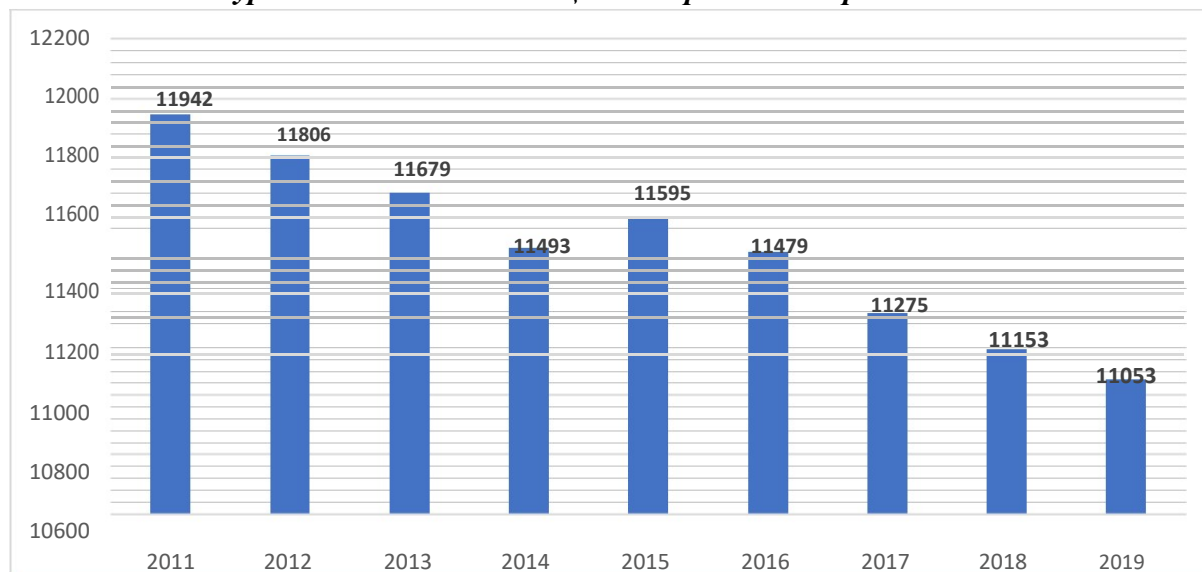
Оценката на съвременното състояние и тенденции в измененията на демографските процеси и явления обуславят сегашното и бъдещото развитие на човешките ресурси в града както в количествено, така и в качествено отношение, което прави демографския анализ изключително важен. Още повече при очертаващия се в страната и много общини дефицит на младо население, което пряко рефлектира във все по-остър дефицит на работна ръка.

Динамиката в броя на населението е проследена според преброяванията на населението (от 2011 г.) и според текущата демографска статистика.

Данните от текущата демографска статистика показват, че в община Етрополе към 2019 г. населението наброява 11 053 д. (по данни от НСИ), което съставлява 4,9% от населението на област София, което по данни на НСИ към 2019 г. е 226 671 д. Общината се нарежда на осмо място сред общините в областта по численост на населението след Самоков, Ботевград, Елин Пелин, Своге, Ихтиман и Костенец, която е само с двама души повече от Етрополе . Населението на общината съставлява 0,2% от населението на страната и 0,5% от населението на Югозападен район.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Фигура 6. Население на община Етрополе в периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

През разглеждания период (2011 г. и 2019 г.) населението в община Етрополе е намаляло от 11 942 д. на 11 053 д. или с 889 д., което представлява 7,4%.

През последните 9 години се наблюдава трайна тенденция за намаляване на броя на населението в община Етрополе, като тази тенденция е характерна за страната, Югозападен район и област София.

Таблица 1. Динамика в броя на населението по териториални единици

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	7327224	7284552	7245677	7202198	7153784	7101859	7050034	7000039	6951482
ЮЗР	2131233	2128783	2127618	2125212	2121185	2115344	2108394	2102205	2094260
Софийска област	245616	243254	240877	238061	237080	234185	231563	229041	226671
Етрополе	11 942	11806	11679	11493	11595	11479	11275	11153	11053

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

Негативните изменения в броя на населението през последните девет години са един от основните неблагоприятни фактори за бъдещото демографско и социално-икономическо развитие на общината. То води до промени, свързани със съкращаване на работната сила, възпроизводствения потенциал в общината, обезлюдяване на малките населени места и миграционни потоци на млади хора в активна, репродуктивна възраст извън границите на Етрополе.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Движението на населението в община Етрополе през годините се подчинява на общите демографски тенденции и закономерности в България. До средата на 80-те години на XX в. (преброяването от 1985г.) населението на общината нараства равномерно, като от 9417д. през 1934г. достига 15 180д. през 1985г. Нарастването е предимно от естествен прираст, макар че през 80-те години и тук населението застарява, но пък близостта до София и индустриалното развитие на близко разположения Ботевград, предотвратяват голяма изселническа вълна, така характерна за по-малките общини в страната през втората половина на XX в. От 1985г. населението на общината също плавно и равномерно намалява, като причината е основно в изселването на младо население и увеличаването на дела на горните възрастови групи, което води и до повишаване на общата смъртност.

Община Етрополе се състои от 10 населени места - 1 град и 9 села. Най-голяма концентрация на населението в община Етрополе логично има в общинския център - град Етрополе, който има население от 9 545 жители (2019 г.), а от селата в общината, като по-големи се очертават: Малки Искър с население от 380 д. към 2019 г. Лопян с 309 ж. и Рибарица с 192 ж., на последните места по брой на населението се нареждат селата Горунака (21ж.) и Оселна (13ж.).

Гъстотата на населението в общината е 30 д/км². (2019 г.), което е под средната стойност за страната – 63,4 д./км² и за Югозападен район – 103,1 д./км² и почти равна на тази за област София – 32,1 д./км². По- ниската средна гъстота на населението на община Етрополе може да се обясни с планинския характер на релефа и, а оттам и с по-слабата и заселеност.

За периода 2011-2019 година движението на населението в община Етрополе показва една трайна тенденция за намаление - характерна и за градското, и за селското население.

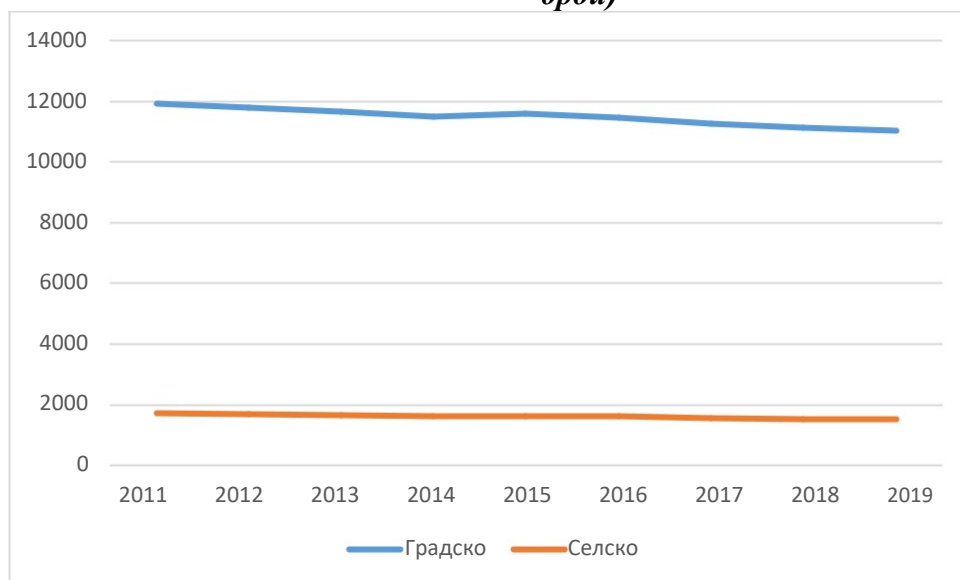
Таблица 2. Брой на населението на община Етрополе по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой)

Населени места	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Етрополе	11942	11806	11679	11493	11595	11479	11275	11153	11053
гр. Етрополе	10209	10126	10018	9855	9957	9849	9733	9628	9545
с. Бойковец	126	125	119	114	112	115	104	100	102
с. Брусен	178	165	175	171	165	162	155	145	131
с. Горунака	35	31	29	27	26	26	25	23	21
с. Лопян	450	436	407	381	368	361	337	319	309
с. Лъга	185	179	178	190	204	208	192	208	210
с. Малки Искър	323	322	331	339	339	346	336	355	380
с. Оселна	23	21	21	25	19	18	17	15	13
с. Рибарица	217	209	212	208	220	214	204	198	192
с. Ямна	196	192	189	183	185	180	172	162	150

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

Фигура 7. Брой на населението на община Етрополе по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой)

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

Както се вижда от фигурата населението в града и в селата на общината намалява за периода 2011-2019 г. В селата населението е намаляло с 13% от 2011 г. насам, а в град Етрополе – с 6,5%.

Относителният дял на градското население е 86,4% при 73% за страната, а дялът на селското население е 13,6%. Това се дължи на факта, че основна част от населението (9 545 д.) е концентрирана именно общинския център град Етрополе, поради наличието на здравни, образователни, социални обекти. Прави впечатление много по-ниския от средния за страната дял на селското население, като причината е планинския характер на релефа и малките села, съобразно особеностите на този релеф.

По данни на НСИ за 2019 г. в общината има само три села с население над 200 души – Лъга, Лопян и Малки Искър. Селата с население между 100 до 200 жители са Бойковец (102 д.), Брусен (131 д.), Рибарица (192 д.) и Ямна (150 д.). С население под 100 души са Горунака (21 д.) и Оселна (13 д.).

Демографската ситуация на община Етрополе се определя от много фактори, обусловени от историческо развитие, социално-икономическо развитие, както и възрастова, полова, образователна, етническа структури на населението, раждаемост, смъртност, брачност, разводимост и миграции.

Процесът на обезлюдяване в общината е проблем, тъй като създава затруднения, свързани с функционирането на важни обекти на здравната и образователната инфраструктура – детски заведения, училища, здравни заведения за болнична и доболнична

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

помощ. В тази връзка в малките населени места се наблюдава ниско качество на здравеопазване и образование, а обектите на здравната и социална инфраструктура са съсредоточени предимно в общинския център. В община Етрополе този проблем е свързан най-вече с периферните планински селища.

Всички тези процеси са свързани с влошаване качеството на живот в община Етрополе, което води до засилване на миграционните процеси предимно на млади хора в активна и репродуктивна възраст към други градове на страната или в чужбина, липса на работни места, липса на обекти на социална, здравна и образователна инфраструктура.

3.2. Разпределение на населението по възрастов и полов признак

Полова структура

Съществено влияние върху демографските процеси оказва половата структура на населението, която до голяма степен се влияе от процесите свързани със смъртността, раждаемостта, продължителността на живота и миграционната подвижност на мъжете и жените. От принадлежността към съответния пол зависи участието на индивида в естественото възпроизводство, мястото в семейството, социалния статус и участието в трудовия процес. С нарастването на възрастта съотношението между половете до голяма степен се определя от смъртността, която е по-висока сред мъжете, отколкото сред жените над 40-годишна възраст. Жените живеят средно с 5 до 7 години по-дълго от мъжете. През годините не се наблюдава съществена промяна в половата структура на населението.

Задълбочаването на този дисбаланс се дължи от една страна на застаряване на населението, тъй като жените се отличават с по-висока средна продължителност на живот, а мъжете са с по-висока смъртност отколкото при жените след 45 годишна възраст. Друга причина за нарастване на дисбаланса е по-високият коефициент на заселване и по-ниският интензитет на изселване при жените в сравнение с мъжете.

На територията на община Етрополе се наблюдава същата тенденция, характерна за цялата страна - превес на жените над мъжете. Въпреки че на 100 момичета се раждат между 104 и 107 момчета, във високите възрасти се наблюдава превес на жените, тъй като те имат по-голяма продължителност на живота.

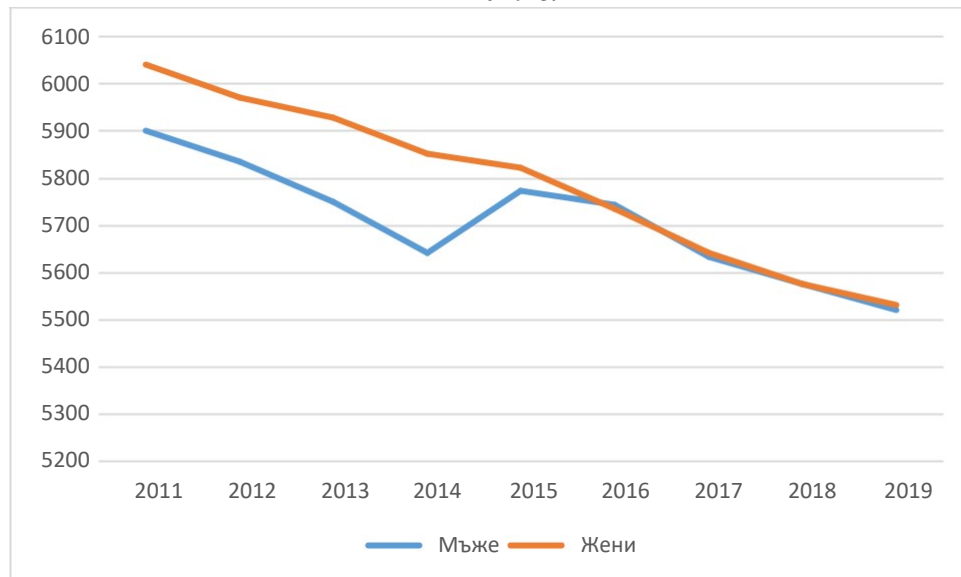
Към края на 2019 г. в община Етрополе мъжете са 5 522, а жените – 5 531. Тези данни показват, че съотношението между мъжете и жените е 49,9% към 50,1%. На областно ниво съотношението мъже/жени е 49,1% (111 249) към 50,9% (115 422). Това означава, че за

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

разлика от страната и област София, където отчетливо преобладават жените в община Етрополе двата пола са почти изравнени.

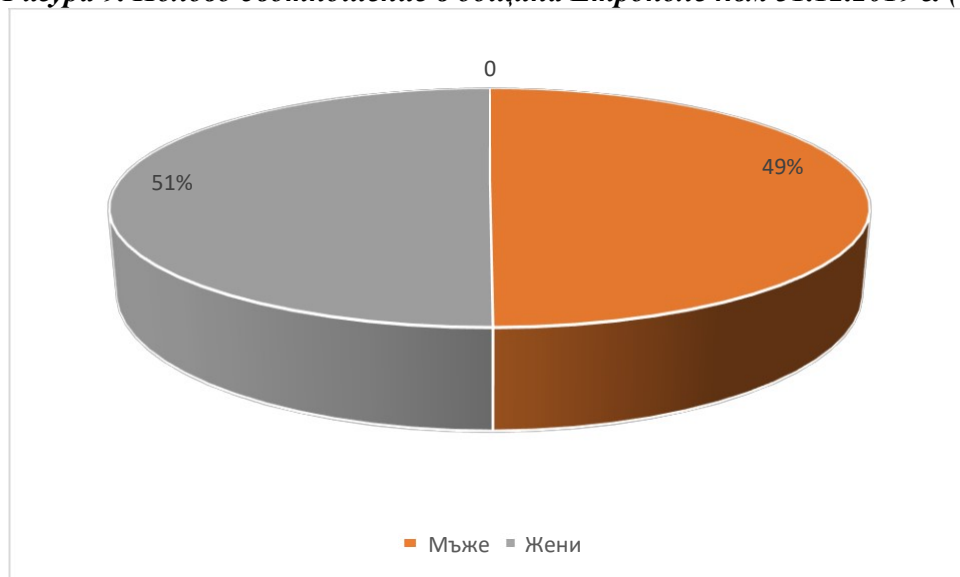
През целият разглеждан период се запазва тенденцията за превес на жените спрямо мъжете, но с много малки разлики, а дори в края на периода те почти се изравняват.

Фигура 8. Съотношение мъже/жени в абсолютни бройки за периода 2011-2019 г.

**Програма за опазване на околната среда на община Етрополе
за периода 2020-2025 г.**

Фигура 9. Полово съотношение в община Етрополе към 31.12.2019 г. (%)

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

**Таблица 3 Полова структура по населени места в община
Етрополе към 31.12.2019 г.**

	2019		
	Общо	Мъже	Жени
Етрополе	11053	5522	5531
гр. Етрополе	9545	4794	4751
с. Бойковец	102	52	50
с. Брусен	131	64	67
с. Горунака	21	10	11
с. Лопян	309	146	163
с. Лъга	210	105	105
с. Малки Искър	380	169	211
с. Оселна	13	5	8
с. Рибарица	192	101	91
с. Ямна	150	76	74

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

По отношение на половата структура в населените места на общината, има някои села, в които мъжете преобладават над жените – Бойковец, Рибарица, Ямна и едно, в което двата пола са поравно: Лъга.

Възрастова структура

Възрастовата структура представлява разпределение на населението по възрастови групи, което дава представа, дали се наблюдава прогресивен (превес на поколението на

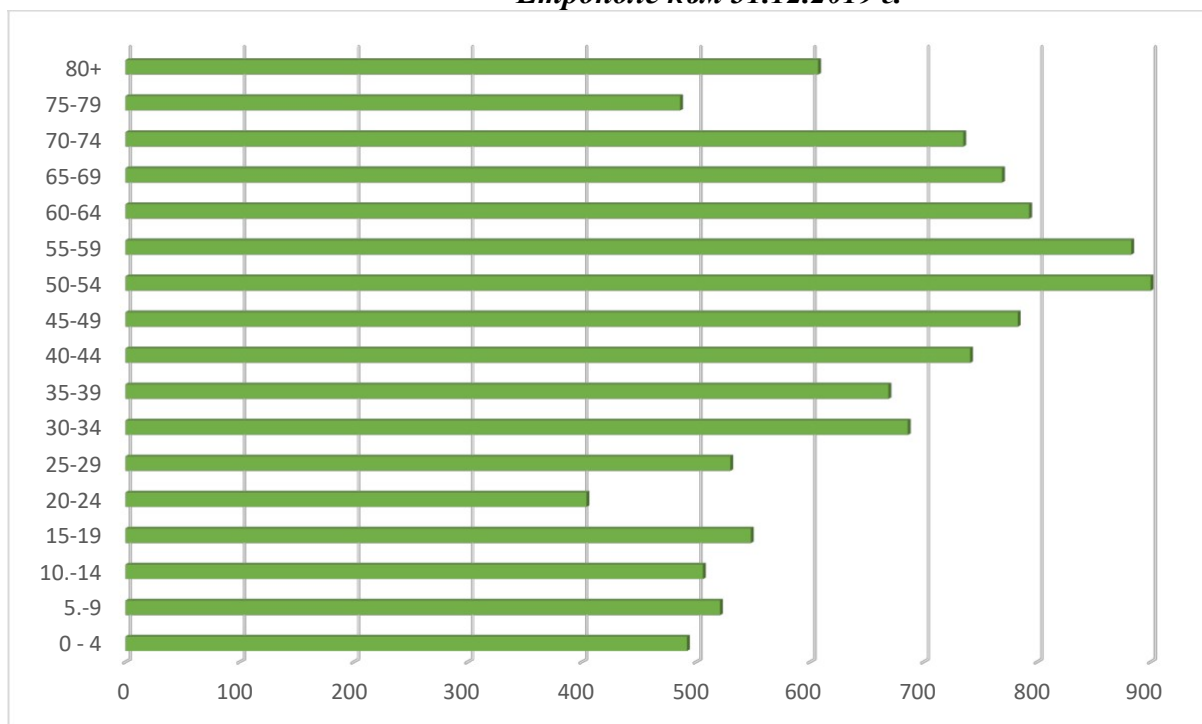
Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

децата), регресивен (превес на поколението на прародителите) и стационарен (относително равенство на децата и прародителите) тип възрастова структура.

Факторите, които влияят за натрупване на населението във високите възрасти и водещи до застаряване, са ниската раждаемост, сравнително високата продължителност на живота, изселването на хора в активна възраст и формираният в следствие на това вертикален демографски дисбаланс в съотношението младо/възрастно население.

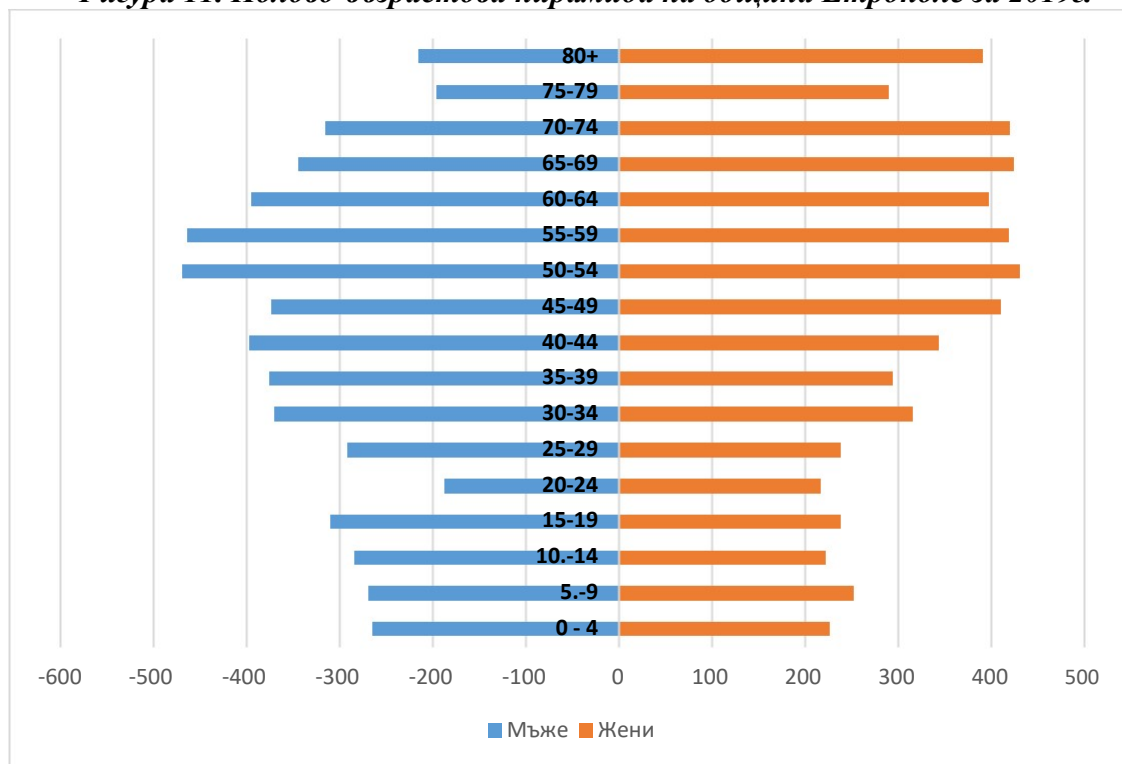
Възрастовата структура на населението в община Етрополе показва акумулиране на населението във високите възрасти над 60 години (най-голям е дялът на населението във възрастовия интервал 60-64 години), а най-малка е кохортата (20-24 г.). Това се обуславя от нарастващата продължителност на живота, от една страна, и намаляващото ниво на смъртност, от друга страна, както и емиграционната активност на младите хора.

Фигура 10. Полово-възрастова пирамида на населението в община Етрополе към 31.12.2019 г.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Фигура 11. Полово-възрастова пирамида на община Етрополе за 2019г.

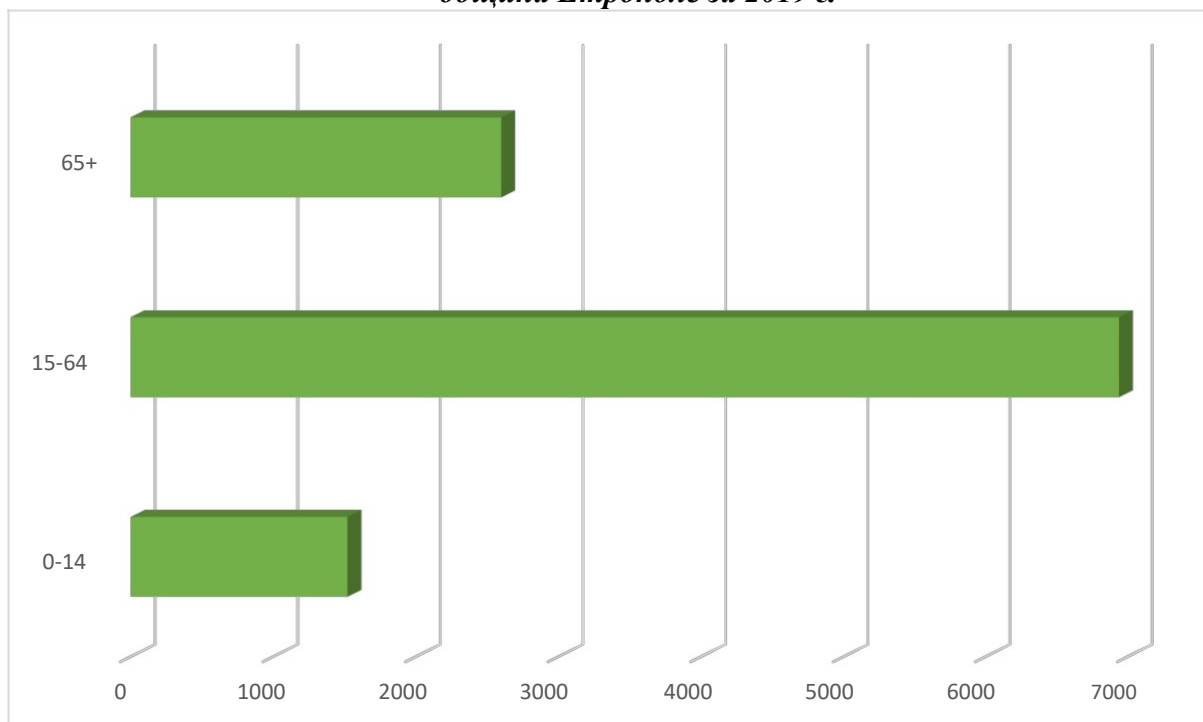

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

На фигурата ясно се вижда полово-възрастовото разпределение на населението в община Етрополе към 31.12.2019 г. Мъжете преобладават над жените от 0-59 г. с две изключения, които са във възрастовите групи 20-24 и 45-49 г., като най осезаемо е това преобладаване на мъжете във възрастовите групи 15-19 и 40-44 г. Жените преобладават над 60 години. Най-голямата група и при двата пола е 50-54 г., но при жените много близко до нея е 65-69 г., т.е. в пенсионна възраст, което неминуемо се отразява и ще се отразява все повече върху дефицита на работна ръка на пазара на труда.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Фигура 12. Разпределение на населението по възрастови групи в община Етрополе за 2019 г.

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

Както се вижда от фигурата населението над 65 години в община Етрополе има превес над населението от 0-14 години с 1 078 д., което показва, че възрастовата структура е регресивен тип, което се дължи на ниската раждаемост, а това от своя страна води до акумулиране на население във високите възрасти, което представлява заплаха за бъдещото формиране на трудоспособния и репродуктивен контингент население.

Трудоспособен контингент

В пряка връзка с възрастовата структура е трудоспособният контингент на общината, който включва лицата от начална до пределна трудова възраст. Трудоспособният контингент в общината показва нисък дял на лицата в под трудоспособна възраст, по-висок дял на лицата в над трудоспособна възраст, прогресивно намаляване на населението в трудоспособна възраст, което се дължи на ниската раждаемост и емиграцията и води до натрупване на население във високите възрасти, а това представлява заплаха за бъдещото формиране на трудоспособния контингент.

Тази тенденция е характерна не само за община Етрополе, но и за областта, и за цялата страна.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Ниската раждаемост и миграциите на предимно млади хора в бъдеще ще доведат до прогресивно намаляване на работната сила. В резултат на тази ситуация в последните години се усеща все по-остър дефицит на работна ръка, не само висококвалифицирана, но вече и средно и ниско квалифицирана, което ще е и най-сериозната пречка пред развитието на бизнеса и привличането на сериозни инвестиции.

Програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

Таблица 4. Трудоспособен контингент в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Община Етрополе	Общо	11942	11806	11679	11493	11595	11479	11275	11153	11053
	Под трудоспособна възраст	1672	1654	1641	1633	1658	1663	1638	1661	1654
	В трудоспособна възраст	7201	7164	7057	6874	6927	6822	6671	6548	6461
	Над трудоспособна възраст	3069	2988	2981	2986	3010	2994	2966	2944	2938

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

В процентно отношение делът на населението в под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст през 2019 г. е както следва 15%:58,4%:26,6%, а за страната съотношението е 15,3%:59,7%:24,8%. В заключение на изведените данни, делът на населението в над трудоспособна възраст превишава значително населението в под трудоспособна възраст, като в същото време трудоспособното население в общината, макар и с малко, е със стойности по-ниски от средните за страната.

Таблица 5. Трудоспособен контингент в страната, областта и община Етрополе за периода към 31.12.2019 г.

	Под трудоспособна Възраст	Трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст
България	1066554	4156198	1728730
Софийска област	33 589	132 072	61 010
Община Етрополе	1 654	6 461	2 938

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението на броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) – 548 д. и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.) – 793 д. Коефициентът на демографско заместване за община Етрополе е 69,1%, който е сравнително висок спрямо стойностите за страната. България е с един от най-обезпокоителните коефициенти на демографско заместване – 100 на 66, което означава, че 100 излизащи от трудоспособна възраст се заместват само от 66 влизащи в трудоспособна, което означава че има остър дефицит на работна ръка на пазара на труда. В община Етрополе, коефициентът е малко по благоприятен, като 100 излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 69 влизащи в нея. Това със сигурност означава невъзможност пазара на труда да осигури необходимата за бизнеса работна ръка.

Друг важен показател, свързан с трудоспособния контингент е възрастовата зависимост. Този коефициент показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти - % Този коефициент за община Етрополе е 71%, при средно за страната 56,4%, което означава, че е по-голямо демографското натоварване на активното население в община Етрополе спрямо средното за страната.

Етническа структура

Друга важна характеристика на населението се явява етническата структура. Тя дава представа за разпределението на населението по етноси, което е важна част в анализа на демографската ситуация на всяка една територия. Данните, използвани за анализа на етническата структура са от последното преброяване през 2011 г., тъй като етническата принадлежност на населението в България се отчита само на преброяванията.

Разпределението на населението на община Етрополе по етническа принадлежност по данни от преброяването през 2011 г. показва, че към българската етническа група се е самоопредило 93,7% от общото население на общината, към турската – 0,09%, а към ромската – 1,7% и друга -0,24%, като не се самоопределят 0,5%, а не са отговорили 3,9%. Основно вероизповедание е източноправославното християнство.

Таблица 6. Етническа структура в община Етрополе през 2011 г.

Етническа група	Общо
Община Етрополе	12 047
В т.ч. отговорили	11 579
Българска	11 285
Турска	11
Ромска	199
Друга	29
Не се самоопределят	468

Източник: НСИ, <https://www.nsi.bg/bg>

3.3. Възпроизводство на населението

Възпроизводството на населението представлява естествената смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата и това се случва пряко чрез процесите на раждаемост, смъртност, като косвено влияят брачността и разводимостта. Възпроизводството се характеризира с коефициентите за раждаемост и смъртност.

В последните години както в страната, така и за Югозападен район, област София и община Етрополе, се забелязват някои негативни демографски тенденции и процеси, свързани с намаляваща раждаемост, увеличаваща се смъртност, засилени миграционни

процеси към по-големите градове в страната или в чужбина и вследствие на това обезлюдяване на малките населени места.

Раждаемостта зависи от много фактори като стандарт на живота, качество на здравните услуги, брачност, ниво на образование, промяна в ценностната система, все по отговорното родителство, промяна в репродуктивното мислене и тенденцията младите хора да искат в по-късен период от живота си да имат деца, по-големи изисквания към брачния партньор и др.

Общата раждаемост в страната показва тенденции на намаление през целия разглеждан период. Една от причините е в характера на демографската трансформация, тъй като от началото на 90-те години на XX век населението навлиза в четвъртата фаза на демографския преход.

Съвременният тип възпроизводство се характеризира с успоредно намаляване на раждаемост и смъртност, като първоначално изпреварващо намалява смъртността, а после раждаемостта, докато накрая не се изравнят, което резултира в нулев естествен прираст.

В последните десетина години обаче много важен фактор, влияещ върху раждаемостта е намаляващия контингент на жените в най-фертилните възрасти 19-34г., както и изцяло новите репродуктивни семейни модели, които се оформят в резултат на 5-те демографски феномена на модерната епоха:

Устойчивият двудетен, а вече и едндетен модел на семействата - за да има разширено възпроизводство, т.е. поколението на децата да превишава това на родителите на една семейна двойка трябва да се падат средно над 2,2 деца.

Семейното планиране – ако в миналото броят на децата е зависел само от репродуктивните способности на родителите и това колко са могли да оцелеят при тогавашните примитивни условия на живот и липсата на медицина, то днес все повече семейни двойки планират не просто колко деца да имат, а и кога да ги имат, съобразено с образование, кариера, материални придобивки.

Кохабитатното съжителство (т.нар. свободни бракове) – над 60% от двойките между 20 и 40 години в ЕС живеят на семейни начала без реално да сключват брак, което води до силен психологически натиск и страх при жените и съответно по-ниски репродуктивни нагласи.

Късните бракове и късните раждания – такава демографска дефиниция има само за жените и тя е свързана с лимита на тяхната фертилна възраст 49 години. Под ранни бракове в демографията се има предвид сключени при жените до 21 годишна възраст, а под късни сключени след 27 годишна възраст. Колкото по-късно е сключен брака, толкова по-късно идва първото раждане и съответно остават по-малко години до края на фертилния период за второ и трето раждане. В света, в който живеем жените се стремят да заемат полагаемото им се равностойно и достойно място в обществото (което са нямали в нито една предходна епоха от човешкото развитие), а това е свързано с взимане на все по-високо и качествено образование, за което е необходимо физическо време, правене на кариера, търсене и утвърждаване на място в обществото и в крайна сметка до отлагане на брака и първото раждане.

Доброволният отказ от поколение – не, че толкова много хора се отказват доброволно да имат деца, а отлагат по различни образователни, кариерни и икономически причини до момент, в който вече физически не могат да имат деца. Стерилитетът при хората в активна възраст вече се определя, като пандемия в Европа и се дължи на стресовия начин на живот, замърсената природна среда и най-вече изкуствените храни, с които се храним. България не прави изключение, близо 150 000 са двойките в активна репродуктивна възраст, които желаят да имат деца, но не могат по някакъв физиологичен проблем.

По данни от текущата демографска статистика за периода 2011-2019 г. броят на живородените лица в община Етрополе варира, като за 2011 г. са родени 112 деца, а за 2019 г. живородените деца са 106. Най-малко деца през периода са родени през 2017г., едва 76 деца, което се обяснява с намаляващия контингент жени в репродуктивна възраст и с акумулирането на все повече хора в след фертилна възраст. Радващо е, че в следващите две години от периода (2018 и 2019г.) борят на родените деца нараства, което може да се очертае, като една много положителна тенденция. Както се вижда от таблицата броят на живородените деца през разглеждания период варира, като най-много деца са родени през 2012 г., а най-малко, както вече отбелязахме, през 2017 г.

Таблица 7. Живородени по години в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

Живородени по години	Абсолютен брой
2011	112
2012	116
2013	95
2014	115

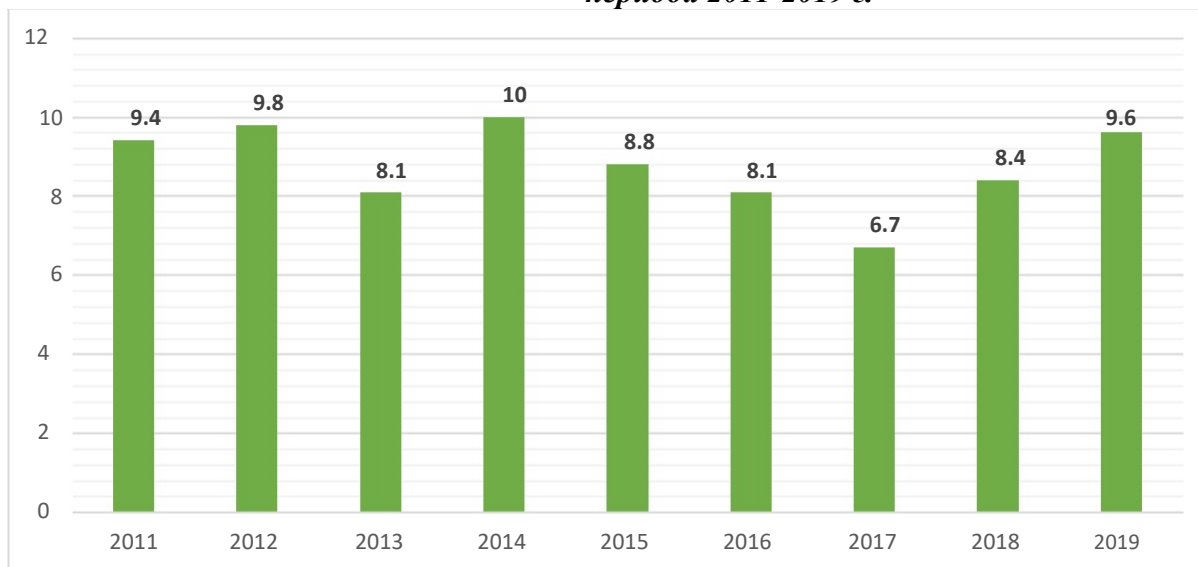

Живородени по години	Абсолютен брой
2015	102
2016	93
2017	76
2018	94
2019	106

Източник: НСИ, www.nsi.bg

През 2019 г. коефициентът на раждаемост в община Етрополе е 9,6‰, като отчита повишение с 0,2‰ спрямо 2011г. (9,4‰), което се дължи на намаляващия средногодишен брой население в общината, тъй като в абсолютни стойности през 2019г. са родени 6 деца по-малко, отколкото през 2011г.. Коефициентът на раждаемост в общината през 2019г. е със стойности по-високи от тези за страната (8,8‰), Югозападен район (9,4‰) и област София (9,1‰). По-високият коефициент на раждаемост в общината със стойности над средните за страната, се дължи до известна степен на по-голямата раждаемост при ромското население, което се отличава с по-високи репродуктивни нагласи.

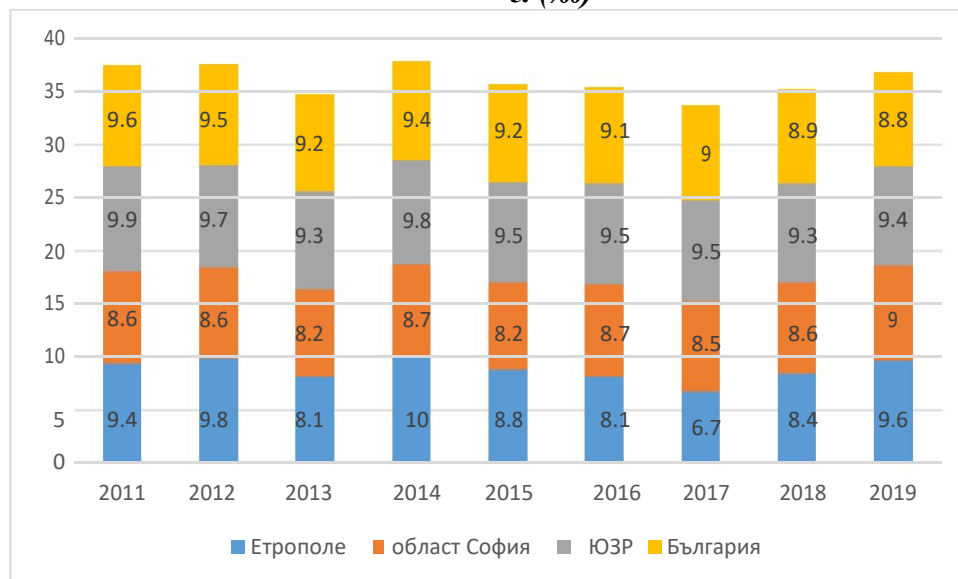
Фигура.13. Коефициент на раждаемост в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Фигура 14. Коефициент на Раждаемост в община Етрополе, област София, Югозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰)

Източник: НСИ, www.nsi.bg

В последните години се наблюдава много силна тенденция за нарастване броя на живородените извънбрачни деца, които за 2019 г. са 60 или 56,6% от всички родени деца в общината (106 живородени деца към 2019 г.) спрямо 46 брачни или 44,4%.

В последните години прави впечатление, че се покачва средната възраст на майката при раждане на първо дете, което се определя от влошеното социално-икономическо развитие и повишеното ниво на образование при жените, което рефлектира върху репродуктивната нагласа на бъдещите родители, които не са готови при такива условия да отглеждат деца или отделят повече време за образование и развитие на кариера, което също води до отлагане на раждането.

Таблица 8. Брой живородени деца по възраст на майката в община Етрополе

	Общо	под 20	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45 +
2011 г.	112	14	26	47	14	9	2	-
2012 г.	116	17	39	38	15	6	1	-
2013 г.	95	8	26	33	18	10	-	-
2014 г.	115	15	26	42	22	8	2	-
2015 г.	102	9	26	41	15	9	2	-
2016 г.	93	10	26	32	13	9	2	1
2017 г.	76	6	24	22	19	3	2	-
2018 г.	94	9	28	27	22	7	1	-
2019 г.	106	7	17	38	31	10	2	1

Източник: НСИ, www.nsi.bg

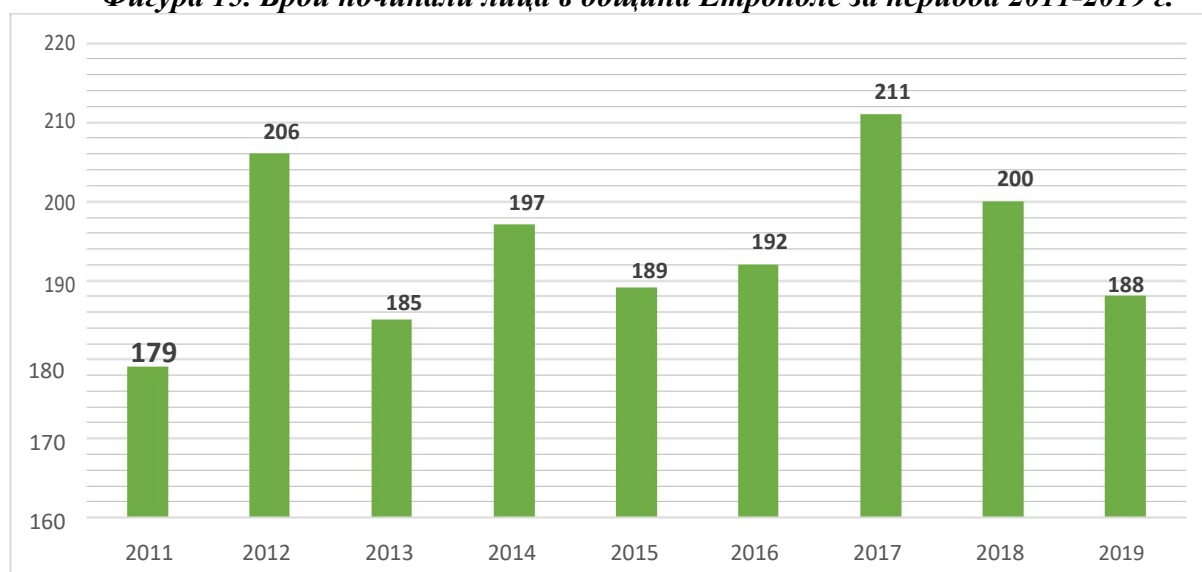
Смъртност

Основният демографски проблем в общината е относително високото ниво на смъртност, което е по-високо от средното за страната. Високите нива на смъртност се определят от ниския стандарт на живот, влошаването на здравното обслужване, застаряването на населението, което е характерно за страната, района и областта. По-високата средна продължителност на живота, съчетана с изселване на хора в активна възраст, води до акумулиране на население в горните възрастови групи, което по логичен път повишава общата смъртност.

Основен фактор, който определя нарастването на смъртността през последните години е свързан с демографското остаряване или увеличаване на дела на населението в горните възрастови групи и намаляване на младото население.

Броят на починалите лица през в община Етрополе през 2019 г. е 188 д., като се наблюдава увеличение с 9 д. спрямо 2011 г. (179 д.).

Фигура 15. Брой починали лица в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

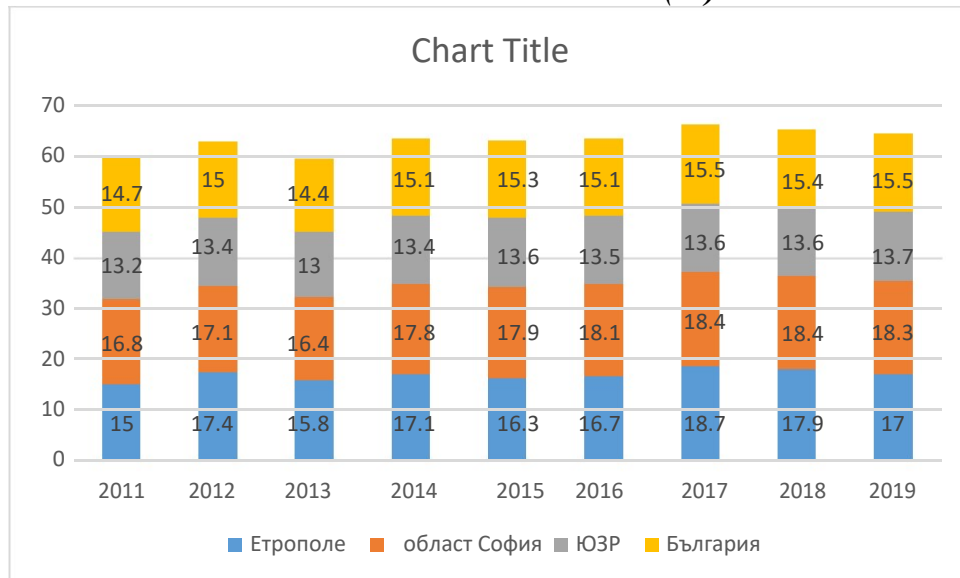

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Коефициентът на смъртност в общината през 2019 г. е със стойност по-висока от средните за страната и Югозападен район и със стойности по-ниски от тези на област София.

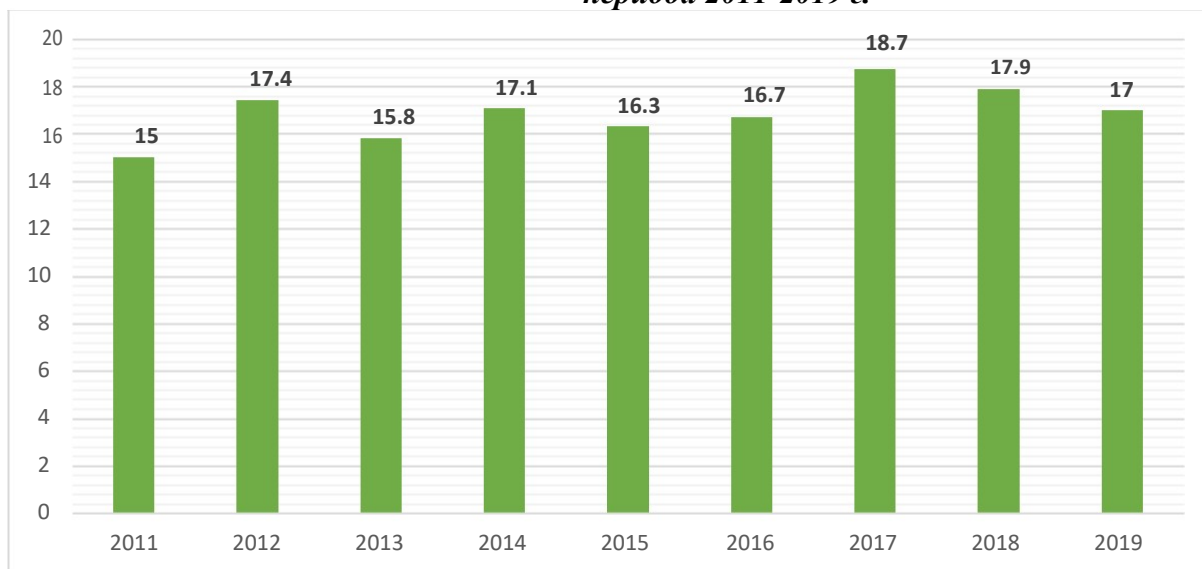

Фигура 16. Коефициент на смъртност в община Етрополе, област София, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰)

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Фигура 17. Коефициент на смъртност в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Естествен прираст

Естественият прираст е резултативна величина от раждаемостта и смъртността на населението. Динамиката на раждаемостта и смъртността дефинират наличието на трайна тенденция на стесняване на естественото възпроизводство на населението в община Етрополе. Наблюдаваните тенденции в динамиката на раждаемостта и смъртността, които са с неблагоприятен характер, пораждаат сериозен демографски проблем, свързан с естественото възпроизводство на населението и намаляване непрекъснато на контингента активно население.

По-високата смъртност и по-ниските стойности на раждаемостта определят отрицателните стойности на естествения прираст в община Етрополе.

Фигура 18. Коефициент на естествен прираст в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, www.nsi.bg

3.4. Механично движение на населението

Механичният прираст е другия основен фактор, който оказва влияние върху формирането на броя на населението. В хода му не се установят ясни тенденции, като през годините се редуват положителни и отрицателни стойности. Тези тенденции наподобяват до известна степен механичния прираст на градското население в страната.

В резултат на механичния прираст населението в община Етрополе намалява с 185 д. през разглеждания период, което го дефинира като равностоеен по-важност фактор, заедно с естествения прираст за формирането на действителния прираст на населението в Етрополе.

Това означава, че изселването на население от общината има също толкова негативно значение за демографската картина колкото и раждаемостта, смъртността и естествения прираст.

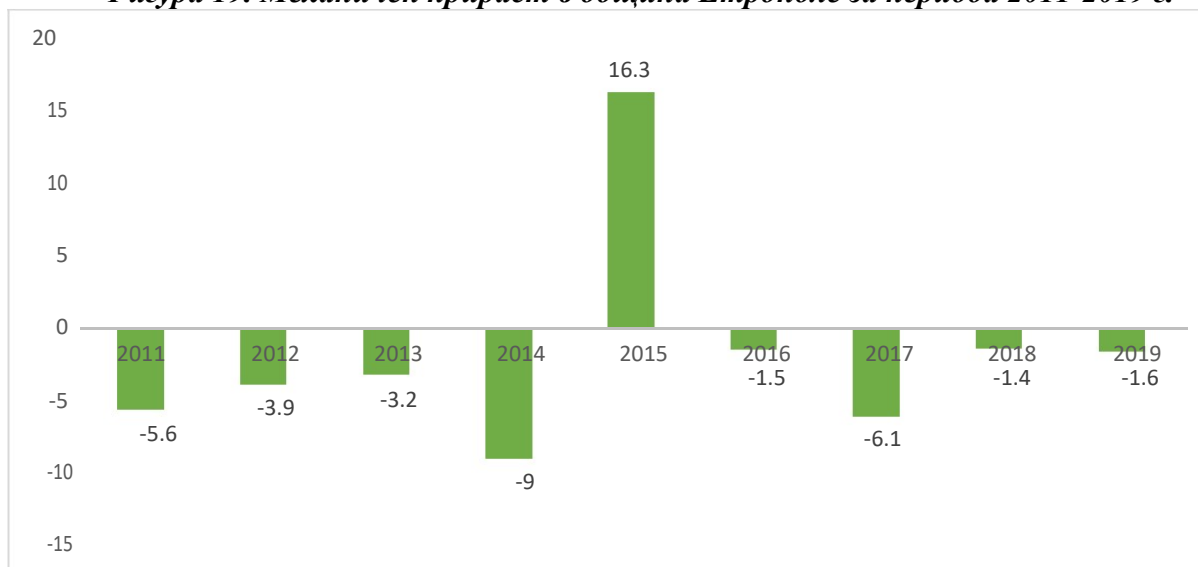
Емигрантите от общината са предимно млади хора между 20 и 35 годишна възраст. С увеличаване на възрастта, потенциалната миграция намалява. Емигрирането на млади хора има силен отрицателен ефект върху възпроизводството на населението, тъй като това ще доведе до намаляване на фертилните контингенти и ще окаже негативно влияние върху икономическото и социалното развитие на общината в бъдеще. Сред основните мотиви за емиграция през последните години са осигуряването на трудова заетост, по-висок жизнен стандарт, по-високи доходи, стремеж за образователна и професионална реализация.

Изясняването на мотивите за емиграция на хората в активна възраст е изключително важно за определяне акцентите и фокуса в политиката на общината към младите хора. Всеизвестен факт е, че когато младите хора определят своето местоживееие се ръководят от няколко неща: качествено образование, качествено здравеопазване, качествена реализация, условия за развитие, условия за забавление, социална сигурност, екологично чиста среда и вяра в институциите. Това са определящите вектори, които трябва да залегнат в основата на всяка една общинска политика, заедно разбира се с повишаване на доходите.

Изселванията на младо население и особено на жени във фертилна възраст понижава равнището на потенциалната бъдеща раждаемост през следващите десетилетия. Мотивите за изселване от общината през последните години се свързват най-вече с търсенето на трудова заетост с по-високи доходи, водеща до промяна в жизнения стандарт, насочени основно към близко разположения столичен град. Не на последно място като мотивация е промяната в условията на живот, свързани с получаване на по-високо образование и съответстваща на него професионална реализация.

Фигура 19. Механичен прираст в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Към 31.12. 2019 г. механичният прираст в община Етрополе е отрицателен (-1,6‰), стойности по-ниски от средните за страната.

През разглеждания период в община Етрополе се отчита отрицателен механичен прираст, като само през 2015г. е положителен. През 2014 и 2017 г. се наблюдават най-високите отрицателни стойности, докато през 2016, 2018 и 2019 г. са отчетени най-ниските стойности на отрицателен механичен прираст, съответно -1,5‰, -1,4‰ и -1,6‰. Основната причина за този висок отрицателен механичен прираст е високото ниво на безработица в общината, особено сред ниско образованото неквалифицирано население, както и ниското заплащане на труда, което обяснява изселването на хората в активна възраст в търсене на по-добър начин на живот и възможности за трудова реализация.

Таблица 9. Брой заселени и изселени в община Етрополе за периода 2011-2019 г.

По години	Заселени	Изселени
2011	135	202
2012	121	167
2013	171	208
2014	111	215
2015	417	228
2016	210	227
2017	196	265

По години	Заселени	Изселени
2018	243	259
2019	281	299

Източник: НСИ, www.nsi.bg

На територията на община Етрополе се заселват и изселват, като цяло по-голям брой жени отколкото мъже през повечето години на наблюдавания период, но разликите са много малки.

Таблица 10. Миграции по пол в община Етрополе за периода 2011-2019 г. (брой)

	Заселени		Изселени	
	мъже	жени	мъже	жени
2011	65	70	89	113
2012	48	73	72	95
2013	80	91	92	116
2014	44	67	108	107
2015	273	144	102	126
2016	119	91	111	116
2017	95	101	123	142
2018	119	124	124	135
2019	141	140	141	158

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Демографската картина на община Етрополе отразява демографската ситуация в цялата страна и повечето малки общини, с устойчива тенденция на отрицателен естествен и механичен прираст и застаряване на населението. Въпреки това смятаме, че община Етрополе притежава демографски потенциал, който при оптимизиране на образователната структура и инфраструктура и подобряване на социално-икономическото развитие, може да се реализира много успешно, което в допълнение с отличната природна среда и близостта до София са обективни фактори за позитивно развитие на общината в обозримо бъдеще.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Таблица 11. Средна продължителност на живота на населението за област София по пол за периода 2011-2019 г.

Област	2013-2015 г.			2014-2016 г.			2015-2017 г.			2016-2018			2017-2019		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
София	73,04	69,09	77,04	73,03	69,07	77,02	73,04	69,08	77,04	73,04	69,07	77,05	73,06	69,09	77,07

Източник: НСИ

Таблица 12. Прогноза за населението на област София за периода 2015-2070 г.

Област/Пол	При хипотеза за конвергентност 1												
	Година												
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060	2065	2070	2075	2080
София	227 361	218 833	210 228	201 773	193 255	184 869	176 577	168 206	159 733	151 297	143 314	136 133	129 864
Мъже	111 995	107 956	103 946	100 068	96 178	92 332	88 464	84 500	80 477	76 471	72 664	69 203	66 138
Жени	115 366	110 877	106 282	101 705	97 077	92 537	88 113	83 706	79 256	74 826	70 650	66 930	63 726

Източник: НСИ

**3.5. Средногодишна продължителност на живота на населението на област София.
Прогноза за населението на област София и община Етрополе в средносрочен и дългосрочен
аспект**

Данните в Таблица 11 показват, че през периода 2013-2019 г. е постоянна тенденцията на увеличаване на средната продължителност на живот на населението в област София, като тя е по-висока при жените.

Прогнозата за населението на област София до 2070 г., при хипотеза на конвергентност, е дадена в Таблица 12.

Прогнозата за населението на област София в дългосрочен аспект очертава негативна тенденция. Населението в областта ще намалее със 17 131 д. (7,5%) до 2030 г., с 50 784 д. (22,3%) до 2050 г. и със 97 497 д. (42,8%) до 2080 г. спрямо броя за населението към настоящия момент.

На Таблица 13 са представени прогнозни стойности за броя на населението в община Етрополе за периода 2020-2035 г.:

**Таблица 13. Прогноза за населението на община Етрополе за периода
2016-2035 г. (брой)**

Година	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035
Община Етрополе	10823	10693	10555	10407	10252	9363	8336

Източник: Национален статистически институт

Видно от таблицата е, че за община Етрополе се очертава същата негативна тенденция по отношение на броя на населението, както и при прогнозните стойности за област София. Населението в общината ще намалее с 801 д. (7,2%) до 2025 г., с 1 690 д. (15,3%) до 2030 г. и с 2 717 д. (24,5%) спрямо броя му към 2019 г. – 11 053 д.).

3.6. Доходи, заетост и безработица в община Етрополе

На Фигура 20 са представени данни относно средногодишния доход на лице от домакинство в област София за периода 2001-2017 г.:

Фигура 20. Средногодишен доход на лице от домакинството в София област за периода 2001-2017 г.

Източник: Регионални профили

За разглежданият период от 2001 до 2017г. средногодишния доход на лице от домакинството се е увеличил от 1463 лв. през 2001 г. на 4853 лв. през 2017 г.

В община Етрополе поради липса на големи предприятия, лидерските позиции по отделните икономически показатели се поделят между микро и средните предприятия

Най-голяма заетост в община Етрополе осигуряват фирмите:

- Елаците Мед АД;
- Геотехмин ООД;
- Фабрика Медикет АД;
- Етропал АД;
- Уейст Солюшънс България ЕООД;
- Етрострой ИГЕ АД;
- Етроволан АД;
- Ледър Тренд ЕАД;
- ММоторс АД;
- Прогрес АД;
- ТПК Звездец;
- ТПК Прогрес-91;
- РПК;
- Еуросток ЕООД;
- Валидекс ЕООД;
- Миро Комерс ЕООД;

- Микър ЕТ;
- Геборг-Гачеви ООД;
- Форитрейд ЕООД;
- ЕТ Нели Вътковска;
- Асти-10 ЕООД;
- Жонаив ЕООД;
- ЕТ Хенц – Хр. Николов;
- Жорал ООД;
- ЕТ Росто;
- Етропласт ООД;
- Вутъовец ЕТ;
- Мах-2003 ЕООД;
- СД Вира Тодоров;
- Васил Григоров ЕТ;
- Делта Хим 69 ЕООД;
- Бъци ЕООД;
- Джани ЕООД;
- Стоян Проткин ЕТ;
- Перфект Комерс;
- Дорадо ООД;
- Нитек ЕООД;
- ЕТ Миренна;
- Лина ЕТ;
- ЕТ Цветалин Алексиев;
- Имплант Г ООД;
- ЕТ „Ангелина Вутева“;
- Вас Мит ЕООД;
- Малък Искър АД;
- Свещи Пласт ООД;
- ВИП Маркет Дочеви;
- Атрия-1 ООД;

- Болкан Хорсис ЕООД;
- ВЪРТОПА ЛЕС АД;
- ЕТ Светлозар Симеонов;
- Медикет Цех ЕООД;
- Екогаз-братя Иванови ЕООД;
- ЕТ Перфект - Т. Драганов;
- Йотов – 2000 ЕООД;
- ЕТ „Джейк“;
- Ентрейдинг – ЕООД /Магазин Хенди/;
- Азария-7;
- Космо България-Мобил ЕАД Германос;
- СД Тунела-Гергов, Ботев;
- ЕТ Любен Банчев;
- ЕТ Винека;
- СД Лимит-турс;
- ЕТ Венеция;
- Катрин – Ц.Т. ЕООД;
- ЕТ НВ-Илко Илков;
- Еста-Д ЕООД;
- Мир-И-ЕООД;
- Инома ЕООД;
- Държавно горско стопанство;
- Грийн Форест Проджект АД;
- Райчин-Цветанка Райчанови ;
- „Велини“ ООД.

Данни за **безработицата**, търсенето и предлагането на трудовия пазар в общината са представени на Таблица 14.

Таблица 14. Безработица в община Етрополе за периода 2014-2019 г.

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Регистрирани безработни - %	9,87%	9,3%	8,30%	7,25%	7,84%	5,72%
Равнище на безработица – бр.	549	517	459	403	436	318
Безработни лица до 24 г. включително	54	43	27	22	27	21
От 25-29 г.	73	65	52	45	34	31

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
30-44 г.	201	171	158	159	163	117
45-49 г.	67	68	66	49	52	44
Над 50 г.	154	170	156	128	160	105

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ гр. Етрополе

Данните от таблицата очертават положителна тенденция по отношение на безработицата в община Етрополе през разглеждания период – броят на безработните е намалял с 231 д. за 2019 г. спрямо началото на периода (2014 г. – 549 д.). Броят на безработните младежи (до 29 г. вкл.) също бележи намаление към 2019 г. (намаление с 42 д. или 56,7% спрямо 2014 г.). Въпреки това към 31.12.2019 г. равнището на безработица в общината – 5,7% е с малки стойности над средните стойности за страната – 4,2%.

Най-голям е делът на безработните без образование и с ниска квалификация. Най-голям е броят на регистрираните безработни с основно и по-ниско образование (163 д.), следвани от тези със средно (129 д.), а най-малък е броят на тези с висше образование – 26 д. В Последните години, се отчита тенденция на намаляване на броят на регистрираните безработни лица в основно и по-ниско образование, в същото време броят на регистрираните безработни лица с висше образование е нисък, което може да се отчете, като негативна тенденция.

Таблица 15. Безработица в община Етрополе за периода 2014-2019 г.

Образование	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Основно и по-ниско	237	244	200	188	182	163
Средно	271	233	215	181	223	129
Висше	41	40	44	34	31	26

Източник: Дирекция „Бюро по труда“, гр. Етрополе

4. Икономически характеристики

4.1 Състояние на основните икономически сектори

Сред най-силно развитите отрасли в общината е сектор „преработваща промишленост, следван от сектор „търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, добивна промишленост, строителство, хотелиерство и ресторантьорство, селско стопанство.

Микропредприятията са на първо място по относителен дял според броя им (91,2% от всички предприятия в общината са с брой на заетите лица до 9 души).

Селско стопанство

На територията на община Етрополе има добри условия за биоземеделие и за екологично чисто производство на картофи, както и ягодоплодни култури (малини). Климатичните условия и планинският терен в общината позволяват развитието на пчеларство, билкарство и гъбарство.

Ниският относителен дял на обработваемата земя в община Етрополе е силно свързано с планинския характер на релефа.

Растениевъдство

Таблица 16. Размер и структура на земеделските площи в община Етрополе за периода 2014-2019 г.

Година	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Обработваема земеделска земя - ха	69,6	86	110,06	185	161,4	99,4
Естествени ливади - ха	699	1264	2138	1438	1649	1208
Пасища и мери - ха				146	261	390
Общо ИЗП	768,6	1350	2248,06	1769	2071,4	1697,4

Източник: Областна дирекция „Земеделие“, гр. София

От данните в таблицата се вижда, че най-висок е размера на естествените ливади в общината, следвани от пасища и мери.

Таблица 17. Основни отглеждани култури в община Етрополе за периода 2014-2019 г. (ха)

Вид култура	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Пшеница	1,4	0	7,371	12,3	12,3	0
Ечемик	0	1,373	0	0	0	0
Овес	0	10	0	0	0	0
Трайни насаждения	7,6	12	25,673	41,4	68,4	38,9
Други етерично маслени и лекартсвени култури	0,046	0,046	0,046	0,046	0,046	0
зеленчуци	0,2	4,1	3,7	1,6	3,1	1,1

Източник: Областна дирекция „Земеделие“, София

От данните в таблицата се вижда, че основните отглеждани култури в общината, са трайните насаждения, зеленчуци, ечемик и овес.

Таблица 18. Отглеждани култури в община Етрополе

Начин на трайно ползване	брой	%	Площ дка	Площ %
Нива	1950	7,76	4073,585	1,31
Зеленчукова култура	6	0,02	9,240	0,00
Временно неизползувана орна земя	2	0,01	1,043	0,00
Изоставена орна земя	60	0,24	184,277	0,06
Изоставена орна земя покрай ж.п. линии	8	0,03	3,317	0,00
Затревена нива	17	0,07	145,812	0,05
Трайни насаждения	515	2,05	1624,646	0,52
Използувана територия, заета с трайни насаждения	65	0,26	99,275	0,03
Овощни насаждения /нетерасирани/ ”	331	1,32	1061,461	0,34
Малинова и касисова градина /нетерасирана/	20	0,08	46,792	0,02
Изоставена територия за трайни насаждения	325	1,29	1168,479	0,38
Гора в земеделски земи	30	0,12	280,02g	0,09
Естествена ливада	12280	48,86	44540,998	14,33
Използувана естествена ливада	27	0,11	118,018	0,04
Временно неизползувана естествена ливада	9	0,04	34,515	0,01
Изоставена естествена ливада	416	1,66	2702,786	0,87
Изоставени силно наклонени и ерозирани ест. ливади	1	0,00	0,60g	0,00
Пасище, Мера	1349	5,37	20630,072	6,64
Пасище с храсти	127	0,51	4195,480	1,35
Стопански двор или произв. база на селското стоп.	8	0,03	25,832	0,0t
Машинно-тракторна станция	1	0,00	2,428	0,00
Стопански двор	32	0,13	125,402	0,04
Друга територия заета от произв.бази на сел.стоп.	1	0,00	0,961	0,00
Животновъден комплекс и ферма	1	0,00	4,004	0,00
Кравеферма	4	0,02	23,075	0,01
Овцеферма	6	0,02	25,972	0,01
Птицеферма	3	0,01	3,863	0,00
Друг животновъден комплекс	1	0,00	11,595	0,00
Друга територия, заета от селското стопанство	7	0,03	13,945	0,00
Друга територия заета от селско стопанство	22	0,09	28,96fi	0,01
Храсти	251	1,00	1683,111	0,54

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Животновъдство

Животновъдството се развива основно от индивидуални собственици на животни и може да се отнесе към т.н. „дребното животновъдство“ – в индивидуални стопанства. То покрива преобладаващия дял в статистическите количества. На територията на общината има само няколко малко по-големи животновъдни и птицевъдни ферми.

Броят на регистрираните земеделски стопани се увеличава от 132 през 2014 г. на 257 през 2019 г.

Местоположението на община Етрополе благоприятства отглеждането на говеда, крави овце и развитие на пчеларството. За периода 2014-2019 г. броят на говедата в общината се е увеличил с 994 д., броят на кравите се увеличил с 851, а броят на отглежданите овце с 813.

Таблица 19. Брой на селскостопанските животни в община Етрополе за периода 2014-2019 г.

Животни и птици	Мярка	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Говеда-общо	брой	980	1187	1524	1694	1804	1974
вт.ч.крави	брой	409	519	912	1129	1250	1260
Биволи-общо	брой	4	16	14	5	4	10
вт.ч.биволици	брой	0	0	0	1	2	0
Овце-общо	брой	2560	2339	3535	3480	3502	3373
вт.ч.овце-майки	брой	2274	2041	3211	3130	2500	2400
Кози-общо	брой	230	215	145	162	163	173
вт.и.кози-майки	брой	147	137	113	130	120	130
Свине-общо	брой	195	34	0	17	0	0
вт.ч.свине-майки	брой	27	4	0	3	0	0
Птици-общо	хил.бр.	16,5	16,5	16	14,8	25	16
вт.ч.кокошки-носачки	хвл.бр.	1,5	1,5	16	14,8	7	16
бройлери	хил.бр.	15	15	0	0	18	0
Пчелни семейства	брой	710	716	840	315	356	415

Източник: НСИ

Преобладаващи сред отглежданите животни са говедата (1974 бр.). От дребния рогат добитък преобладават овцете – 3373 бр.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Горско стопанство

По данни на Общинска служба земеделие – Етрополе територията на земите от горския фонд на територията на община Етрополе е 24597,957 ха. Горският фонд се стопанисва от Държавно лесничество “Етрополе”.

Таблица 20. Територии за нуждите на горското стопанство

ТЕРИТОРИИ ЗА НУЖДИТЕ НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО	587	2,34	71605,620	23,04
Дървопроизводителна горска площ	2981	11,86	78847,964	25,28
Залесена горска територия	750	2,98	16979,672	8,46
Иглолистни дървесни видове	295	1,13	2875,420	0,93
Широколистни дървесни видове	1931	7,68	37690,167	12,13
Голина	2	0,01	12,679	0,00
Недървопроизводителна горска площ	4	0,02	11,734	0,00
Горска ливада	6	0,02	13,210	0,00
Горски разсадник	2	0,01	97,125	0,03
Дивечо”ва нива	1	0,00	27,352	0,01
Залесена нива	52	0,21	290,845	0,09
Залесено пасище	12	0,05	61,126	0,02
Поляна	8	0,03	1318,587	0,42
Горски път	23	0,09	190,331	0,06
Просека	6	0,02	11,842	0,00
Дворно място на горското стопанство. животн.ферма	3	0,01	17,784	0,01
Нелесопригодна площ-дървесна.храст. растителност		0,02	49,492	0,02
Друга недървопроизводителна горска площ	3	0,01	281,302	0,09
Горско трайно насаждение	2	0,01	3,461	0,00
Поляна	3	0,01	120,726	0,04
Горско пасище	2	0,01	7,472	0,00
Друга.недървопроизводителна горска територия	4	0,02	14516,126	4,67

Източник: Общинска служба „Земеделие“, Етрополе

Туризм

За периода 2014-2018 г. в община Етрополе се е увеличил броят на местата за настаняване от 7 през 2014 г. на 12 през 2016 г., което е почти двойно. Успоредно с това се наблюдава и увеличение на броя на леглата за 2018 г. 66,5% спрямо 2014 г. Позитивна тенденция се наблюдава и при реализираните приходи от нощувки, пренощуващи лица, при които се отчита сериозно увеличение за 2019 г. в сравнение с 2014 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Хотелската база също бележи ръст, като особено отчетлив е той при реализираните приходи от нощувки, които почти се утрояват за периода 2014-2018 г.

Таблица 21. Места за настаняване, легла и нощувки в община Етрополе за периода 2014-2018 г.

Година	2014 г.	2015г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Места за настаняване	7	7	12	13	12
Легла	338	338	483	543	508
Легла денонощия	88857	74290	109723	124642	131365
Стаи	135	139	197	235	224
Реализирани нощувки	7948	5502	12958	12555	12517
Пренощували лица	4712	2952	7046	6250	6584
Приходи от нощувки	137824	128304	258515	285553	344333
Хотели	3	3	4	5	4
Легла	167	167	209	273	238
Легла денонощия	49462	45950	57486	68856	78390
Стаи	69	73	87	125	114
Реализирани нощувки	5941	4235	10337	9174	8563
Пренощували лица	3960	2399	5607	4655	4976
Приходи от нощувки	-	85196	193926	230275	254726

Източник: НСИ

Етрополе е привлекателно за туристите с културно-историческото си наследство, природното богатство, дълбоките традиции и уникалните празници. От тази гледна точка, и в контекста на близостта му до София и наложилата се в публичното пространство теза, че тук е „Швейцария на Балканите“ общината може да се преръгне в много привлекателен туристически център. Като планински възрожденски център Етрополе има богата история, която днес умело е вплетена в туристическия продукт, който предлага града. Важна част от историческия облик на Етрополе, към който туристите проявяват сериозен интерес са: часовниковата кула, което е сред най-важните символи на града, Историческия музей с богатата си сбирка от експонати от многовековната история на Етрополе и манастира „Света Троица“ (Варовитец), който е много важен книжовен и просветен център от възрожденския период на България. Историческият музей, часовниковата кула и етрополския манастир „Св. Троица“ са включени под № 63 в 100-те национални туристически обекти на България. Трябва да отбележим, че в непосредствена близост до манастира „Света Троица“ се намира впечатляващия природен феномен водопада Варовитец, който също е обект на силен

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

туристически интерес. На такъв определено се радват и запазените възрожденски къщи: „Арнаудовата къща“, в която се помещава етнографската експозиция на музея, „Павелпанчовата къща“, която е била щаб на генерал Гурко), „Вълчевата къща“, в която е бил настанен генерал Дандевил, „Тодорвълковата къща“, „Хаджигригоровата къща“.

За нуждите на алтернативния туризъм за лова и ездата се използва ловно стопанство „Елен“ и конна база „Bolkan horses“, а условия за ски туризъм, макар и в ограничен мащаб, се предлагат в почивна база „Кокалското“. Емблематични за познавателния туризъм в община Етрополе са природните забележителности - „Орлов камък – Червената стена, „Кози дол“, „Грохотака“, „Чертиград“, „Варовитец“, защитени местности „Беликата“ и „Бачийще“, защитени исторически местности - манастира „Света Троица“, „Бенковска пещера“, скалните феномени Куклите, Етрополски зъбери, Чертиград, Грохотака.

Един от най-интересните туристически обекти в община Етрополе е екопътеката „Екот от камбанен звън“, която се намира намира в подножието на **Етрополската планина**, като свързва **село Рибарица** с красивия **Етрополски манастир и водопада Варовитец**. Дължината на екопътеката е 2,5 км и се изминава между 1.00 – 1.30 часа, в зависимост колко бързо се движите. По самото трасе са поставени многобройни пейки, маси, информационни табели и кътове за деца. Цялостният проект включва реставрацията, консервацията и експонирането на туристическата атракция „Етрополски Христов кръст“. Атракцията се състои от 5 църкви, намиращи се на територията на град Етрополе, които, погледнати от високо, са разположени във формата на християнски кръст с пресечна точка Часовниковата кула и изграждане на екопътеката „Екот от камбанен звън“

Етрополе се гордее и с колоритните празници, които се честват тук, като сред тях са “Пеене на пръстените” (януари), „Свети Атанас” (януари), празник на „Етрополските зетьове” (юни) и „Петровден” – празник на град Етрополе (27-29 юни). Особено внимание заслужава празникът на „Етрополските зетьове“, чиято кулминация е Карнавалното шествие започващо от прочутата Золъовска чешма, откъдето тръгва легендата за етрополския зет. Празникът се назовава хумиристично и „Зетрополе“ и датира от 1971г. Част от празника са и „клетвата“ на

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

новите етрополски зетъове и футболния мач между етрополски зетъове и снахи, а вечерта се организира и прочутата „зетъова вечеря“.

Със своите дадености община Етрополе представлява много интересен от туристическа гледна точка регион, който предлага микс от възможности за прекарване на свободното време. Тук имаме чудесно съчетание от исторически забележителности, колоритни празници и ритуали и уникална по своята красота природа, с множество природни феномени. Всичко това е ресурс, който може да се използва в бъдеще за развитието на общината, като още по-голям и важен туристически център.

5. Състояние на инфраструктурата

5.1 Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяване

На територията на общината, всички населени места са водоснабдени от централни водоизточници. Изключение правят две малки вилни зони – в.з. „Рибарника“ и в.з. „Лопян“. 40% от водопроводната мрежа е изцяло подменена по различни програми и проекти, като в три от селата – Бойковец, Рибарица и Лопян по два сключени договора за безвъзмездна финансова помощ по ПРСР през 2014 г. година са се подменили главните водопроводни клонове. В общината има изграден един метален магистрален водопровод с $\Phi 420$ мм. С каприран дебит от 30 л./сек., каптиран карстов извор при помпена станция „Поповед“ с дебит до 500 л/сек, от който се използва средно 10 л.сек., от които са водоснабдени всички части на града. Останалите населени места се водоснабдяват от локални водоизточници – каптажи и речни водоизточници, с. Лъга и с. М. Искър – каптаж от местността Изворите, с. Лопян – две речни водохващания. Няма население от общината, което да е на воден режим.

Проект „Техническа помощ за подготовка на интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Етрополе“ по ОП „Околна среда“ – общата стойност на проектното предложение е 1 458 000 лв. е приключил през 2010 г. В рамките на подаден през 2011 г. проект „Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Етрополе“ по ОП „Околна среда“, Схема BG161PO005/10/1.10/03/16 “Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.”, са подменени 8,41 км. главни канализационни клонове и 4,25 км. водопровод.

През 2018 г. е извършена Реконструкция на участъци от главни канализационни клонове на територията на гр. Етрополе по ПУДООС (Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда. Извършена е реконструкция на следните участъци от главни канализационни клонове на територията на гр. Етрополе:

1. Участък смесена канализация, част от гл.клон I по бул. „Дандевил“ и ул. „Каменица“ – от връхна шахта по ул. „Каменица“ до заустване в същ. РШ по бул. „Дандевил“ при о.т. 284;

2. Участък смесена канализация, част от гл.клон I по ул. „Ленин“ – от РШ11 след Дъждопреливник 1 до заустване в РШ на главен клон II по ул. „Ив. Канджаков“ при о.т. 606;

3. Участък смесена канализация, част от гл.клон II по ул. „С. Румянцев“ и ул. „Ив. Канджаков“ – от връхна шахта по ул. „С. Румянцев“ до заустване в същ. РШ при о.т. 248;

4. Участък смесена канализация, част от гл.клон V по бул. „Кърчишница“ – от връхна шахта по бул. „Кърчишница“ до заустване в същ. РШ при о.т. 764;

5. Участък смесена канализация, част от гл.клон II по бул. „Партизански“ (в зелена площ) – от обща шахта по бул. „Партизански“ при о.т. 741 до заустване в същ. Дъждопреливник преди моста над р. Малък Искър.

Спрямо данни на „В и К“ ЕООД -София област, и от направено проектантско проучване във връзка с интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Етрополе загубите на вода са 60%. Необходимо е цялостна подмяна на амортизираната водопроводна мрежа във всички населени места в общината.

На територията на община Етрополе, експлоатационното дружество „В и К“ ЕООД е държавно, като водоизточниците са предимно тяхна собственост. Общината разполага с няколко единични водоизточници⁹:

- Водохващане „Варовитец“, землище на с.Рибарица, общ. Етрополе.
- Водохващане „Ворутка“, землище с. Лопян.
- Водохващане „Стругарницата“, землище с. Брусен.

⁹ ОПР Етрополе 2014 - 2020

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

- Водохващане „Маклицето”, землище с. Ямна.
- Речно водохващане „Черешовица”, землище Етрополе
- Речно водохващане „Данчов дол”, землище Етрополе.
- Водохващане „Изворите”, землище Етрополе.
- Каптаж „Гръцка поляна”, землище Лопян.
- Каптаж „Черешовица”, землище Лопян.

Таблица 22. Водопровод по населени места

Населени места	Външен водопровод	Канал съществуващ
Етрополе	23.0	43.1
Бойковец	14.2	9.2
Брусен	15.8	6.7
Горуняка		
Лопян	17.7	10.5
Лъга	5.8	6.5
Малки Искър		6.5
Оселна		
Рибарица	6.5	6.5
Ямна	22.6	7.0

Източник: ВиК - София

На територията на община Етрополе има 3 помпени станции – ПС Етрополе – стара, ПС Етрополе – нова, ПС Лъга.

Таблица 23. Регистрирани загуби във водопроводната мрежа по години

Район	2019	2018	2017	2016	2015	2014
общо за район Етрополе	39.21%	56.60%	59.49%	52.40%	52.50%	52.60%
Етрополе	35.43%	56.32%	59.55%	-	-	-
Бойковец	47.41%	58.84%	52.28%	-	-	-
Брусен	53.35%	58.40%	60.35%	-	-	-
Лопян	57.00%	56.56%	62.51%	-	-	-
Лъга	54.27%	58.40%	61.28%	-	-	-
Малък Искър	55.78%	57.53%	53.35%	-	-	-
Рибарица	53.12%	59.16%	60.20%	-	-	-
Ямна	56.39%	59.84%	61.03%	-	-	-
в.з.Язовира-Етрополе	49.74%	57.62%	57.54%	-	-	-

Източник: ВиК - София

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Най-големи загуби във водопроводната мрежа в район Етрополе са за периода 2014-2017 г., като в последните 2 години, се отчита намаление.

Канализационна мрежа

Канализационната мрежа на общината е от смесен тип с обща дължина 25 км. Канализационната мрежа в община Етрополе е слабо изградена. Изградената канализация в град Етрополе обхваща 98% от населението, като само в кв. „Вранащина“ няма централна канализация. В селата липсва изградена канализационна система. 98% са обитаваните жилища по наличие на канализация и местонамиране. Това показва спешната нужда за изграждане на такава.

Пречиствателна станция за отпадъчни води

От 2014 г. в общината функционира Пречиствателна станция за отпадъчни води, станцията е изградена по проект „Подобряване и изграждане на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в град Етрополе“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда“.

5.2 Електроенергийна инфраструктура

Електроснабдяването в община Етрополе се осъществява посредством електропреносната и електроразпределителната мрежа в общината и съоръженията към нея.

Населените места на територията на община Етрополе са електроснабдени. На някои места има проблеми с качеството и сигурността на захранване, но като цяло електроснабдителната мрежа е сравнително добре изградена. ЧЕЗ – България е експлоатационното дружество на територията на общината. Всички активи са негова собственост, освен 4 бр. трафопоста общинска собственост.

Във всички населени места в община Етрополе има изградено улично осветление. Голяма част от осветителните тела са енергоспестяващи. Като цяло уличното осветление в общината се поддържа в добро състояние, всяка година в общината се извършва подмяна на улични осветителни тела.

5.3 Транспортна инфраструктура и комуникации

Географското положение на община Етрополе, определя и нейната транспортна достъпност и включеност в националната транспортна система. Пътната мрежа на община Етрополе включва

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

второкласен път - 31 км., третокласен – 22 км. и общински пътища – 91,8 км. Главната пътна артерия в общината е път II - 37 /Джурово – Етрополе - Златица/. Той свързва общината с Южна и Северна България, като преминава през общинския център гр. Етрополе в направление север – юг. Пътната артерия се свързва с предвиждания международен транспортен коридор № 4 (Централна Европа – Видин - Пловдив - Истанбул). С изключителна важност е и пътът III – 3701 /Правец - Етрополе – Тетевен/. Той осигурява достъп до гр. София, което го прави значим за общината, като основна цел трябва да бъде неговото разширяване и поддържане.

Пътната мрежа в общината е с дължина 120 км. Основните транспортни артерии са общо 88,700 км., като републиканската пътна мрежа на територията на община Етрополе в 51 км. Като цяло републиканските пътища са в лошо състояние. Следните пътища се нуждаят от рехабилитация: Път II37 –Джурово – Етрополе – Златица – 26км; Път III3009 – Правец – Етрополе – 3,100км; Път III3009 – Етрополе-Ямна-Черни Вит – 22км.

Общинската пътна мрежа е общо 37,000 км. включва:

- Път М. Искър – Брусен - Черни дол – Оселна (дължина 10,7 км.)
- Път М. Искър – Лопян (дължина 11,8 км.)
- Път Етрополе – Бойковец (дължина 15,200 км.)¹⁰

С изключение на Път – Черни дол – Оселна, основните общински артерии са с добро състояние. Реализирани са два проекта по ПРСР относно рехабилитиране на настилките на основните транспортни артерии, които са собственост на общината.

По отношение на уличната мрежа в общината може да се каже, че е в лошо състояние. Уличните платна са с износени асфалтови настилки, в селата на общината има улици без настилки, тротоарите и бордюрите са натрошени, а на места липсват. В гр. Етрополе уличната мрежа е в задоволително състояние, но в останалите населени места е необходима рехабилитация на пътната мрежа.

По Програмата за развитие на селските райони 2013 – 2020 г. е извършена реконструкция на уличната мрежа, включително пешеходни зони в населените места на община Етрополе. За жалост обаче се наблюдава необходимост от предприемане на действия в областта поради липсата на

¹⁰ ОПР Етрополе 2014 – 2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

завършеност. Фактор за неблагоприятното състояние на транспортната инфраструктура са и свлачищни процеси, като 9 от 12-те активни свлачища в общината застрашават пътната инфраструктура.

През 2018 г. в общината е извършена и реконструкция на уличната мрежа със средства от Републиканския бюджет, като е извършена е реконструкция на пътен мост над р. Ябланица при пресичането и с ул. „Млада Гвардия“.

Общинската пътна мрежа е в задоволително - добро състояние. На места се нуждае от ремонт и това рефлектира върху достъпа до някои от населените места. Основен проблем при поддръжката и развитието на общинската пътна мрежа е липсата на средства за ремонт и инвестиции в пътна инфраструктура. Планинският релеф и интензивността на водната ерозия ще продължават на оказват негативно влияние върху пътната инфраструктура.

Масов обществен пътнически транспорт

В град Етрополе има една градска автобусна линия, а другите линии които преминават през града са междуградски и включват в себе си общински, областни и републикански пътни мрежи. Съществуват известни затруднения по отношение на обслужването на останалите населени места. Общественият превоз на пътниците става по утвърдени общинска, републиканска и областна транспортни схеми. Осигурена е връзка между населените места в общината и общинският център – гр. Етрополе.

Таблица 24. Общинска транспортна схема

№ по ред	Автобусна линия	Начален час	Изпълнение
1.	Етрополе - Брусен - Лопян - Етрополе	05,30	целогодишно само в работни дни
2.	Етрополе - Лопян – Брусен - Етрополе	07,15	Целогодишно
3.	Етрополе - Лопян – Брусен – Лопян - Етрополе	11,45	01.01 до 30.06. и от 15.09. до 31.12. без петък, празнични и почивни дни
4.	Етрополе - Лопян – Брусен – Лопян - Етрополе	11,45	от 01.01 до 30.06. и от 15.09. до

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№ по ред	Автобусна линия	Начален час	Изпълнение
			31.12. само в петък
5.	Етрополе - Лопян – Брусен - Етрополе	11,45	от 01.07. до 14.09. и всички празнични и почивни дни
6.	Етрополе - Брусен - Лопян - Етрополе	17,35	Целогодишно
7.	Етрополе - Ямна	05,50	целогодишно, само в работни дни
8.	Етрополе - Ямна	07,40	целогодишно, само в сряда, празнични и почивни дни
9.	Етрополе - Ямна	13,35	Целогодишно
10.	Етрополе - Ямна	17,40	Целогодишно
11.	Етрополе - Бойковец	6,00	целогодишно само в работни дни
12.	Етрополе - Бойковец	08,00	целогодишно, само в празнични и почивни дни
13.	Етрополе - Бойковец	12,00	Целогодишно
14.	Етрополе - Бойковец	17,30	Целогодишно
15.	Етрополе - Оселна	09,00	целогодишно, всяка първа и трета сряда от месеца
16.	Етрополе - Оселна	15,00	целогодишно, всяка първа и трета сряда от месеца
17.	Градска автобусна линия № 1	06,50	целогодишно в работни дни

Източник: сайт на Община Етрополе

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

6. Анализ на компонентите на околната среда

Ръководството на Община Етрополе отчита факта, че опазването на природата е в основата на устойчивото развитие на общината и провежда системно политика за подобряване на компонентите на околната среда, защита на природното наследство и популяризиране на биологичното разнообразие. Политиката се изразява в извършването на проверки, изразяването на становища по отношение на благоустрояването и опазването на околната среда. Община Етрополе поддържа „зелен телефон“ и имейл адрес, на който заинтересованите граждани да съобщават за нередности и предложения.

Географските условия в община Етрополе са благоприятни за запазване на околната среда.

Община Етрополе попада в района на действие на Регионалната инспекция по околната среда и водите - София, която осигурява на регионално равнище държавната политика за опазването и осигуряването на благоприятна и здравословна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи.

Непрекъснатата връзка с РИОСВ допринася за намаляване конфликта между развитието на местната промишленост и замърсяването, което оказват нейните производства върху състоянието на околната среда.

6.1. Въздух

По отношение на атмосферния въздух, община Етрополе не е включена сред районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) по чл. 30 на *Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. ДВ. бр.45/1999г.)*, както и в Националната система за мониторинг на околната среда. **На територията на общината няма станции за контрол на състоянието на въздуха.** Извършва се периодичен контрол от РИОСВ – София на азотен диоксид, серен диоксид, сероводород, прах и оловни аерозоли.

Един от основните източници на замърсяване на атмосферния въздух в община Етрополе е рудодобивен комплекс, гр. Етрополе. Производствената дейност на рудодобивния комплекс се състои в добив и първична преработка на медна руда. Рудодобивен комплекс, гр. Етрополе към „Елаците Мед“ АД разполага с 3 броя трошачки разположени съответно в 2 броя Корпуса за едро трошене – КЕТ 1 (2 брой трошачка) и КЕТ 3 (1 брой трошачки). КЕТ 1 разполага с прахоподтискаща система (ограничаване на неорганизираните прахови емисии) и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

непосредствено преди изпускащото устройство се използва пречиствателно съоръжение – циклон. КЕТ 3 разполага с прахоподтискаща система (ограничаване на неорганизираните прахови емисии) и непосредствено преди изпускащото устройство се използва пречиствателно съоръжение – ръкавен филтър. За отопление на цеховете, административната сграда и стола се използва котел на компресиран природен газ. Към момента на дружеството няма наложена текуща месечна санкция за наднормено съдържание на прах в емисии от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух.¹¹

Измерване на метеорологичните елементи (температура и влажност на въздуха, посока и скорост на вятъра, количество и интензивност на валежите, атмосферно налягане и устойчивост на атмосферата) се осъществява от Автоматични метеорологични станции – AMS – 3 в рудодобивен комплекс в Етрополе. Ежегодно „Елаците Мед“ АД представя в РИОСВ – София отчет по изпълнение на плана за собствен мониторинг на параметрите и компонентите на околната среда в района на производствените комплекси на „Елаците Мед“ АД.

Освен това основни източници на замърсяване на атмосферния въздух в община Етрополе, са предприятието за обработка на кожи, асфалтова база в с. Лъга, РК - Елаците и транспорта.

Битовото отопление в община Етрополе също представлява проблем по отношение на замърсяването на атмосферния въздух (използването на дърва и въглища за отопление). В периодът на действие на Програмата за опазване на околната среда, ще бъдат предвидени мерки за стимулиране на жителите да използват алтернативи източници на отопление.

В заключение, качеството на атмосферния въздух в община Етрополе е в добро състояние, не се наблюдава превишение на нормите, наднормени емисии не са отчитани в последните години.

6.2. Води

Един от основните проблеми, влияещи негативно върху качеството на водите в общината, е наличието на производствени замърсители. Мониторинговият пункт при с. Лъга дава възможност да се оцени въздействието върху натоварването на водите на река Малък

¹¹ Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 г., стр. 40

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Искър от Рудодобивният комплекс "Елаците Мед", заустването на непречистени отпадъчни води от градската канализацията на гр. Етрополе и от рекултивираното промишлено депо. Оттокът от замърсените повърхности към водните обекти е трудно измерим, както като физически обем, така и като концентрация. Дифузните компоненти на замърсяването също могат да предизвикат проблем и са от значение при ниски води в реките. Може да се предположи, че регистрираните високи нива на измерените концентрации на мед, манган, желязо и алуминий във водите на река Малък Искър, след заустването на пречистените руднични води се дължи също и на замърсените терени при откритият добив на медно-порфирни, златосъдържащи руди в Рудодобивният комплекс "Елаците Мед", гр. Етрополе.¹²

През настоящата 2020-та година е предвидено поставяне на 4 броя телеметрични хидрометрични станции, оборудвани с видеокамери, батерии и соларни панели за измерване на интензитета на нарастване на водното ниво на река Малък Искър и р. Ябланица, както и създаване на два контролни центъра, които ще бъдат оборудвани с измервателни станции, сървър и видео стени. Освен това се планира и доставка на специализиран системен софтуер за ранно предупреждаване, който ще бъде инсталиран на хардуера в контролния център в Община Етрополе и ще предава данни чрез интернет до контролния център в Общината. Проектът е съфинансиран от Европейския съюз чрез Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg-ИПП Бългрия - Сърбия 2014-2020г.

Съвместната система за ранно предупреждение при опасност от наводнения ще използва данни от инсталираните устройства и ще показва в реално време нивото на реките една от станциите ще отчита качеството на атмосферния въздух.

Отпадни води

Основни източници на отпадъчни води са градските канализационни мрежи и по-големите промишлени обекти, заустващи отпадъчни води в селищните канализации и в открити водни обекти.

Пречиствателна станция за отпадни води с Етрополе е разположена северно от града в местността „Равнището“ на около 800 м. от населеното място. Отпадните води постъпват в градската пречиствателната станция посредством довеждащ колектор от населеното място до

¹²План за управление на речните басейни в Дунавски район

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

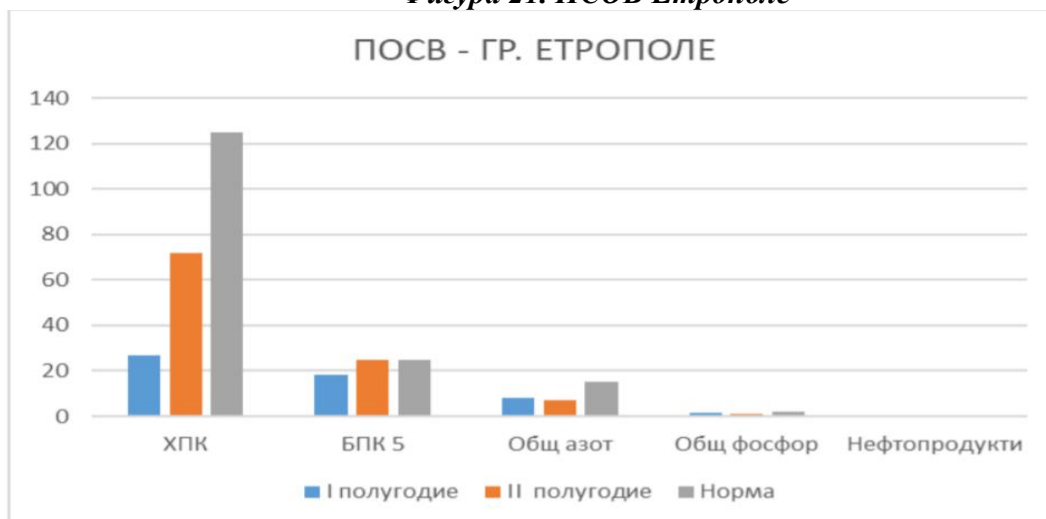

площадката на станцията. Колектора е с дължина около 1200 м. Пречиствателната станция за отпадни води е предназначена да приема и пречиства отпадните води до определена степен, като в резултат на работата се оформят два основни потока:

- Пречистени отпадни води, който се заустват в река Малък Искър;
- Отпадъчни материали отделени от отпадните води от работата на механичното стъпало По своята същност ПСОВ решава екологични проблеми, свързани с опазване чистотата

на р. М. Искър, намаляване вредното въздействие на отпадните води и утайките след тяхното пречистване върху човешкото здраве и околната среда. Приемник на пречистените отпадни води е р. М. Искър, която в района на заустването, е категоризирана като приемник II категория. ПСОВ е проектирана за експлоатационен период от 30 години и е оразмерена за 12 000 еквивалент жители. За градската пречиствателна станция има издадено разрешително за заустване на отпадъчните води в повърхностен воден обект от БД- Дунавски район гр. Плевен №0907/10.03.2003г., подновено с Разрешително № 13140307/14.03.2019г. за заустване на отпадни води за експлоатация на съществуващ обект: Канализационна система на гр. Етрополе, община Етрополе. ПСОВ - Етрополе разполага освен с механично и биологично стъпало за пречистване на постъпилите в тях води, но и с инсталации за отделяне на фосфор и обеззаразяване и стабилизиране на утайки от отпадъчните води.

Фигура 21. ПСОВ Етрополе

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

В селата няма изградена канализация, като се използват септични ями и попивни кладенци.

При проведения контролен и собствен мониторинг на ПСОВ на градовете, съгласно издадените разрешителни за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води на Етрополе в периода 2017-2019 г., не са установени превишения на заложените индивидуални емисионни ограничения (ИЕО), което показва ефективно пречистване на отпадъчните води постъпващи в повърхностните водни обекти, видно и от представените графични данни.

По-голям емитер на отпадни води в община Етрополе е рудничен комплекс – гр. Етрополе към „Елаците Мед“ АД. При проведен емисионен контрол през 2017-2019 г. са констатирани превишения на ИЕО за Поток № 1 – след ПСОВ на кота 950 по показатели мед и манган, заложен в разрешителното за заустване, за което е съставен АУАН. През 2016 г. е регистрирано наднормено съдържание на прах в емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух.

На предприятието за преработка на сурови кожи в гр. Етополе, стопанисвано от „Ледър Тренд“ ЕООД е съставен АУАН за нерегламентирано заустване на отпадъчни води в река Малък Искър, както и в началото на 2020 г. АУАН за неизпълнение на предписания дадени в констативен протокол съставен при комплексна проверка извършена в края на 2019 г.

6.3. Земи и почви

По данни от доклада на РИОСВ – София за състоянието на околната среда през 2017, 2018 и 2019 г. на територията на община Етрополе не са регистрирани превишения над нормите по отношение на замърсяването на почвите. Няма информация за заблатени почви на територията на общината.

Различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите обуславят появата и наличието на слаби и средно развити ерозионни процеси. Ерозионните процеси са предимно скрити, под формата на площно и повърхностно измиване и отнасяне на плодородните почвени хоризонти. Преобладава площната ерозия.

Няма информация за наличие на киселини почви на територията на общината. Няма информация и за наличие на засолени почви, които съдържат в профила си над 0,25% лесно разтворими соли.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

На територията на община Етрополе потенциален източник на замърсяване на почвите, се явява рудодобивен комплекс „Елаците Мед“ АД и кожарската фабрика „Ледър тренд“. Рудодобивната дейност би могла да доведе до повишаване на съдържанието на олово, цинк, кадмий, които се отделят при взривни работи, товарене, транспортиране и депониране на откритката, а кожарската индустрия до замърсяване с органични отпадъци.

При планиране на икономическото развитие на общината - развитие на земеделско и горско стопанство, добивна промишленост - трябва да се отчита възможността за проявление на подобни процеси.

Община Етрополе нямаше разработена Общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в съответствие с изискванията на чл. 26 от Закона за почвите. Същата се изготвя успоредно с настоящата програма.

6.4. Биоразнообразие

Законът за защитените територии въвежда категории защитени територии в съответствие с международната класификация. Определя се тяхното предназначение, режимът на опазването и ползването им. В закона са регламентирани процедурите за обявяване и промените в защитените територии като прекатегоризиране, заличаване, увеличение на площта, изменение в режима и др.

Задълженията на община Етрополе за опазване на биологичното разнообразие, произтичат от Закона за биологичното разнообразие, посочени в чл. 118, както следва:

1. осъществява дейности по опазване на биологичното разнообразие;
2. интегрира опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички планове, проекти, програми, политики и стратегии в съответния сектор, като включва в тях преди всичко дейности по опазване на биологичното разнообразие, в съответствие с приоритетите на този закон, на Националната стратегия и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие;
3. сътрудничи с други компетентни органи, когато дейностите имат взаимосвързани или натрупани ефекти върху биологичното разнообразие или когато тяхната компетентност засяга един и същ обект или територия;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

4. използва резултатите от проучването на биологичното разнообразие при изготвянето на планове, проекти, програми и политики в сектора или между секторите;
5. контролира дейността на собствениците или ползвателите на земи, горски територии и водни площи, включени в Националната екологична мрежа;
6. санкционира нарушители в предвидените в Закона за биологичното разнообразие случаи в определени случаи чрез оправомощено длъжностно лице;
7. осъществява международно сътрудничество по въпроси от обща загриженост, свързани с опазване на биологичното разнообразие и защитените зони. В следващите таблици са изведени защитените, застрашени и редки растителни и животински видове, като са посочени тяхното разпространение, природозащитен статут, както и мерки за защита на съответните видове.

На територията на община Етрополе естествената растителност е представена основно от дъбови, габъррови и букови гори. Срещат се още следните дървесни видове: бял бор, смърч, черен бор, зелена дуглазка, червен дъб, зимен дъб, благун, цер, габър, трепетлика, явор, бреза, мъждрян, акация, космат дъб, келяв габър, черна елша, ива, леска, дребнолистна, едролистна и сребролистна липа и топола. От храстовата растителност са разпространени обикновен глог, дрян, трънка, драка, смрадлика, къпини, обикновена леска

В растителната покривка доминират тревисти съобщества, а неголемите горски формации са главно мезофитни габъррови и горунови гори от средноевропейски тип. Община Етрополе е изключително богата на ендемити много билки и гъби, което дава потенциал за развитие на характерната стопанска дейност. Защитени растителни видове са: жълта тинтява и петниста тинтява. Под режим на опазване и регулирано ползване са зайча сянка и лечебна иглика. Лечебни и редки растения са: балканска пищялка, обикновен пелин, черен пелин, ранилист, зърнастец, червен кантарион, змийско мляко, огниче, синя жлъчка, мразовец, момина сълза, смрадлика, кукувича прежда, вълнест зърнастец, полски хвощ, еньовче, обикновен риган, исландски лишей и др.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Животинският свят е представен от елен, сърна, див заек, диви свине, вълци; от птиците: гривек, балкански кеклик, яребица, пъдпъдък, гургулица. От влечугите се срещат пепелянки, смок, усойници, гущери и др., а в реките - пъстърва, мряна, кефал, червеноперка и др

Представителите на растителните и животински видове в защитените зони и местности в общината са подробно разгледани в точка – Защитени зони.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Таблица 24. Защитени, редки и застрашени животински видове

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
Черен щъркел <i>Ciconia nigra</i> Разред <i>Щъркелоподобни Сем.</i> <i>Щъркелови</i>	Равнинни и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, язовири, микроязовири, рибарници, оризища и др.		Уязвим вид, защитен по ЗБР	Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.
Бял щъркел <i>Ciconia ciconia</i> Разред <i>Щъркелоподобни Сем.</i> <i>Щъркелови</i>	Предимно населени места в ниските части на страната и в близост до реки, оризища, влажни ливади, язовири	Повсеместно	Уязвим вид, защитен по ЗБР	Спасяване на рисковите гнезда чрез монтиране на изкуствени платформи.
Скален орел <i>Aquila chrysaetos</i> Разред <i>Соколоподобни Сем.</i> Ястребови	Широколистни гори и труднодостъпни скални комплекси	“Централен Балкан буфер”	Уязвим вид, защитен по ЗБР	Целенасочено проучване на гнездовото му разпространение в общината.
Видра <i>Lutra lutra</i> L. Разред Хищници Сем. Порови	Естествени речни течения и затворени водоеми		Уязвим вид, защитен по ЗБР	Възстановяване на крайбрежната растителност. Осигуряване на проходи през пътищата. Мониторинг на вида. Зарибяване. Ограждане на рибарници.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
				Компенсиране на щетите от видрата
Пъстър пор Vormela peregusna Разред Хищници Сем. Порови	Ливади, пасища, каменисти терени, пустеещи земи, включително по речни долини, суходолия, каньони		Уязвим вид, защитен по ЗБР	Картиране на находищата. Изграждане на проходи през пътищата и осигуряване на екологични коридори между находищата.
Лалугер <i>Spermophilus citellus</i> (<i>Citellus citellus</i>) Разред Гризачи Сем. Катерици	Необработваеми земи (целини, пасища, ливади и др.), покрити с ниска тревиста растителност, върху еднородни, слабо уплътнени водопрпускливи почви		Защитен вид по ЗБР	Подобно картиране на разпространението, изясняване на вътревидовата структура и оценка на състоянието на числеността на локалните популации и местообитанията им.
Бухал <i>Bubo bubo</i> Разред Совоподобни Сем. Същински сови	Слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни		Застрашен вид, защитен по ЗБР	Проучване на биологията, числеността и съвременното разпространение на вида.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
	долини, близо до реката.			
Голям подковонос Rhinolophus ferrumequinum Разред прилепи Сем. Подковоноси прилепи	Обитава пещери, скални ниши, хралупи, изоставени сгради и други закрити места със сравнително голям вход и обем	Повсеместно	Защитен вид по ЗБР	Отчитане наличието и важността на дадени обекти, по отношение на голям подковонос, при разработването на екологични оценки за биоразнообразието (Оценки за въздействие върху околната среда, Оценки за съвместимост); Допълнителни проучвания за видовете.
Малък подковонос Rhinolophus hipposideros Разред прилепи Сем. Подковоноси прилепи	Обитава пещери, скални ниши, хралупи, изоставени сгради и други закрити места със сравнително голям вход и обем	Повсеместно	Защитен вид по ЗБР	Отчитане наличието и важността на дадени обекти, по отношение на голям подковонос, при разработването на екологични оценки за биоразнообразието (Оценки за въздействие върху околната среда,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
				Оценки за съвместимост); Допълнителни проучвания за видовете
Жълтокоремна бумка Bombina variegata Разред Безопашати Сем. Бумки	Покрай канавки, малки блатата, локви, полупресъхнали потоци и рекички	Повсеместно, Защитена зона „Етрополе-Байлово“	Защитен вид по ЗБР	Провеждане на изследвания върху биологията и екологията на вида и мониторинг на състоянието му.
Дългопръст нощник Разред Прилепи (Chiroptera) Семейство Гладконоси прилепи (Vespertilionidae)	между 100 и 600 m н. в.		Защитен вид по ЗБР	Опазване на подземните убежища. Разработване на подробни Планове за управление за тези от тях, които са обявени за защитени територии. Допълнителни проучвания за изясняване на "междинни" (пролетни и есенни) копулативни убежища, както и на конкретни ловни местообитания и летателни коридори, за да бъдат

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
				защитени и те. Продължаване на ежегодния мониторинг в значимите подземни убежища на прилепи
Ливаден дърдавец <i>Crex crex</i> Разред Жеравоподобни Сем. Жеравови	Обработваеми площи, но се среща и по влажни ливади.	Повсеместно	Уязвим вид, защитен по ЗБР	Ежегоден мониторинг на по- значимите находища. Специален режим на косене в местообитанията
Бухал <i>Bubo bubo</i> Разред Совоподобни Сем. Същински сови	Слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до реката.	Повсеместно	Застрашен вид, защитен по ЗБР	Проучване на биологията, числеността и съвременното разпространение на вида.
Черен кълвач <i>Dryocopus martius</i> Разред Кълвачоподобни	Обширни стари иглолистни, букови и смесени гори	Повсеместно	Уязвим вид, защитен по ЗБР	Ограничаване на санитарните сечи в старите гори.
Балкански кеклик <i>Alectoris graeca</i> Разред Кокошоподобни (Galliformes)	Храстови съобщества, скалисти терени в планините, обикновено между 900 и 2500 m н. в.	Над 900 м. н. в.	Застрашен вид, защитен по ЗБР	Изкуствено развъждане, интродукция в райони с бивши находища на вида.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статут	Мерки за защита
				Забрана на лова и прекратяване на разселването на тракийския кеклик в районите, в които <i>A. graeca</i> е автохтонен обитател; природозащитна просвета сред местното население и опазване на откритите незащитени гнезда до излитането на малките.

Източник: Червената книга на България; Закон за биологичното разнообразие

Таблица 25. Списък на вековните дървета в община Етрополе

Наименование	Разпространение	Характеристики	Мерки за защита
Бук (326)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 26 Периметър (m): 3.4	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Разпространение	Характеристики	Мерки за защита
Бук (324)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 30 Периметър (m): 3.9	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.
Бук (325)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 30 Периметър (m): 3.8	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.
Цер (314)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 15 Периметър (m): 5.6	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Разпространение	Характеристики	Мерки за защита
			унищожаване или увреждане.
Цер (319)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 16 Периметър (m): 3.4	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.
Цер (316)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 15 Периметър (m): 5.2	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.
Явор (321)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 30 Периметър (m): 3.8	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Наименование	Разпространение	Характеристики	Мерки за защита
			обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.
Явор (322)	Гр. Етрополе	Реална възраст: null Височина (m): 25 Периметър (m): 2.4	Строг контрол по отношение на дейности, водещи до унищожаване, увреждане или влошаване физиологичното състояние на дърветата, обявени за защитени. Опазване от унищожаване или увреждане.

Регистър на вековните дървета в България, <http://eea.government.bg>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Таблица 26. Застрашени, редки и защитени растителни видове

	Наименование	Местообитание	Разпространение	Природозащитен статус	Мерки за защита
	Жълта тинтява <i>Gentiana lutea</i> L. Сем. <i>Gentianaceae</i> – Тинтявови	Расте по каменисти склонове или горски поляни, разположени близо до горната граница на гората, върху силикатна или варовикова скална основа. Почвите най-често са планинско-ливадни или тъмноцветни планинско-горски, мощни и с различна степен на овлажняване.	Високите планински части на общината	Застрашен вид, защитен по ЗБР	Проучване на състоянието на находищата, на биологията на размножаване и на факторите, повлияващи площта и числеността на популациите с цел оптимизиране на режима на охрана. Съхраняване на семена в семенна банка и култивиране на вида.
	Петниста тинтява <i>Gentiana punctata</i> L. Сем. <i>Gentianaceae</i> – Тинтявови	Расте по алпийски поляни и каменисти склонове		Застрашен вид, защитен по ЗБР	Проучване на състоянието на находищата, на биологията на размножаване и на факторите, повлияващи площта и числеността на популациите с цел оптимизиране на режима на охрана.
	Зайча сянка			Защитен по ЗБР	
	Лечебна иглика			Защитен по ЗБР	

Източник: Червената книга на България; Закон за биологичното разнообразие

7. Анализ по фактори на въздействие

7.1. Отпадъци

По отношение на *анализа и оценката на действащото законодателство и програмни документи в областта на управлението на отпадъците* са формулирани следните изводи и препоръки:

- Към настоящия момент в Община Етрополе са приети и действащи следните наредби, които съдържат разпоредби, свързани с дейностите по управление на отпадъците:
 - Наредба за опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управлението на отпадъците
 - Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Етрополе;
 - Наредба № 1 за обществения ред, с която са въведени изисквания за осигуряване на обществен ред и чистота при извършване на строителна и ремонтно-строителна дейност.
 - Наредбите не са в пълно съответствие с новия ЗУО и в частично с промените в ЗМДТ по отношение на новите разпоредби относно формирането на таксата за битови отпадъци;
 - Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации на интернет страницата на общината. Основното предоставяне на информация в община Етрополе е чрез секция „Общински съвет“ и „Проекти“ на интернет страницата на общината <https://etropolebg.com/etropole/>, именно – информация за взетите решения на Общински съвет във връзка с политиката по управление на отпадъци. Информацията за управление на отпадъците в общината се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационното табло, както и при необходимост в местните медии.
- В община Етрополе има изградена система за събиране на отпадъци от опаковки и са поставени 44 комплекта цветни контейнери за разделно събиране. За събиране на битови отпадъци и транспортирането им до регионалното депо, Община Етрополе е сключила договор с „УЕЙСТ СОЛЮШЪНС БЪЛГАРИЯ“ ЕООД.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

- Системата за организирано събиране на отпадъците обхваща всички населени места в общината. До 2013 г. битовите отпадъци са били депонирани на общинското депо, разположено в местността „Правешки връх“ в близост до гр. Етрополе. От началото на 2013 г. битовите отпадъци, събрани от Община Етрополе, се обезвреждат на „Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Ботевград, Правец и Етрополе“.

Таблица 27. Количеството събрани битови отпадъци

Година	Количество битов отпадък в тона по години
2015г.	3200,560
2016г.	3387,540
2017г.	3373,720
2018г.	3497,08
2019г.	3560,100

Източник: Община Етрополе

- Системата за събиране на смесени битовите отпадъци е добре организирана и цялото събрано количество се транспортира за обезвреждане на регионалното депо за битови отпадъци в община Ботевград.
- Разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло е въведена в град Етрополе през 2013 г. съвместно с организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екопак България“ АД. Също така, на територията на община Етрополе има две площадки за изкупуване на вторични суровини. Изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки се състои от три цвята контейнери: син – за хартия и картон, жълт – за метал и пластмаса, зелен – за стъкло.
- За останалите видове масово разпространени отпадъци като ИУЕЕО, НУБА, НУГ не са сключвани договори с организации по оползотворяване.
- В Община Етрополе липсва организирана система за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, съответно липсват данни за този вид отпадъци. Гражданите на общината могат да ползват услугите на обособените специализирани пунктове за смяна на масла, при подмяна на двигателни масла на леките автомобили. Такива пунктове се намират на бензиностанции, автомивки и в автосервизи.
- Все още няма функциониращи системи за събиране на едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от домакинствата, хранителни и зелени отпадъци, съответно не е налична информация за този вид отпадъци, в т.ч. не се отчитат данни за отпадъците от поддържането на зелената система на града.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

- Осигурено в временно решение за разделно събиране на строителни отпадъци, но не се отчитат количествата отпадъци.

- Дейности по разделно събиране на батерии и акумулатори в град Етрополе извършва фирма „Екобатери“ АД, която е публикувала на своята интернет страница информация за местата, на които са разположени съдове за разделно събиране на тези видове отпадъци;

- В гр. Етрополе е изградената пречиствателна станция, включваща съоръжения за механично пречистване, биологично пречистване, обеззаразяване на пречистената вода и съоръжения за механично обезводняване на утайката. ПСОВ е въведена в експлоатация през 2015 г. и до момента на изготвяне на настоящата програма не са отчитани количества образувани утайки от дейността ѝ.

- За събиране на битови отпадъци и транспортирането им до регионалното депо, Община Етрополе е сключила договор с „Уейст Солюшън България“ ЕООД.

- Община Етрополе има спечелен проект през 2020 г. по Оперативна програма „Околна среда“ - „Преход към кръгова икономика чрез компостиране в домакинствата и в пилотни училища в Община Етрополе“. Насочен към предотвратяване образуването на твърди битови отпадъци и в частност намаляване количеството на биоразградими битови отпадъци. Проектът ще обхване цялата община Етрополе и селата Брусен, Бойковец, Лопян, Лъга, Рибарица, Ямна и Малък Искър. Целта на проекта е повишаване знанията на ученици от 1 до 8 клас за компостиране и превенция, разделно събиране и удължаване живота на разделно събрани отпадъци. Предоставяне на съдове за компостиране на 200 домакинства на територията на селата в община Етрополе, с цел въвеждане и изпълнение на Програма за домашно компостиране.

- Събраните отпадъци от цветните контейнери се извозват на площадка за сортиране в град „Правец“, обслужвана от фирма „Пецитрейд“ ЕООД.

- Дейностите по управление на отпадъците в община Етрополе се осъществяват от служители на дейност „Чистота“ към Общината. Въведено е организирано сметосъбиране във всички населени места.

Основните изводи и препоръки, които са формулирани на основата на анализа за **инфраструктурата за отпадъци** на територията на община Етрополе са следните:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

- Община Етрополе е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Ботевград.
- Община Етрополе не е осигурила необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране и последващо третиране на следните масово разпространени отпадъци: отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС, НУБА и отработени масла, чрез сключени договори с организации по оползотворяване.

Основни изводи от анализа на **институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците**, с акцент върху контролните функции, са представени по-долу:

- Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, кмета на общината, кметове на населени места, служители от Общинска администрация и служители на „Уейст Солюшън България“ ЕООД, осъществяващо по силата на договор контрол по спазване на общинските наредби.
- Община Етрополе разполага с необходимата материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала за изпълнение на функциите - осигурени помещения, офис оборудване.
- За повишаване на професионалния капацитет е препоръчително служителите, ангажирани с дейностите по опазване на околната среда и в частност с управлението на отпадъците да участват в семинари, работни срещи, обучения и други, организирани от МОСВ, Организации по оползотворяване, Браншови организации, РИОСВ, Регионални сдружения, проекти на администрацията по ОПАК и други.
- Основните изводи от извършения **анализ на замърсени в миналото площи за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване** в община Етрополе са следните:
 - Община Етрополе е изготвила и подала в ПУДООС заявление за финансиране на проект „Закриване и рекултивация на общинско депо - община Етрополе“. Към момента е изпълнена техническата рекултивация, която беше приета на 14.09.2020 г. Предстои изпълнението на биологичната рекултивация през следващите три години. Биологичната рекултивация се извършва след приключване на техническата и включва комплекс от агрохимически, технологични и мелиоративни мероприятия за създаване на условия за затревяване.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Основните изводи от извършения *анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите* са:

- В Наредбата за управление на отпадъците е указан редът за изпълнение на дейностите по третиране на отпадъците, както и контрола, глобите и санкциите за замърсяване с отпадъци.
- В Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Община Етрополе не е указан редът за заплащане на такса „Битови отпадъци“.

Обобщени изводи от *анализа на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците* са представени по-долу:

- Основната форма за предоставяне на информация на населението по въпросите за управление на отпадъците е интернет страницата на общината <https://etropolebg.com/etropole/>. Информация за управление на отпадъците в общината се разпространява и чрез публикуване на съобщения на информационното табло, както и в местния вестник, раздаване на листовки.
- Мерките и кампаниите, които общината е въвела и наложила през годините са ефикасни, но въпреки това по-голямата част от тях не достигат в достатъчно широк аспект до населението. Необходимо е да бъдат организирани още различни кампании за привличане на населението към дейността.

Резултатите от *анализа на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци* показват, че:

- В Наредбата за опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управлението на отпадъците на територията на община Етрополе не са определени ясни правила и задължения за ежегодно предоставяне на информация от лицата, които генерират или извършват дейности с отпадъци. Необходимо е наредбата да се актуализира.

7.2. Шум

На територията на община Етрополе основните източници на шумово замърсяване са свързани с транзитно преминаващия автомобилен и вътрешноселищен транспорт. Проблем по отношение на шумовото замърсяване създава преминаването на извънградската пътна мрежа през населените места. Такъв е случаят с всички населени места в общината. Замервания за нивото на шум в рамките на общината не са правени, въпреки това превишавания над пределно допустимите норми няма.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Въздействие оказват различните дейности на населението - работилници, търговски обекти и др., както и големите предприятия в общината.

7.3. Радиационен контрол

В община Етрополе в последните години не са установени източници на радиационно замърсяване и не са отчетени йонизиращи лъчения в общината.

7.4. Зелена система

Към момента на разработване на ПООС 2020-2025 г. (октомври 2020 г.) в общината е приета и действа Наредба № 23 за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи от четвърта до шеста категория или части от тях от органите на общинска администрация Етрополе, която ще следва да се актуализира след приемане на настоящата програма. Сред останалите действащи общински наредби в областта на околната среда са:

Наредба № 8 За опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управление на отпадъците, която регламентира осъществяването на контрола върху състоянието на компонентите на околната среда, защита на здравето на хората, поддържането на чист и естетически вид на населените места и екологосъобразно управление на отпадъците на територията на Община Етрополе.

Сред основните видове растителност на територията на община Етрополе са дървесната, храстовата и тревната.

Извън населените места от територията на община Етрополе няма паркове за отдих. Като цяло зелените площи в общината са поддържани.

Почистването на уличните платна, площадките, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване в община Етрополе, се извършва от фирма Еф си си БЪЛГАРИЯ“ ЕООД със сключен Договор № ОБА-07/11.06.2020г. Площите за обществено ползване в гр. Етрополе се почистват с ръчно метене на улици и площи. Тротоари, площи, алеи и др. се метат изцяло. Регулите на улиците се метат на минимална ширина 100 см. от тротоара. Всички отпадъци на уличното платно и прилежащата тревна площ до 2м. от тротоара се отстраняват. Площите, предназначени за ръчно метене възлизат средномесечно на 420 декара.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Развитието на системата от зелени площи в общинския център и в населените места е особено важно, тъй като те оказват положителен ефект върху качеството на въздуха, допринасят за намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, особено през зимата, както и за подобряване на общия изглед на града и селата.

В обобщение на информацията, представена от Общинска администрация - Етрополе, относно констатираните нарушения, свързани с околната среда за периода 2015-2019 г. не са съставени актове.

8. Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда представляват комплекс от решения и действия, свързани с околната среда, както и различните форми на контрол.

Основните видове услуги, предоставяни от общинска администрация на територията на общината, свързани с опазване на околната среда, са следните:

- озеленяване и почистване на населените места;
- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битови отпадъци в депа или други съоръжения.

Общината разполага с Общински инспекторат, състоящ се от един начални отдел и двама инспектори, които следят за нарушенията и контролират спазването на Наредбите. Един ст. инсп. „Екология устойчиво развитие и иновация“ с магистърска степен - Екология и опазване на екосистемите.

За осигуряване на качествено и ефективно извършване на дейности, свързани с опазване на околната среда и за подобряване на жизнената среда и облика на населените места, Община Етрополе е изградила добро сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО, както и сътрудничество с общините Ботевград и Плевен.

За информиране на обществеността по отношение на въпросите, свързани с опазването на околната среда, в сградата на общината и в кметствата са поставени информационни табла. Също така, на официалния сайт на общината <https://etropolebg.com/etropole/> регулярно се публикува актуална информация по посочените въпроси. Като препоръка, Община Етрополе би могла да поддържа „зелен телефон“ за подаване на сигнали и предложения от гражданите.

9. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда

***ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.***

На таблица 28 е представена финансова информация относно дейностите по опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2015-2019 г.:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Таблица 28. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община
Етрополе за периода 2015-2019 г.**

Приходи и разходи по години	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Планирани приходи за околна среда, в т.ч. такса битови отпадъци, разрешителни за лечебни растения и др.	430000	590000	612000	622400	1483981
Реализирани приходи за околна среда	402544	431202	550194	476939	1448564
Относителен дял на приходите, свързани с опазване на околната среда, от всички приходи на общината	5,04	3,78	4,74	3,00	8,69
Планирани разходи за околна среда	589387	537982	570482	610000	1530000
Реализирани разходи за околна среда	589387	537982	568786	536000	1496021
Относителен дял на разходите, свързани с опазване на околната среда, от всички разходи на общината	7,38	4,71	4,90	3,37	8,97

Източник: Общинска администрация - Етрополе

От данните в таблицата могат да бъдат направени следните изводи за периода 2015-2019 г.:

- Планираните приходи за дейности по опазване на околна среда отбелязват увеличение с 1 053 981 лв.
- Реализираните приходи за 2019 г. са с 1 046 020 лв. (259%) повече спрямо тези от началото на периода (2015 г. – 1 448 564 лв.);
- Извършените разходи за дейности по опазване на околната среда бележат тенденция към увеличение (увеличение с 906 634 лв. или 153% за 2019 г. спрямо 2015 г.);
- Относителният дял на реализираните разходи за дейности по опазване на околната среда спрямо всички реализирани разходи в общината за разглеждания период е между 3% и 8,9%;
- През целия разглеждан период реализираните приходи от дейности по опазване на околната среда са с по-ниски стойности спрямо извършените разходи.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

III. SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Въздух	
- Добро качество на атмосферния въздух (КАВ); - Наличие на Общинска програма за управление на отпадъците 2016-2020 г.	Влошаване качеството на атмосферния въздух в резултат от автомобилния трафик и ползването на твърдо гориво за отопление.
Води	
- Територията на община Етрополе е богата на водни ресурси; - Изградени са частични канализации в населените места на общината; - Изградена е пречиствателна станция за отпадни води - Наличие на достатъчно количество собствен воден ресурс.	
Почви	
- Добро качество на почвите; - Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци; - Липса на замърсявания на почви с тежки метали; - Липса на почви, замърсени с органични замърсители; - Липса на заблатени и засолени почви; - Липса на киселини почви; - Наличие на поземлени ресурси с високи агробиологични качества.	- Основен източник на замърсяване на почвите е наторяването; - Опожаряване на стърнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс.
Шум	
Добри шумови характеристики на населените места.	Основен източник на шумово замърсяване са автотранспортът и промишлените предприятия в общината.
Отпадъци	
- Въведено е организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци за всички населени места в общината; - Изградена е ПСОВ за отпадъчни води; - Общината е член на Регионално сдружение за отпадъци; - Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на битови отпадъци, включително разделно събрани; - Силен интерес от населението към екологичните проблеми и нарушаването на	- Недостатъчна информация за строителните отпадъци в общината; - Не е организирана система за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата; - Недостатъчни финансови и данъчни стимули, които да мотивират гражданите да събират разделно отпадъците си; - На места има нерегламентирани сметища за строителни отпадъци

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

- приетите нормативни разпоредби във връзка с отпадъците; - Редовно информиране и участие на населението в кампании в областта на управлението на отпадъците.	- Наличие на локални замърсявания; - Липса на информационна общинска система за мониторинг и контрол на дейностите по управление на отпадъците; - Недостатъчен капацитет за управление на отпадъците във връзка с нарасналите изисквания за управление на отпадъците на местно ниво. - Липса на съответствие на местна нормативна рамка на действащото законодателство в сферата на отпадъците, в частност местните данъци и такси.
Биологично разнообразие	
- Наличие на защитени територии и природни забележителности; - Наличие на редки растителни и животински видове в защитените зони;	- Липса на система за събиране и обмен на информация, мониторинг и оценка на биологичното разнообразие в екосистемите; - Не са проучени капацитетните възможности от лечебните растения.
Зелена система	
- Ежегодно пролетно почистване на зелените площи на територията на общината; - Зелените площи в общината са поддържани.	- Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци в зелените площи; - Липса на финансов ресурс за изграждането на поливна система за поддържането им;
Други	
- Наличие на административен капацитет за покриване на общинските отговорности по опазване на околната среда; - Мотивираност на ръководството на общината да решава проблемите и да опазва местните природни дадености.	Непълна институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Въздух	
Използване на Оперативните програми и финансови инструменти на ЕС, национални фондове и международни споразумения за реализиране на проекти по ЕЕ и ВЕИ.	
Води	
- Организиране на кампании за разумно използване на питейна вода и избягване на разхищението ѝ; - Частична подмяна на износени и аварийни водопроводи.	Опасност от засушаване и пресъхване на повърхностните водни източници в резултат на глобалното затопляне.
Почви	
- Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; - Възможност за развитие на биоземеделие.	- Засилване на деградационните процеси на почвите; - Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; - Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

	Липса на регистър на площите с увредени почви.
Отпадъци	
- Използване на Оперативните програми и финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците и изграждане на съвременна екологосъобразна инфраструктура; - Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците; - Подобряване на административния капацитет в сферата на отпадъците; - Въвеждане на информационна общинска система за мониторинг и контрол на отпадъците; - Изграждането на единна интегрирана информационна система за управление на отпадъците на национално ниво; - Подобряване на информационната политика на общината в областта на управление на отпадъците; - Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните изисквания.	- Средна покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управление на отпадъците; - Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.
Биологично разнообразие	
- Възможност за развитие на познавателен и екотуризъм; - Разработване на общинска програма за биоразнообразие.	Вредно антропогенно въздействие върху флората и фауната в защитените зони.
Зелена система	
- Внедряване на съвременни информационни технологии в управлението на околната среда и природните ресурси, вкл. географски информационни системи (ГИС); - Прилагане на програма за адаптиране на залесяванията към климатичните промени и увеличаване капацитета на горите при усвояване и редуциране на вредните емисии в атмосферата.	Не достатъчно отговорно отношение на гражданите към опазване на зелената система.
Други	
- Възможности за получаване на безвъзмездна финансова помощ от национални източници на финансиране и от Фондовете на ЕС и достигане до целите на ЕС за околна среда; - Провеждане на кампании за опазване на околната среда и реализация на действия за	- Липса на собствени финансови ресурси за реализация на екологични проекти; - Климатични промени, свързани с повишен риск от природни бедствия, засушаване, ерозия и горски пожари.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

смекчаване на климатичните промени, свързани с национални и местни инициативи; • Преструктуриране на икономиката и въвеждане на съвременни технологии, щадящи околната среда на национално и регионално ниво.	
--	--

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията е обобщена представа за желано и достижимо състояние на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, които тази общност изгражда, поддържа и обитава. Приетата визия, определяща желаното състояние в екологичен аспект на община Етрополе за периода 2020-2025 г., е следната:

Община Етрополе – община със съхранена уникална природа, богато историческо минало и природни ресурси, които постига екологосъобразно и устойчиво във времето развитие

V. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

В резултат от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Етрополе в областта на околната среда са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея. След като бе избрана визия на общината се определиха и целите, достигането на които ще е определящо за качеството на живот на местното население.

При определянето на целите бяха взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени, основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и се отчетоха заплахите пред община Етрополе в областта на околната среда.

5.1. Генерална стратегическа цел на програмата

Въз основа на избраната визия, главната стратегическа цел на програмата е следната:

Съхраняване на уникалните природни дадености и екологичната чистота на околната среда за осигуряване на оптимални условия за развитие на човешкия капитал и общината, като цяло.

5.2. Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им

С оглед на поставената генерална стратегическа цел Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г. поставя следните приоритети и специфични стратегически цели:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Приоритети	Специфични стратегически цели
Приоритет 1. Атмосферен въздух	1.1. Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух, чрез поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми и усъвършенстване на системата за мониторинг на атмосферния въздух.
Приоритет 2. Води	1.1. Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната инфраструктура; 1.2. Осигуряване на достатъчни количества питейна вода и подобряване на ВиК инфраструктурата; 1.3. Създаване на съзнание в населението за пестене на водни ресурси.
Приоритет 3. Почви	3.1. Поддържане на оптималното състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, дегенерация, борба с почвената ерозия; 3.2. Екологосъобразно селско стопанство, превенция на замърсяването на почвите с нитрати и пестициди.
Приоритет 4. Биоразнообразие	4.1. Съхраняване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината, 4.2. Опазване на защитени територии.
Приоритет 5. Екология и отпадъци	5.1. Устойчиво управление на околната среда и отпадъците, екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.
Приоритет 6. Зелена система	6.1. Поддържане и развитие на зелените площи за ефективно обществено ползване.
Приоритет 7. Административен капацитет	7.1. Подобряване на административния капацитет за управление на дейностите по опазване на околната среда и ангажиране на местната общност; 7.2. Подобряване на контрола, осъществяван от местната администрация по отношение на околната среда, информиране на обществеността за състоянието на компонентите на околната среда и провеждане на кампании за повишаване на осведомеността.

Алтернативите за постигане на специфичните стратегически цели, съответно и на генералната стратегическа цел, са посочени в следващия раздел от настоящата програма (Раздел VI. План за действие) - Таблица 29. План за действие на ПООС Етрополе 2020-2025 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните компоненти на околната среда, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

Таблица 29. План за действие на ПООС Етрополе 2020-2025 г.

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
План за действие на ПООС Етрополе 2020-2025 г.			10,851									
	Приоритет 1. Атмосферен въздух	6,321										
Специфична цел 1. 1.1.1. Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух, чрез поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми и усъвършенстване на системата за мониторинг на атмосферния въздух.		6,321										

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Поддържане на пътните артерии от натрупан прах и осигуряването на поддържането им в добро техническо състояние	10	ОБ		Община Етрополе							
2	Благоустрояване на крайпътните пространства	150	ОБ		Община Етрополе							
3	Организиране на дейности по измерване с мобилна станция качеството на атмосферния въздух	35	ОБ		Община Етрополе	РИОСВ София						
4	Изпълнение на пакет мерки за повишаване на енергийната ефективност в медицинските заведения	859	НДЕФ	Пакет от мерки за повишаване на енергийната ефективност - топлинно изолиране на външни стени, топлинно изолиране и хидроизолация на покрив, повишаване на ефективността на котелна и отоплителна инсталации и	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
				подмяна на дограма								
5	Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места	400	ОБ, ФЕС	Брой изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност	Община Етрополе							
6	Формиране на растителни пояси по протежение на пътища и улици	10	ОБ	Изградени растителни пояси	Община Етрополе							
7	Повишаване на енергийната ефективност на предприятията в общината	4,847	ФЕС, ЧФФ, ДБ	Брой изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност	Бизнес организации							
8	Провеждане на информационни кампании за приноса на източниците на твърдо гориво към замърсяването на атмосферния въздух	10	ОБ	Проведени 2 информационни кампании	Община Етрополе							
9	Подмяна на стари печки на домакинствата	2 000	ДБ	Брой подменени печки на домакинствата	Община Етрополе							
10	Създаване на регистър с всички известни замърсители на атмосферния въздух на територията на община Етрополе	1	ОБ	Създаден регистър	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Приоритет 2. Води	4,073										
	Специфична цел 2.1. Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната инфраструктура	100										
1	Почистване на речни дерета и канавки	100	ОБ	Км. почистени дерета на реки	Община Етрополе							
	Специфична цел 2.2. Осигуряване на достатъчни количества питейна вода и подобряване на ВиК инфраструктурата;	3,968										
1	Реконструкция и поддържане на водоснабдителна мрежа и осигуряване на чиста питейна вода	1,700	ФЕС, ПУДООС, ОБ	Осигурена чиста питейна вода	Община Етрополе							
2	Реконструкция на канализационни клонове на гр. Етрополе	2,243	ФЕС, ПУДООС, ОБ	Реконструирана канализационна мрежа	Община Етрополе							
3	Монтиране на малки биоразграждащи инсталации за почистване на отпадъчни води в обществени сгради	25	ПУДООД, ОБ	Монтирани малки инсталации в обществени сгради за	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
				почистване на отпадъчни води								
	Специфична цел 2.3. Създаване на съзнание в населението за пестене на водни ресурси.	5										
1	Провеждане на информационни кампании за състоянието на водните ресурси и методи за пестеливо използване	5	ОБ	Проведена една информационна кампания	Община Етрополе							
	Приоритет 3. Почви	75										
	Специфична цел 3. 1. 3.1. Поддържане на оптималното състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, дегенерация, борба с почвената ерозия;	65										
1	Залесяване на общински горски фонд	50	ОБ		Община Етрополе							
2	Засаждане на горски полезащитни пояси	15	ОБ	Засадени горски пояси	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
Специфична цел 3.2. 3.2. Екологосъобразно селско стопанство, превенция на замърсяването на почвите с нитрати и пестициди		10										
1	Провеждане на почвен мониторинг и превенция на замърсявания с нитрати и пестициди	10	ОБ		Община Етрополе	РИОСВ София						
	Приоритет 4. Биоразнообразие	24										
Специфична цел 4. 1. Съхраняване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината		19										
1	Картиране на биологичното разнообразие на територията на общината	15	ОБ	Картирано биологично разнообразие и лечебни билки на територията на общината	Община Етрополе	НПО						
2	Разработване на общинска програма за опазване на биологичното разнообразие	4	ОБ	една разработена програма за опазване на биологичното разнообразие	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
Специфична цел 4.2. Опазване на защитените територии		5										
1	Изграждане на база данни за защитените територии и природни забележителности на територията на общината	5	ОБ	една разработена база данни на община Етрополе	Община Етрополе	НПО						
	Приоритет 5. Отпадъци	246										
Специфична цел 5.1. Устойчиво управление на околната среда и отпадъците, екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци		246										
1	Организиране на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата съгласно Програмата за управление на отпадъци на община Етрополе 2016-2020 г.	10	ОБ, ПУДООС	Събрани и обезвредени строителни отпадъци от ремонтна дейност	Община Етрополе							
2	Извършване на предпроектни проучвания за отреждане на общинска площадка за временно съхранение на строителни отпадъци	15	ОБ, ПУДООС	Извършени предпроектни проучвания	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
3	Периодично почистване на замърсени с отпадъци места	60	ОБ	Брой почистени места	Община Етрополе							
4	Поддържане от общината на "зелен телефон" и имейл адрес за подаване на сигнали при нарушения	1	ОБ	Брой подадени сигнали	Община Етрополе							
5	Премахване на нерегламентираните сметища в общината	150	ОБ	Брой премахнати нерегламентиран и сметища	Община Етрополе							
6	Разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци и доставяне на допълнително контейнери	10	ОБ	Брой закупени контейнери за разделно събиране	Община Етрополе							
Приоритет 6. Зелена система		65										
Специфична цел 6.1. Поддържане и развитие на зелените площи за ефективно обществено ползване		65										
1	Поддържане на паркови пространства и градинки	30	ОБ, ПУДООС	брой реконструирани и поддържани	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
				паркови пространства								
2	Реконструкция и рехабилитация на спортни съоръжения и детски площадки	15	ОБ	брой реконструирани спортни съоръжения и детски площадки								
3	Изграждане на поливни системи за поддържане на зелените площи	20	ОБ	изградени поливни системи	Община Етрополе							
Приоритет 7. Административен капацитет		47										
Специфична цел 7.1. Подобряване на административния капацитет за управление на дейностите по опазване на околната среда и ангажиране на местната общност		37										
1	Повишаване на професионалната квалификация на служителите в общинската администрация в областта на околната среда	5	ОБ	брой проведени обучения	Община Етрополе							
2	Създаване на партньорства с други общини за съвместно кандидатстване по програми и проекти, касаещи околната среда	2	ОБ	брой създадени партньорства	Община Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/	Показатели	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация					
			Фонд				2020	2021	2022	2023	2024	2025
2	Изграждане на общински капацитет за прилагане на екологичното законодателство, за разработване и управление на екологични инфраструктурни и малки проекти	30	ОБ	брой проведени обучения	Община Етрополе							
Специфична цел 7.2. Подобряване на контрола, осъществяван от местната администрация по отношение на околната среда, информиране на обществеността за състоянието на компонентите на околната среда и провеждане на кампании за повишаване на осведомеността		10										
1	Провеждане на образователни кампании и обучения и повишаване на екологичното съзнание в населението	5	ОБ	брой проведени обучения	Община Етрополе							
2	Провеждане на тематични форуми и анкети в областта на околната среда	5	ОБ	брой проведени форуми	Община Етрополе							

- Предвидените мерки и дейности в програмата няма да засегнат територии от защитените зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие: Защитена зона „Централен Балкан буфер“ с код BG0002128 за опазване на дивите птици, Защитена зона с код BG0001043 „Етрополе - Байлово“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2020-2025 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от целите на ПООС достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

Контролът има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнението на ПООС. Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност, изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика, дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес, във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт. Контролът върху изпълнението на ПООС 2020-2025 г. на община Етрополе се извършва от Общински съвет - Етрополе, който приема програмата и следи за нейното изпълнение.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Координацията по изпълнението на ПООС ще се осъществява от лицата, които със заповед на Кмета на Общината (във връзка с изискването на чл. 15, ал. 1, т. 10 от Закона за опазване на околната среда) са определени като притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

За информиране на обществеността отчетите по изпълнение на ПООС ще бъдат обявявани на информационните табла в сградата на Общината, както и публикувани на официалния сайт на община Етрополе - <http://www.etropolebg.com/>

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Резултати от проведено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.;

Приложение 2. Раздел „Лечебни растения“;

Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025г.

ХРИСТО АНДРЕЕВ:

Председател на Общинския съвет

Резултати от проведено собствено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.

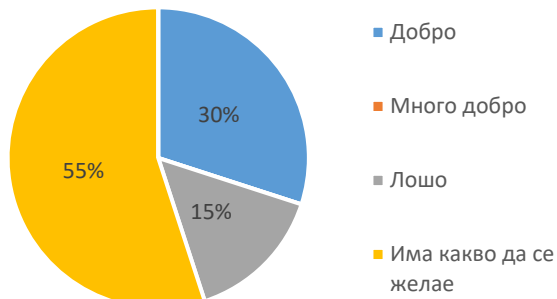

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.

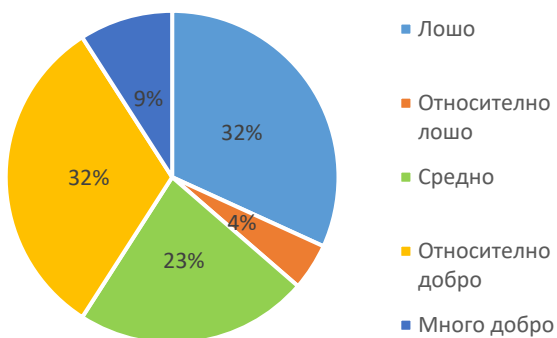
Определете състоянието на околната среда, която Ви заобикаля?

Мнозинството от участвалите в анкетното проучване са посочили, че по отношение на околната среда, която ги заобикаля има какво да се желае. 30% от анкетираните са отговорили, че състоянието на околната среда е добро, а други 15%, че е лошо.

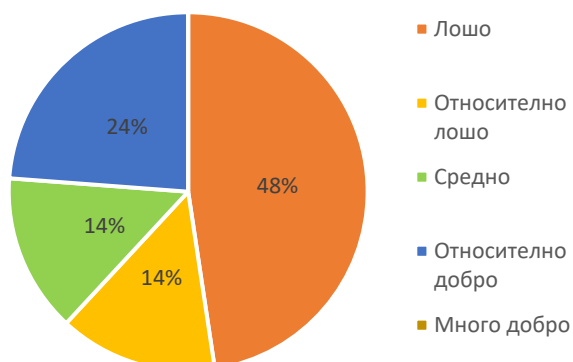
Определете състоянието на околната среда, която Ви заобикаля, по отделните нейни компоненти:

Въздух

Участниците в проучването посочват, че състоянието на въздуха в община Етрополе е едновременно лошо и относително добро, като 32% считат, че то е лошо и 32% считат, че то е относително добро. 23% от анкетираните определят състоянието на въздуха като средно, а 9% считат, че то е много добро. Минимален процент от участниците в анкетното проучване посочват, че състоянието на въздуха е относително лошо.

Води

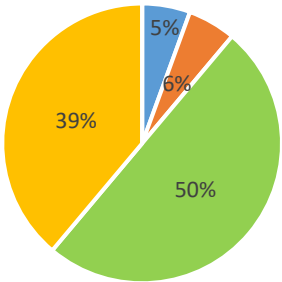
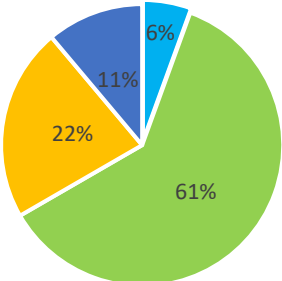
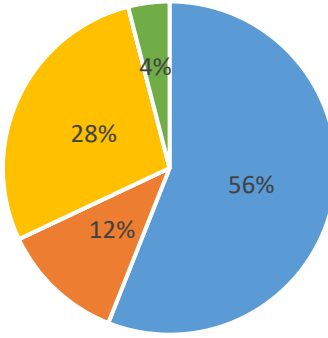
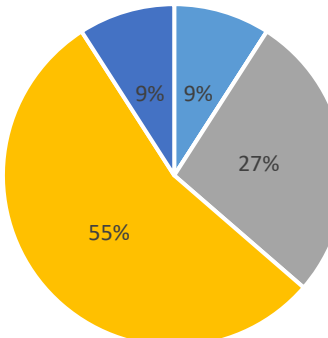
Мнозинството от анкетираните посочват, че състоянието на водите на територията на общината е от относително лошо до лошо, като според 24% - то е относително добро. 14% от участвалите в проучването определят състоянието на водите като средно.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

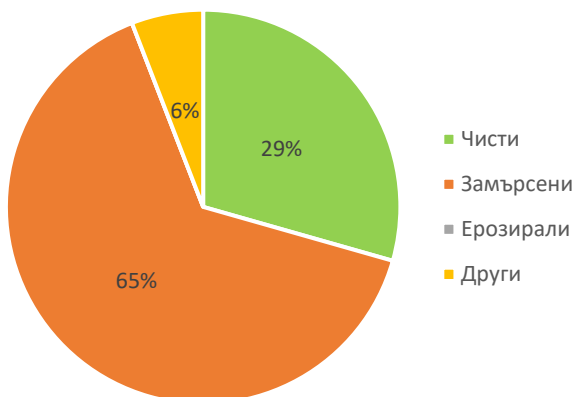
Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.

Земи и почви <table border="1"><thead><tr><th>Категория</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Лошо</td><td>0%</td></tr><tr><td>Относително лошо</td><td>6%</td></tr><tr><td>Средно</td><td>50%</td></tr><tr><td>Относително добро</td><td>39%</td></tr><tr><td>Много добро</td><td>5%</td></tr></tbody></table>	Категория	Процент	Лошо	0%	Относително лошо	6%	Средно	50%	Относително добро	39%	Много добро	5%	Половината от участниците в проучването посочват, че състоянието на земите и почвите на територията на общината е средно, като според 39% от анкетираните – то е относително добро. Почти равен процент от участниците в анкетното проучване считат, че състоянието на земите и почвите е от относително лошо до лошо.		
Категория	Процент														
Лошо	0%														
Относително лошо	6%														
Средно	50%														
Относително добро	39%														
Много добро	5%														
Биоразнообразие <table border="1"><thead><tr><th>Категория</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Лошо</td><td>6%</td></tr><tr><td>Относително лошо</td><td>0%</td></tr><tr><td>Средно</td><td>61%</td></tr><tr><td>Относително добро</td><td>22%</td></tr><tr><td>Много добро</td><td>11%</td></tr></tbody></table>	Категория	Процент	Лошо	6%	Относително лошо	0%	Средно	61%	Относително добро	22%	Много добро	11%	Значителна част от участвалите в проучването определят състоянието на биоразнообразието на територията на общината като средно до относително добро. Около 11% считат, че то е много добро. Минимален процент считат, че състоянието на биоразнообразието е лошо.		
Категория	Процент														
Лошо	6%														
Относително лошо	0%														
Средно	61%														
Относително добро	22%														
Много добро	11%														
Кои според Вас са източниците на вредни емисии във въздуха в общината?															
 <table border="1"><thead><tr><th>Източник</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Промислеността</td><td>56%</td></tr><tr><td>Транспорта</td><td>12%</td></tr><tr><td>Земяделието</td><td>0%</td></tr><tr><td>Горивни процеси</td><td>28%</td></tr><tr><td>Не мога да преценя</td><td>0%</td></tr><tr><td>Други</td><td>4%</td></tr></tbody></table>	Източник	Процент	Промислеността	56%	Транспорта	12%	Земяделието	0%	Горивни процеси	28%	Не мога да преценя	0%	Други	4%	Резултатите от проучването показват, че основни източници на вредни емисии на територията на общината са промишлеността (56%), горивните процеси (28%) и транспорта (12%). 4% от анкетираните са посочили „други“ източници.
Източник	Процент														
Промислеността	56%														
Транспорта	12%														
Земяделието	0%														
Горивни процеси	28%														
Не мога да преценя	0%														
Други	4%														
Как определяте качеството на питейната вода в общината?															
 <table border="1"><thead><tr><th>Категория</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Добро</td><td>9%</td></tr><tr><td>Много добро</td><td>9%</td></tr><tr><td>Има какво да се желае</td><td>27%</td></tr><tr><td>Лошо</td><td>55%</td></tr><tr><td>Не мога да преценя</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Категория	Процент	Добро	9%	Много добро	9%	Има какво да се желае	27%	Лошо	55%	Не мога да преценя	0%	Мнозинството от анкетираните посочват, че качеството на питейните води в общината е лошо и има какво да се желае, а 9% участниците в анкетното проучване считат, че питейната вода е с добро качество. Други 9%, не могат да преценят.		
Категория	Процент														
Добро	9%														
Много добро	9%														
Има какво да се желае	27%														
Лошо	55%														
Не мога да преценя	0%														

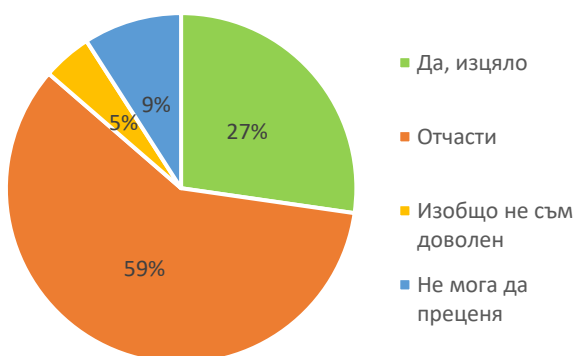

Определете състоянието на почвите на територията на общината?

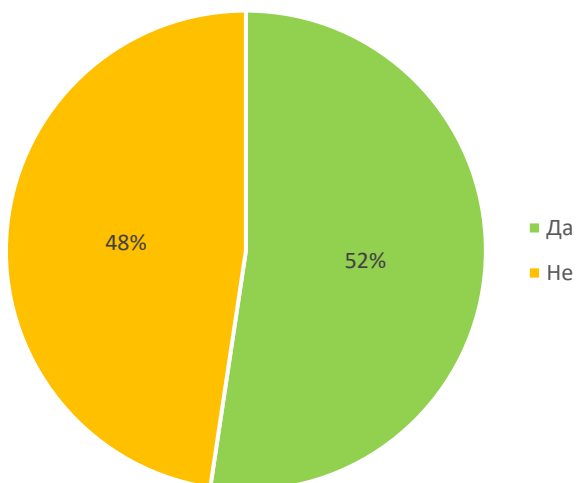
Повече от половината от запитаните в проучването са отговорили, че почвите са замърсени. 29% ги определят като чисти, а 6% като други.

Доволни ли сте от услугата „Сметосъбиране и сметоизвозване“, която ползвате?

59% от анкетираните посочват, че са доволни отчасти от предоставяната им услуга, като 27% посочват, че са доволни изцяло. 14% са анкетираните, които изобщо не са доволни от услугата „Сметосъбиране и сметоизвозване“ или не могат да преценят.

Събирате ли отделно отпадъците си?

52% от анкетираните събират отделно отпадъците си, докато 48% от участниците в проучването посочват, че не събират отделно отпадъците си.

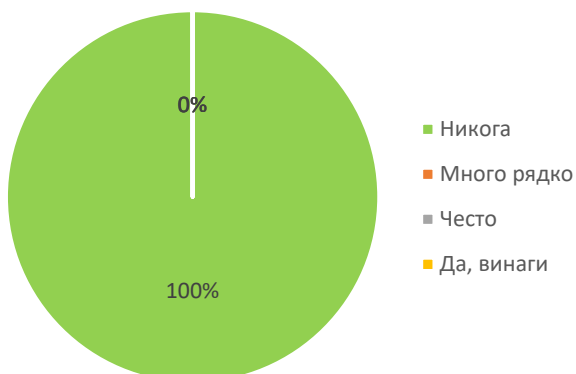
Като основен проблем в тази област се откроява липсата на достатъчно контейнери за отделно събиране на отпадъци.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**
*Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.*

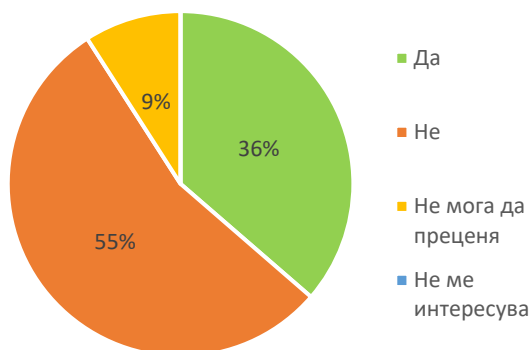

Изхвърляте ли отпадъци на нерегламентирани места?

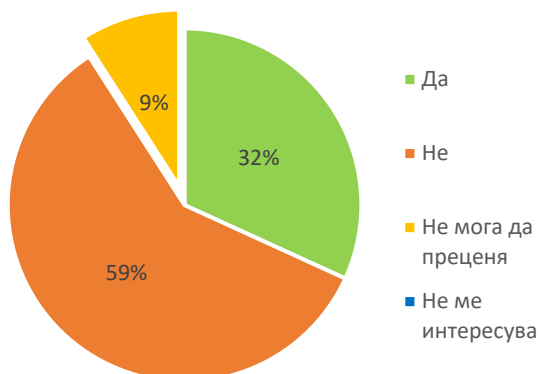
100% от анкетиранияте са посочили, че никога не изхвърлят на нерегламентирани места своите отпадъци.

Смятате ли, че съдовете за битови отпадъци са достатъчни?

55% от анкетиранияте са заявили, че съдовете за битови отпадъци не са достатъчни. 36% са отговорили, че съдовете са достатъчни, а останалите 9% посочват, че не могат да преценят.

Смятате ли, че съдовете за битови отпадъци са в добро състояние?

Мнозинството от анкетиранияте 59% посочват, че състоянието на съдовете за битови отпадъци не е добро. 32% от участвалите в анкетното проучване посочват, че състоянието им е добро, а 6% са отговорили, че не могат да го преценят състоянието на съдовете за битови отпадъци.

Доволни ли сте от услугите по почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено

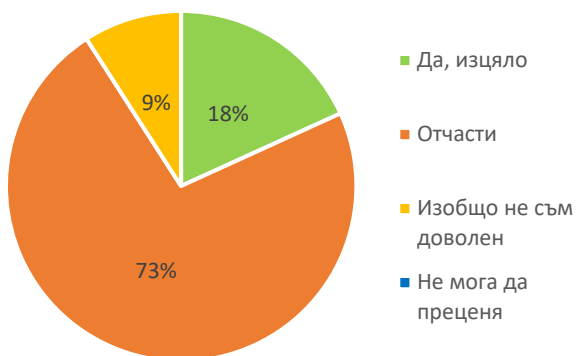

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.

ползване в общината?

Три четвърти от анкетиранияте посочват, че са доволни отчасти от предоставяната услуга. 18% от анкетиранияте са доволни изцяло от качеството на получаваната услуга. Други 9% са посочили, че изобщо не са доволни.

Кой е отговорен за опазване на чистотата на територията на общината?

Мнозинството от участвалите в проучването считат, че отговорността и грижата за опазване на чистотата е грижа и на двете страни – граждани и администрация, а други 14% смятат, че отговорността и грижата за опазване на чистотата е грижа на всеки гражданин.

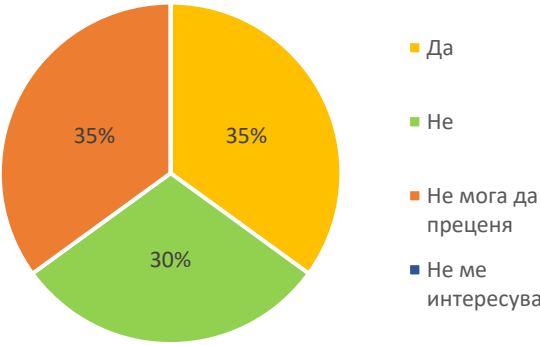
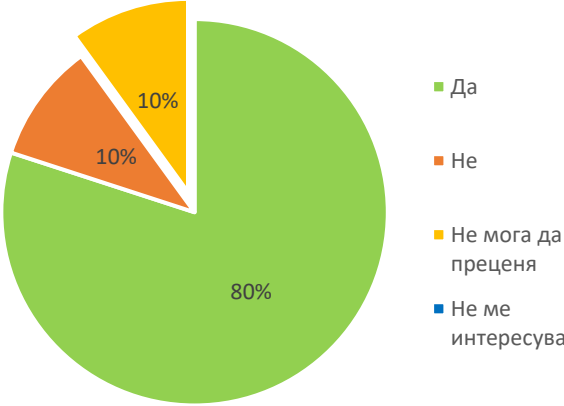
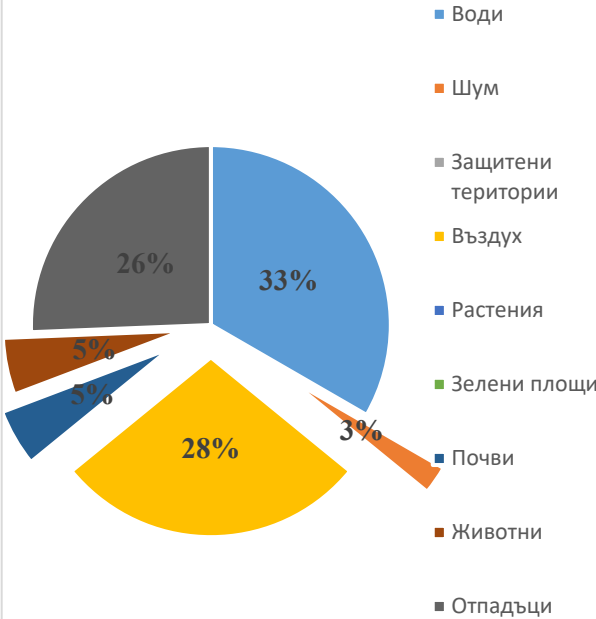
Според Вас осъществява ли се ефективен контрол от компетентните органи за опазване на околната среда на територията на общината?

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.

Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.

 <table border="1"><thead><tr><th>Отговор</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Да</td><td>35%</td></tr><tr><td>Не</td><td>35%</td></tr><tr><td>Не мога да преценя</td><td>30%</td></tr><tr><td>Не ме интересува</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Отговор	Процент	Да	35%	Не	35%	Не мога да преценя	30%	Не ме интересува	0%	35% от анкетираните посочват, че не могат да преценят, дали се осъществява ефективен контрол от страна на компетентните органи за опазване на околната среда. Други 35% посочват, че има ефективен контрол, а останалите 30% отговарят, че липсва такъв.										
Отговор	Процент																				
Да	35%																				
Не	35%																				
Не мога да преценя	30%																				
Не ме интересува	0%																				
Според Вас има ли проблеми, свързани с околната среда на територията на общината?																					
 <table border="1"><thead><tr><th>Отговор</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Да</td><td>80%</td></tr><tr><td>Не</td><td>10%</td></tr><tr><td>Не мога да преценя</td><td>10%</td></tr><tr><td>Не ме интересува</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Отговор	Процент	Да	80%	Не	10%	Не мога да преценя	10%	Не ме интересува	0%	Мнозинството от анкетираните (80%) посочват, че има проблеми, свързани с околната среда на територията на общината, докато на противоположно мнение са едва 10% от анкетираните. 10% от участвалите в проучването не могат да преценят.										
Отговор	Процент																				
Да	80%																				
Не	10%																				
Не мога да преценя	10%																				
Не ме интересува	0%																				
Най-често срещани проблеми, свързани с околната среда на територията на общината са:																					
 <table border="1"><thead><tr><th>Проблеми</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Води</td><td>33%</td></tr><tr><td>Шум</td><td>28%</td></tr><tr><td>Защитени територии</td><td>26%</td></tr><tr><td>Въздух</td><td>5%</td></tr><tr><td>Растения</td><td>5%</td></tr><tr><td>Зелени площи</td><td>3%</td></tr><tr><td>Почви</td><td>0%</td></tr><tr><td>Животни</td><td>0%</td></tr><tr><td>Отпадъци</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Проблеми	Процент	Води	33%	Шум	28%	Защитени територии	26%	Въздух	5%	Растения	5%	Зелени площи	3%	Почви	0%	Животни	0%	Отпадъци	0%	Според анкетираните най-значимите проблеми в областта на околната среда на територията на общината са свързани с водите (33%), качеството на атмосферния въздух (28%), отпадъците (26%), 10% от анкетираните посочват проблемите, свързани с почвите и животните и 3% посочват шумът.
Проблеми	Процент																				
Води	33%																				
Шум	28%																				
Защитени територии	26%																				
Въздух	5%																				
Растения	5%																				
Зелени площи	3%																				
Почви	0%																				
Животни	0%																				
Отпадъци	0%																				
Посочете конкретни проблеми в населеното място, в което живеете, за които е необходимо предприемане на спешни мерки?																					

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**
*Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.*

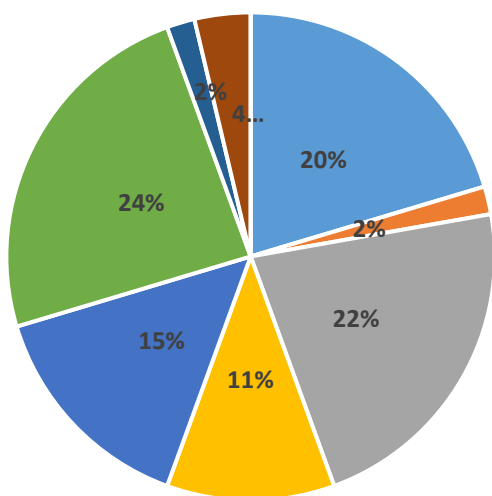

Сред основните проблеми са:

- Замърсяването на реките;
- Замърсяване на въздуха
- Замърсяването на паркове и зелени площи;
- Нерегламентираните сметища;
- Миризмите, разнасящи се всекидневно от изхвърляне на отпадъци в р. Искър

Кои според Вас трябва да са трите основни приоритета за опазването на околната среда в община Етрополе?

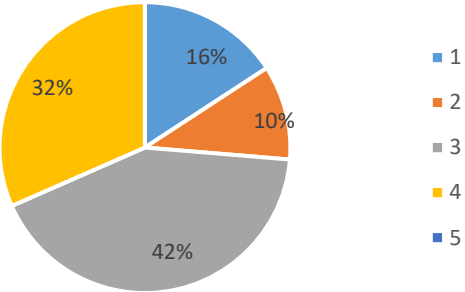
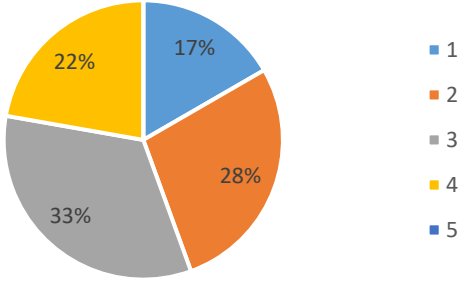
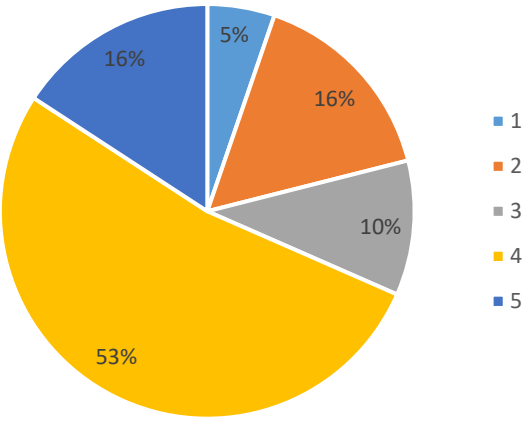
- подобряване на управление на отпадъците;
- опазване, възстановяване и устойчиво ползване на почвите;
- опазване на качеството на атмосферния въздух;
- възстановяване на горския фонд;
- подобряване на зелените площи, места за отдих, велоалеи, спортни съоръжения;
- опазване на водите и водните обекти и подобряване на качеството на повърхностните води;
- опазване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината;
- подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население;
- друго (моля посочете)

Анкетираните определят следните три основни приоритета за опазване на околната среда в община Етрополе:

1. Опазване на водите и водните обекти и подобряване на качеството на повърхностните води (24%);
2. Опазване на качеството на атмосферния въздух (22%);
3. Подобряване на управлението на отпадъците (20%).

По скалата от 1 до 5 (1 - в най-малка степен, 5 - в най-голяма степен) смятате ли, че качеството на околната среда в общината отговаря на нуждите на гражданите?

Услуги, свързани с околната среда – ниво на замърсяване (управление на отпадъци, прах, шум) ■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5	Мнозинството от анкетираните посочват, че посочените услуги отговарят на нуждите на гражданите в средна степен.
Услуги, свързани с водоснабдяване и канализация ■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5	Мнозинството от анкетираните посочват, че посочените услуги отговарят на нуждите на гражданите в средна до ниска степен.
Услуги, свързани с отдиha на обществени места – спортни съоръжения, паркове и алеи ■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5	Мнозинството от анкетираните посочват, че посочените услуги отговарят на нуждите на гражданите в средна до голяма степен, като 55% от участвалите в проучването посочват, че отговарят напълно на нуждите им. 16% от анкетираните посочват, че услугите отговарят в малка степен на техните нужди, а 5%, че като цяло услугите не отговарят на нуждите им.
Смятате ли, че трябва да се санкционират много строго лицата, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват други нарушения, свързани с опазване на околната среда?	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

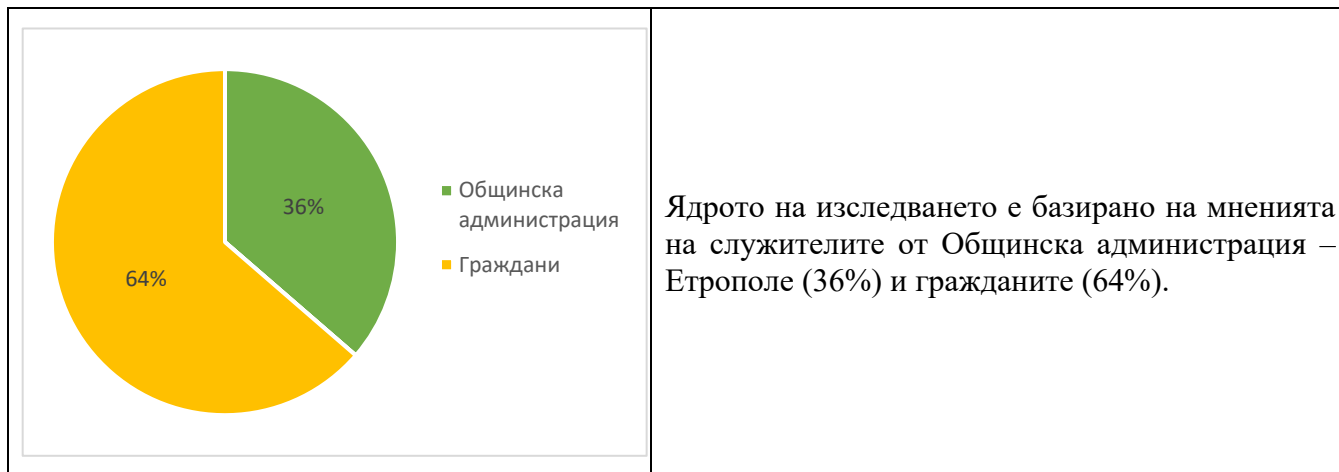
**Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.**

<table border="1"><thead><tr><th>Отговор</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Да</td><td>91%</td></tr><tr><td>Не</td><td>9%</td></tr><tr><td>Не ме интересува</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Отговор	Процент	Да	91%	Не	9%	Не ме интересува	0%	91% от анкетиранияте посочват, че трябва да се санкционират много строго лицата, които изхвърлят отпадъци на нерегламентирани места или извършват други нарушения, свързани с опазването на околната среда, а останалите 9% не могат да преценят.
Отговор	Процент								
Да	91%								
Не	9%								
Не ме интересува	0%								
Информирали ли сте общината или други органи за констатираните от Вас нарушения, свързани с изхвърляне на отпадъци от нерегламентирани места, запалване /чупене/ на съдове за битови отпадъци и/или други нарушения, свързани с опазване на околната среда?									
<table border="1"><thead><tr><th>Отговор</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Да</td><td>44%</td></tr><tr><td>Не</td><td>56%</td></tr><tr><td>Не ме интересува</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Отговор	Процент	Да	44%	Не	56%	Не ме интересува	0%	56% от анкетиранияте посочват, че не са информирали общината или други органи за констатираните от тях нарушения. Около 44% са предоставяли на компетентните органи такава информация.
Отговор	Процент								
Да	44%								
Не	56%								
Не ме интересува	0%								
Желаете ли да бъдете информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти?									
<table border="1"><thead><tr><th>Отговор</th><th>Процент</th></tr></thead><tbody><tr><td>Да</td><td>55%</td></tr><tr><td>Не</td><td>45%</td></tr><tr><td>Не ме интересува</td><td>0%</td></tr></tbody></table>	Отговор	Процент	Да	55%	Не	45%	Не ме интересува	0%	55% от анкетиранияте желаят да бъдат информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти. 45% от участвалите в проучването не желаят да бъдат информирани по темата. Като мнозинството от анкетирани желаят да бъдат информирани по електронен път.
Отговор	Процент								
Да	55%								
Не	45%								
Не ме интересува	0%								
Ако сме пропуснали нещо, което е Важно като въпрос за Вас, моля споделете го тук, защото Вашето мнение е важно!									
- Няма посочени отговори									
Групи заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване:									

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**
*Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.*

Основен извод след направеният анализ на анкетното проучване относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г., може да се открие в няколко основни аспекта:

- Ясно се откроява мнението на гражданите и служителите от Общинската администрация – Етрополе относно състоянието на околната среда, като мнозинството от анкетираните посочват, че има проблеми, свързани с околната среда.
- Наблюдава се поляризация в мненията на участниците в анкетното проучване относно състоянието на въздуха. Впоследствие от препоръките, се потвърждава мнението, че е по-скоро лошо качеството на атмосферния въздух, тъй като е посочен като един от трите основни приоритета за подобряване, наред с водите и водните обекти, както и с подобряването на управлението на отпадъци.
- Като основен проблем се отчита състоянието на водите на територията на общината, като мнозинството от анкетираните смятат, че то е от относително лошо до лошо, като главен проблем посочват изхвърлянето на отпадъци в реките.
- Специфично внимание трябва да се обърне и на управлението на отпадъци, тъй като голяма част от участниците в анкетното проучване са доволни само отчасти от услугата „Сметосъбиране и сметоизвозване“, както и от услугите по почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване в общината. Като основен проблем, анкетираните са посочили недостига на контейнери за разделно събиране.
- Важно е да се отбележи, желанието на участниците да бъдат информирани относно кампании, свързани с подобряване на околната среда и нейните компоненти,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**
*Приложение 1. Резултати от проведено собствено анкетно проучване
относно разработване на ПООС на община Етрополе 2020-2025 г.*

като по този начин ще бъдат активни в развитието на общината относно състоянието на околната среда.

Раздел „Лечебни растения“

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
I. Въведение	3
II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Етрополе	4
III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване	9
IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове	14
V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях	15
VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен	17

I. Въведение

Предмет на настоящата разработка е изготвянето на Раздел „Лечебни растения“, който е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г., съгласно чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР, ДВ бр. 29/2000 г. изм. ДВ бр. 96/2017 г.) и Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения (ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.)

Лечебните растения са важна част от растителните ресурси на България. Те намират приложение в медицината, българското домакинство, използват се за хранителни и козметични цели и др.

В последните години, обаче, тяхното използване се увеличава, най-вече поради износьт към други страни и те придобиват икономическо значение, поради търговските цели, за които се използват.

С раздела „Лечебни растения“ към Общинската програма по опазване на околната среда се цели да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда, с цел задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

Лечебните растения се опазват от увреждане и унищожаване, с цел осигуряване на устойчивото им използване като част от естествения генетичен растителен фон. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазване на биологичното им разнообразие. Опазването им включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Увреждането на лечебните растения е такова изменение на популациите им, което неизбежно довежда до влошаване на биологичните им показатели и това от своя страна затруднява възстановяването им, а при по-лоши случаи довежда и до тяхното изчезване.

Разделът „Лечебни растения“ включва информация за видовете лечебни растения, местообитанието им, разпространението им, режимът на тяхното ползване, прогнозните количества суровина, морфологичните части, предмет на събиране, на които може да разчита местната икономика. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения и техните местообитания и находища.

II. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите на територията на община Етрополе

На територията на община Етрополе се срещат няколко вида лечебни растения.

Находищата на лечебни растения на територията на общината са предимно повсеместно разпространени, някои се срещат по единично или на групи и се използват най-вече за лични нужди. На *Таблица 1.* е представена основна информация относно лечебните растения, разпространени на територията на община Етрополе.

Таблица 1. Раздел „Лечебни растения“ към Общинската програма за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
1	Лечебна иглика <i>Primula veris</i>	Храсталаци, гори и ливади	-	Под специален режим на опазване и ползване, съгласно Заповед на МОСВ № РД56/01/02. 2018 г. и ЗБР.	Лични нужди	Допустимите за събиране количества се определят годишно	-	-	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
2	Обикновена шипка <i>Rosa canina</i>	Храсталаци, тревисти терени, покрай речни тераси и потоци	Поединично, на групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	120 (80%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
3	Обикновен глог <i>Crataegus monogyna</i>	Гористи местности, планински храсталаци	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели			Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
4	Жълт кантарион <i>Hypericum perforatum</i>	Сухи, тревисти и каменисти места и необработваеми земи	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	стрък	160 (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
5	Трънка <i>Prunus spinosa</i>	Синори, пасища, пустеещи места, край пътища	На групи	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Плод	120 (80%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
6	Бял равнец <i>Achillea millefolium</i>	Из храсталаци, ливади, сухи и тревисти места	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	200 кг. (70%)	Не е необходим	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
7.	Зайча саянка <i>Asparagus officinalis</i>	Тревисти места, храсталаци	-	Под режим на опазване по ЗБР	Лични нужди, стопански цели	-	-	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
8	Теснолистен живовляк <i>Plantago lanceolata</i>		Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
									Увреждане на находищата
9	Широколистен живовляк <i>Plantago major</i>	Тревисти места, покрай речни тераси	Повсеместно	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
10	Лайка <i>Matricaria chamomilla</i>	По ливади, поляни, край пътища из целия район;	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Лист	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
11	Мащерка българска <i>Thymus longidentatus</i>	Тревисти места, пътища, храсталаци	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
12	Обикновена леска <i>Corylus avellana</i>	На мястото на изсечени гори	самостоятелни съобщества (храсталаци)	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

№	Вид	Местообитание	Разпространение	Статут на вида	Допустимо ползване	Прогнозни количества, кг.	Допустимо количество съгл. чл.5 от Наредба №2, кг. (%)	Период на възстановяване съгл. чл.6 от Наредба №2, години	Мерки за опазване
13	Обикновена мента (джоджен) <i>Mentha spicata complex</i>	Влажни, тревисти места, покрай реки и блата	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Стрък	70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
14	Мъждрян <i>Fraxinus ornus L.</i>	Из каменисти склонове	Самостоятелни съобщества	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	-	-	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
15	Коприва обикновена <i>Urtica dioica</i>	Влажни и богати почви	На петна	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Корен, стрък, листа	70%	2 години, 1 година (лист)	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата
16	Липа <i>Tilia tomentosa Moench.</i>	Край пътища • В населените места	По единично	Не е защитен вид	Лични нужди, стопански цели	Цвят/лист	80%/70%	Не е необходимо	Добиване по методи и със средства недопускащи увреждане на находищата

Източник: Общинска администрация – Етрополе, ТП ДГС – Етрополе

III. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите и ресурсите от лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване

Ползването на лечебните растения и техните ресурси включва:

- 1/ събирането на билки от диворастващи и култивирани лечебни растения;
- 2/ придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- 3/ събирането на генетичен материал от диворастващи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на разрешително за ползване, издадено по реда на Закона за лечебните растения. Разрешително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Разрешително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Разрешителното задължително придружава събраните билки до и в билкозаготвителния пункт и складовете към него.

Съгласно чл. 22 от Закона за лечебните растения разрешително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии - държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор - след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство;

2. кмета на общината, когато ползването е от:

а) земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;

б) територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;

в) земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; разрешително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на

такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне;

3. областния управител, когато ползването е от земеделски земи - държавна собственост, в границите на населените места и в поземления фонд, след заплащане на такса в областната администрация;

4. директора на дирекцията на националния парк, когато ползването е от териториите и акваториите на националните паркове, след заплащане на такса в съответната дирекция;

5. лице с висше лесовъдско образование, оправомощено от кмета на съответната община и регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии - общинска собственост, след заплащане на такса в общината, както и за такива, предоставени на общината за управление въз основа на договор;

6. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горски територии, за което горско сдружение е сключило договор;

7. лице с висше лесовъдско образование, регистрирано в публичния регистър за упражняване на лесовъдска практика - за горските територии извън посочените в т. 1 и 5, за които собственикът има сключен договор за конкретния имот.

Съгласно чл. 24, ал. 1 от Закона за лечебните растения таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - държавна собственост, се определят с тарифа, одобрена от Министерския съвет. Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от съответните общински съвети в размер не по-голям от размера на таксите по ал. 1.

Таксите постъпват в бюджета на общината и се изразходват за: плановите документи; дейности по поддържането и възстановяването на лечебни растения и техните находища; научни изследвания и наблюдение на лечебните растения; изграждане и поддържане на специализираните карта, регистър и информационна система за лечебните растения; култивиране и преработка на лечебните растения; обучение, издаване на образователни материали, провеждане на конференции по лечебни растения; други дейности, свързани с управлението и контрола по Закона за лечебните растения.

Позволителното за ползване се издава на билкозаготвител - юридическо лице, или на физическо лице, което събира билки за продажба или генетичен материал от лечебни растения, и определя: вида на ползването; разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части; района или конкретното находище; начина на ползване; срока на ползване; други условия, свързани с опазване на находището; лицата, извършващи ползването, ако те са различни от титуляра на позволителното.

Позволителното се издава преди осъществяване на ползването.

При издаването на позволителни на територията на община Етрополе задължително трябва да се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ - София за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ - София
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок - до 31 януари за представяне в РИОСВ - София обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените позволителни за ползване на лечебни растения на територията на община Етрополе;
- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на позволителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на позволителното за ползване.

При издаване на позволителните се спазват следните условия:

- ✓ Период за ползване: Листа – преди цъфтеж. Цветовете – в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- ✓ Начин на ползване: Листа – чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата. Цветовете – чрез откъсване или отрязване на целите съцветия;

✓ Препоръчителни инструменти: режещи инструменти (ножици, сърп, нож) - да бъдат без ръжда по режещите повърхности;

✓ Изисквания за опазване на находището: да не се допуска увреждане на други части на растенията и други растения. Да не се чупят и кършат безразборно клоните на дърветата.

Ползвателят на разрешителното за ползване на лечебни растения е длъжен:

✓ Да не допуска ползване на лечебните растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;

✓ Да не допуска ползване на защитени от закона лечебни растения;

✓ Да почиства прилежащите територии след приключване на ползването;

✓ След изтичането на посочените в разрешителното срокове да не се разпорежда

с останалите недобити лечебни растения, които заедно със заплатените такси остават за общината;

✓ При извършване на ползването да носи винаги в себе си разрешителното. Когато билките са добити от култивирани насаждения, според нормативните изисквания те се придружават от удостоверения, за които все още няма утвърдена законова форма. Тези удостоверения се издават от Кмета на общината след проверки, които установяват дали количеството на добитите билки отговаря на площта на култивираните насаждения - така може да се прецени, дали не са използвани билки от естествени находища, което е важно за тези лечебните растения, които са защитени или са под специален режим на опазване и ползване.

Съгласно Заповед № РД-88/30.01.2019 г. на Министъра на околната среда и водите на основание на чл. 10., ал. 1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения са определени допустими за събиране от естествените находища, извън територията на националните паркове, количества от следните видове билки: Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.), Катарника, Пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Лазаркиня, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.), Лудо биле, Старо биле (*Atropa belladonna* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.), Тлъстига лютива, Жълто прозориче (*Sedum acre* L.), Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.), Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex).

Със заповедта на Министъра на околната среда и водите се забранява събирането в националните паркове на горепосочените видове лечебни растения. Забранява се и разпределението на билки от горепосочените видове лечебни растения на билкозаготовителни пунктове, които не отговарят на изискванията на Наредба №5 от 19.07.2004 г. на МЗ, обн. ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.

На територията на цялата страна е забранено събирането на билки от следните видове лечебни растения от естествените им находища: Бенедиктински трън, пресечка (*Chicus benedictus L.*), Волски език (*Phyllitis scolopendrium (L.) Newm.*), Горицвет пролетен (*Adonis vernalis L.*), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis L.*), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus L.*), Изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes L.*), Исландски лишей (*Cetraria islandica (L.) Ach.*), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis L. ssp. aristatus*), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa Mill.*), Копитник (*Asarum europaeum L.*), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng*), Момина сълза (*Convallaria majalis L.*), Оман бял (*Inula helenium L.*), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucinum Flavum Crantz*), Пелин сантонитов (*Artemisia santonicum L.*), Пирински/Мурсалски/Алиботушки чай (*Sideritis scaedica Grisb.*), Пищялка панчичева (*Angelica pancici Vand*), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum L.*), Риган бял (*Origanum vulgare L. Ssp. Hirtum (Link) letswaart*), Ружа лечебна (*Althaea officinalis L.*), Салеп (*Orchis sp. diversa*), Смил жълт (*Helichrysum arenarium (L.) Moech.*), Хуперция иглолистна, плаун обикновен (*Huperzia inundata (L.) Bernh = L. selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.*).

За периода 2015-2019 г. в община Етрополе не са издавани разрешителни за ползване на лечебни растения поставени под специален режим на защита.

За периода 2015-2019 г. няма постъпили заявления за регистрация на билкозаготвителните пунктове (единствено билкозаготвителен пункт в с. Малки Искър на „Агро Бул Натурал“ ЕОД, закрит през 2015 г.) и няма заявления за регистрация на билкозаготвителните складове на територията на община Етрополе.

На територията на община Етрополе няма данни за находища на лечебни растения с режим на опазване и ползване.

Посочените в заповедта на Министъра на околната среда и водите ограничения и забрани не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди.¹

IV. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Като основна причина за намаляване на лечебните растения е тяхната свръх експлоатация, неправилно събиране, липсата на период на възстановяване на популациите, прекомерната паша на едър и дребен добитък и др.

Опазването на лечебните растения е отговорност както на местните власти, издаващи разрешителни и осъществяващи контрол, така и на ползвателите.

Поради тази причина за изпълнение целите на ПООС 2020-2025 г. ще бъдат предприети следните мерки:

- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Запознаване на жителите на общината чрез кметовете на кметства със заповедите на Министъра на околната среда и водите, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по нейното изпълнение;
- Запознаване на ползвателите на лечебни растения с техните задължения и отговорности;

¹ Съгласно Закона за лечебните растения **билки за лични нужди** са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва: корени, коренища, луковичи или грудки - до 1 кг; стръкове - до 2 кг; листа - до 1 кг; кори - до 0,5 кг; цветове - до 0,5 кг; семена - до 0,1 кг; плодове - до 10 кг; пъпки - до 0,5 кг; талус - до 1 кг.

- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи на наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начина на ползване на лечебните растения на територията на община Етрополе, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Приемане на образци от Общински съвет за удостоверения съгласно Закона за лечебните растения;
- Извършване на постоянни проверки на място (пунктове, пазари) за спазване на условията, посочени в разрешителните за ползване на лечебни растения;
- Определяне на режим за ползване на находищата при наличие на увреждане на същите;
- Предписания към собствениците на земи, гори, води или водни обекти, около които има находища на лечебни растения, недопускане увреждането на естествените находища при използването на пестициди и минерални торове;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на наредбата по чл. 27 от Закона за лечебните растения;
- Участие на обществеността по вземането на решения, във връзка с опазването на лечебните растения на територията на общината;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари.

V. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях

На територията на община Етрополе се намират следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии:

Защитени местности:

1. БАЧИЩЕ - Местоположение: Община Етрополе, гр. Етрополе, целта на обявяването е свързана с опазване на живописен природен изглед и характерна за района растителност.;

2. БЕЛИКАТА - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец, целта на обявяването е свързана с опазване на естествено находище на бреза;

3. БЕНКОВСКАТА ПЕЩЕРА - Местоположение: Община Етрополе, с. Брусен, целта на обявяването е свързана с опазване на вековна букова гора.

4. МАНАСТИР СВЕТА ТРОИЦА - Местоположение: Община Етрополе, с. Рибарица, целта на обявяването е свързана с опазване на естествени букови гори.

Природните забележителности:

1. ВЕКОВНА БУКОВА ГОРА В М. РУДИНАТА - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец. „Рудината“ събира разнообразие от животински и растителни видове, близо до нея са и природните забележителности – „Беликата“, „Елака“, „Грохотака“. Обявена със заповед No.448 от 25.04.1984 г., бр. 40/1984 на Държавен вестник;

2. ВОДОПАД ВАРОВИТЕЦ - Местоположение: Община Етрополе, с. Рибарица, представлява травертинова каскада с различни варовикови образувания. Скокът, на красивият воден феномен, е около 15 метра. Водата се спуска на няколко тераси в коритото на р. Малък Искър. Обявена със заповед No.3796 от 11.10.1966 г., бр. 12/1967 на Държавен вестник

3. ГРОХОТАКА - Местоположение: Община Етрополе, с. Бойковец, представлява скално образувание, заобиколено от вековна букова гора и редки за района смърчови съобщества; обявена със заповед No.750 от 13.08.1981 г., бр. 73/1981 на Държавен вестник.

4. КОЗИ ДОЛ - Местоположение: Община Етрополе, гр. Етрополе, е местообитание на редки животински видове, намиращ се във вековна букова гора. Обявена със заповед No.751 от 13.08.1981 г., бр. 73/1981 на Държавен вестник.

5. ОРЛОВ КАМЪК - ЧЕРВЕНАТА СТЕНА - Местоположение: Община Етрополе, с. Лопян, представлява природно каменно образувание. Обитава се от множество редки и застрашени от изчезване грабливи птици. Обявена със заповед No.3702 от 29.12.1972 г., бр. 13/1973 на Държавен вестник.

6. ЧЕРТИ ГРАД - Местоположение: Община Етрополе, с. Лопян, е тракийска крепост, създадена не по-късно от X – VIII век пр.н.е., в склоновете на Стара планина. Крепостта е

служела като укрепителен пункт и е опазвала на населението. Основната цел за обявяването ѝ е горската растителност, с която е покрита, както и редките бозайници и птици, които я обитават. Обявена е със заповед No.755 от 13.08.1981 г., бр. 75/1981 на Държавен вестник.

На територията на община Етрополе изцяло или частично попадат общо три защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000, определени по реда на Закона за биологичното разнообразие: Защитена зона „Централен Балкан буфер“ с код BG0002128 за опазване на дивите птици; Защитена зона с код BG0001043 „Етрополе - Байлово“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна; Защитена зона с код BG0001493 „Централен Балкан - буфер“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Опазването на лечебните растения, находящи се в тези територии и зони се извършва съобразно разпоредбите на Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие, Закона за лечебните растения, както и заповедите на МОСВ.

VI. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земяползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен

В Наредба 13 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Етрополе са описани таксите за добиване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, съгласно чл. 24, ал. 2 и чл. 25, ал. 1, т. 3 от Закона за лечебните растения.

Към настоящия момент няма предложения за тяхната актуализация и е целесъобразно тази информация да остане в настоящата Наредба за определяне размера на местните данъци на територията на община Етрополе.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

**Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община
Етрополе за периода 2020-2025 г.**

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ ТАБЛИЦИ	3
СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ КАРТИ	3
СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ ФИГУРИ	3
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	4
ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА	8
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И НА ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ	9
1. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОСНОВНИТЕ ПОЧВЕНИ ТИПОВЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ	9
2. ОСНОВНИ ПРОЦЕСИ, КОИТО УВРЕЖДАТ ПОЧВИТЕ И НАСОКИ ЗА ТЯХНОТО ОГРАНИЧАВАНЕ .	14
3. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ	22
3.1.ЗАМЪРСЕНИ ПОЧВИ С ТЕЖКИ МЕТАЛИ	22
3.2. ЗАМЪРСЕНИ ПОЧВИ С ПЕСТИЦИДИ	22
3.3. ЗАБЛАТЕНИ ПОЧВИ	22
3.4. ЕРОЗИРАЛИ ПОЧВИ	23
3.5. ВКИСЛЕНИ И ЗАСОЛЕНИ ПОЧВИ	23
3.6. ФИЗИЧЕСКИ НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ ОТ ДОБИВНА ДЕЙНОСТ И ИЗКОПНИ РАБОТИ.....	23
4. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА	24
SWOT АНАЛИЗ	24
ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ	27
1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	27
2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ.....	28
3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.....	29
СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ	29
ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	30
СХЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ	37
ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ.....	39

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ ТАБЛИЦИ

ТАБЛИЦА 1. SWOT-анализ на почвите на община Етрополе.....	25
ТАБЛИЦА 2. План за действие на ПОУПВП Етрополе 2020-2025 г.....	31

СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ КАРТИ

КАРТА 1. Почвени типове в България.....	10
КАРТА 2. Текстурни класове на почвите в България	12
КАРТА 3. Общините в България, с риск към атмосферно засушаване.....	19
КАРТА 4. Общините в България, с риск към почвено засушаване.....	20
КАРТА 5. Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване	21

СПИСЪЦИ С ИЗПОЛЗВАНИ ФИГУРИ

ФИГУРА 1. Баланс на територията на община Етрополе	14
ФИГУРА 2. Разпределение на финансовия ресурс по приоритети на програмата.....	36

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НСИ	Национален статистически институт
ПОУПВП	Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Етрополе за периода 2020-2025 г. е разработена в изпълнение на чл. 26 от Закона за почвите. Тя е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2020-2025 г.

ПОУПВП на община Етрополе обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи - опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

ПОУПВП е разработена за период, който да съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2020-2025 г. и е в съответствие с периода на действие на Планът за интегрирано развитие на община Етрополе 2020-2025 г.

Програмата подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината във връзка с политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Разработената програма е в съответствие със следните стратегически документи:

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030;
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.)
- Общински план за развитие на община Етрополе за периода 2014-2020 г.;
- План за интегрирано развитие на община Етрополе за периода 2021-2027 г.
- Програмата за опазване на околната среда на община Етрополе за периода 2020-2025 г.
- В плана за действие към програмата, са заложили такива мерки, които са съобразени с Тематичната стратегия на ЕС за защита на почвите, където се подчертава необходимостта да се осигури устойчиво използване на почвите. То включва

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

предотвратяване на по-нататъшната деградация на почвите и запазване на техните функции, както и възстановяване на деградиралите почви.

Програмата е разработена при следните ограничения:

- Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на област София за периода до 2025 г.;
- Липса на методически указания и/или поднормативна рамка за изготвянето на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
- Липса на регистър на площите с увредени почви.

При разработката на програмата са използвани и следните закони и наредби, както и стратегически документи с международен и национален характер:

- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.);
- Проект за Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие на водите. Окончателен ревизиран проектодоклад, МЗХ, Ноември 2015 г.;
- Национална програма за развитие: България 2030;
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.
- Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.;
- Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г. МРРБ, София;
- Общински план за развитие на община Етрополе 2014-2020 г.;
- План за интегрирано развитие на община Етрополе 2021-2027 г.
- Програма за управление на отпадъците в Община Етрополе 2017-2020 г.;
- Закон за почвите;
- Закон за опазване на околната среда;
- Наредба № 8 за опазване на околната среда, поддържане на чистотата и управлението на отпадъците на територията на Община Етрополе.

***ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.***

***Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.***

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Основните цели на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Етрополе за периода 2020-2025 г. са:

1. трайно запазване на функциите им;
2. предотвратяване на увреждането на почвите и нарушаването на техните функции;
3. смекчаване на въздействието на заплахите за увреждането на почвите и възстановяване на нарушените функции на почвите.

Това ще стане чрез идентифициране и анализиране на проблемите в областта на ползването на земеделските земи, намиране на решения за тях, устойчиво използване на почвените ресурси, обединяване на усилията на местната администрация, НПО, бизнеса и гражданите на територията на община Етрополе. След това ще бъдат набелязани мерките и проектите, които Общината ще изпълнява.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните **принципи**:

1. екосистемен и интегриран подход;
2. устойчиво ползване на почвите;
3. приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
4. прилагане на добри практики при ползването на почвите;
5. замърсителят плаща за причинените вреди;
6. информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им.

Основните **критерии** при определяне на приоритетите в Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Етрополе са:

1. устойчиво ползване на почвите като природен ресурс;
2. опазване и подобряване на почвеното плодородие;
3. намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления и антропогенни фактори;
4. предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

5. спазване принципите на устойчивото развитие, включително принципите на биологичното земеделие;
6. възстановяване на нарушените функции на почвите;
7. задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

**АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И НА ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО
ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА
НА ОБЩИНА ЕТРОПОЛЕ**

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, изпълняващи редица функции, важни за равновесието на природата и човешкото общество. По тази причина опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Почвата е един от важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните или управляеми от човека екосистеми тя изпълнява определени функции:

- осигурява среда за развитието на растенията и реализирането на тяхната биопродуктивност, регулира и разпределя водния отток;
- съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции;
- съхранява и трансформира минерали, органични вещества, енергия и различни химически вещества;
- източник е на суровини като глина, пясък, торф.

Почвата поддържа генетичните ресурси и е среда на обитание за многобройни живи организми. Тя е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството.

1. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Етрополе

Почвената покривка на територията на община Етрополе е обусловена от геоложки строеж и отразява влиянието на континенталните климатични условия, подстилащата повърхност, релефа и растителната покривка.

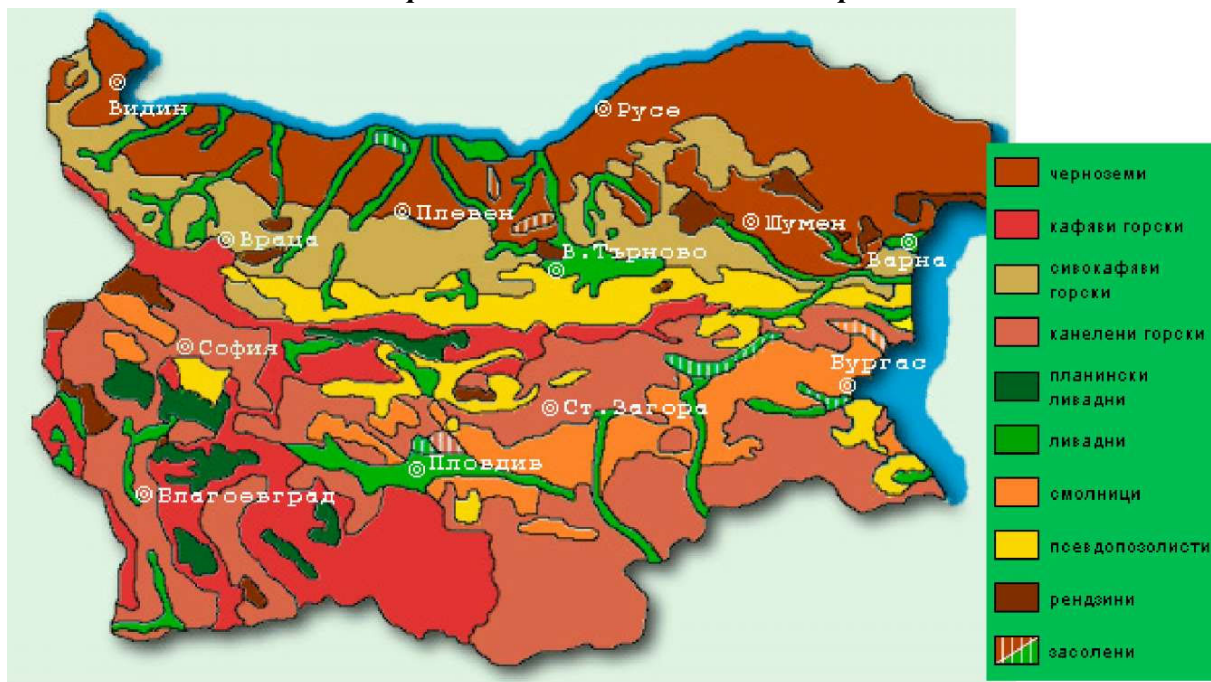
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

На територията на общината се срещат следните почвени типове: **излужени канелени почви**, **сиви горски почви**, **кафяви горски почви**, **алувиално-ливадни почви**, **хумусно-карбонатни (рендзини)**. (виж Карта 1).

Карта 1. Почвени типове в България

- **Излужени канелени почви** – те заемат хълмистите и нископланинските територии с надморска височина до 800 м. Разположени са върху млади в геоложко отношение седименти и са образувани при преходни и континентално-средиземноморски климатични условия. Съдържанието на хумус варира от 1 до 5%. Дълбочината на почвения профил в между 70 и 120см. В сравнение с типичните канелени почви в този подвид количеството на глината е по-голямо. При валежите те се насищат за дълго време с вода, което влошава аерацията им. При изсъхване бързо се спичат и затова са трудни за обработване. Върху тях с успех се отглеждат различни земеделски култури, като лозя, тютюн, зърнени култури, овощия и зеленчуци.

- **Сиви горски почви** – този почвен тип е характерен за Предбалкана. Формирал се е под влиянието на умерено-континенталния климат, а почвообразуващите скали са глини, варовици, мергели и др. При този тип има ясно изразен хумусно-алувиален хоризонт. При сивите горски почви съдържанието на хумус е по-малко (2%) в сравнение с черноземите почви, слабо запасени

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

са с азот и фосфор, но имат високо съдържание на калий. Подходящи за отглеждане на картофи, ръж, овес, лозя и други. Тези почви имат слаба водопропускливост, като при навлажняване стават пластични, а при изсъхване се напукват.

- **Кафяви горски почви** – те са разположени върху рохкави пясъчливо-глинести материали и различни по произход състав скали, разпространени са в планинските райони с над 600м. надморска височина. Образуват се при прохладен и влажен климат. Те са плитки (40-80 см), като хумусния хоризонт не е мощен – около 20 см. Съдържанието на хумус е 3-8%. Повечето от тези почви са кисели. Типично за тях е интензивното разлагане и бързата минерализация на органичните вещества. Кафявите горски почви са заети основно от гори, а на места - от ливади и пасища. Върху тях добре виреят по непретенциозни и студоустойчиви култури, като овес, ръж, картофи, хмел, лен и др.

- **Алувиално-ливадни почви** – този тип почви са разпространени върху първата и втората надзаливни тераси на реките. Богати са на скални материали и хумусни вещества. Тези почви се развиват при близко ниво на подпочвените води най-често от 1 до 2-2.5 м. При този почвен тип хумусният хоризонт е около 10-40 см., като на места се наблюдава покриването с нови наноси с малка мощност, което води до образуването на нов хумусен хоризонт, така че при тях има редуване на няколко хумусни хоризонта. Механичният състав на такъв тип почви се определя от речните наноси, върху които са се образували тези почви. Те задържат по-продължително време влагата и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. Отличават се със сиво-жълт цвят и са доста плодородни (зеленчуци, коноп, ориз и др.). Този почвен тип се среща около реките и в Етрополската котловина.

- **Хумусно карбонатни почви (рендзините)** – те са характерни за територии с карбонатни скали и развити карстови процеси. Съдържанието им на хумус варира между 3-7%. Характерно за тях е голямото съдържание на карбонати – до 50%. Върху тях виреят някои зърнени и технически култури, а също и овощия.

На Карта 2 са представени текстурните класове на почвите съгласно географската база почвени данни за България, разработена в JRC в Испра, Италия. Тези класове се формират въз основа съотношението на пясък и глина в даден почвен профил. В горната база фигурират 5 текстурни класа: **1** - <18% глина и >65% пясък; **2** - 18% < глина < 35% и пясък > 15%, или глина

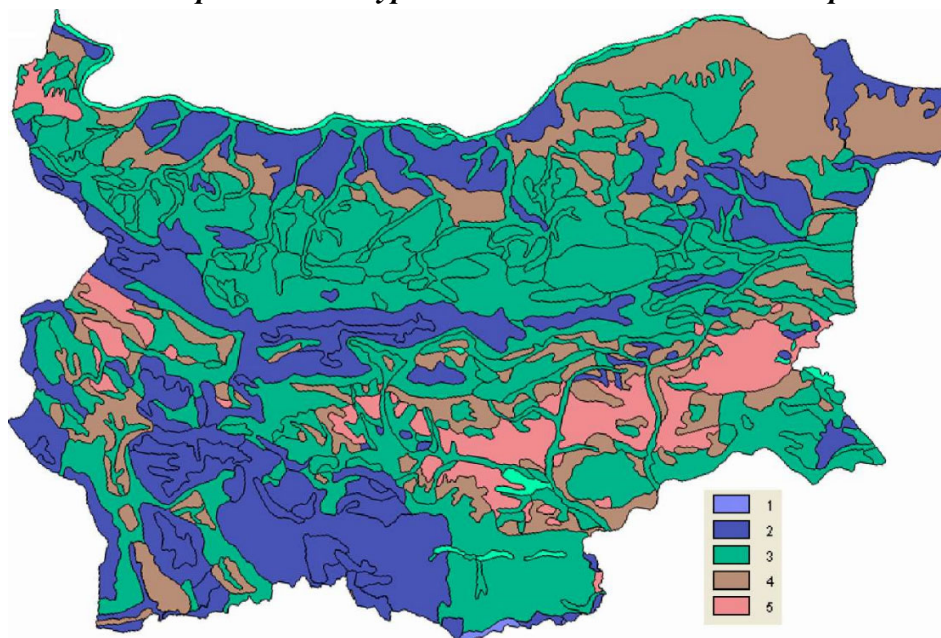
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

< 18% и 15% < пясък < 65%; **3** - < 35% глина и < 15 % пясък; **4** - 35% < глина < 60%; **5** - > 60% глина. Общеизвестно е, че при пясъка изпарението протича по-бързо, песъчливите почви изсъхват по-бързо и следователно са по-уязвими към засушаване, в сравнение с почвите, които съдържат по-големи количества глина. Текстурен клас 1 почти отсъства в България, но текстурен клас 2, освен в планинските райони, е представен в крайдунавските територии на северна България, както и някои части от североизточна България. На територията на община Етрополе се наблюдават почви от текстурен клас 3.

Карта 2. Текстури класове на почвите в България¹

Разработената в НИПА „Н. Пушкиров“ – „Карта на агроекологичните райони в България“ помага да се визуализират почвените райони и на тази база да се определят най-подходящите култури за производство.

¹ Източник: „Доклад за пространственото разпределение на почвеното засушаване в България и неговото териториално разпределение“, проф. дфн Веселин Александров, Националният институт по хидрология и метеорология на БАН

***ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.***

***Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.***

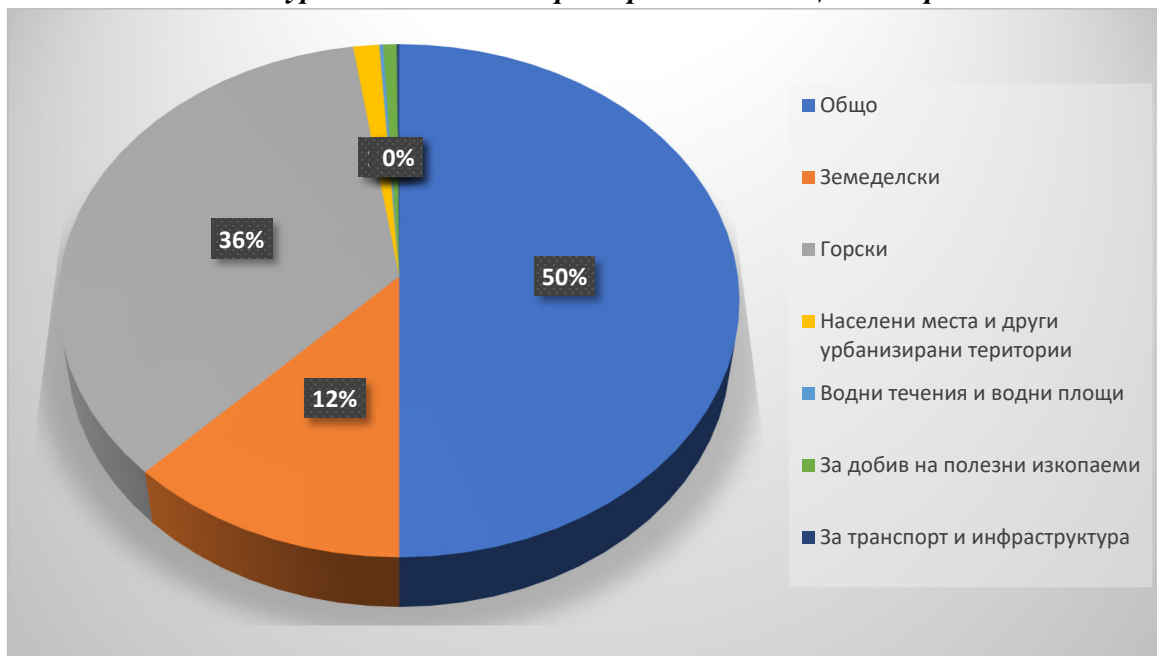
Следва да се направи и уточнението, че делът на земеделската земя в община Етрополе е 24,5% от общата площ на общината (виж фиг. 1.).

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Фигура 1. Баланс на територията на община Етрополе²

Източник: Община Етрополе

2. Основни процеси, които увреждат почвите и насоки за тяхното ограничаване

Почвите са приемник на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Степента на замърсяване и разрушаване на почвите се обуславя от промишлеността, транспорта, прекомерното използване на изкуствени торове и пестициди в земеделието, естествените процеси (ветрова ерозия, други екзогенни фактори), експлоатацията на подземни богатства и депонирането на отпадъци.

Увреждането на почвите е процес на настъпване на неблагоприятни промени в строежа и/или физико-химичните им свойства, водещ до нарушаване на основните им функции. Причините могат да бъдат природни и/или антропогенни.

В чл. 12 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., посл. изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2014 г.) са посочени следните видове процеси, които увреждат почвите:

² Източник: НСИ

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

1. ерозия;
2. вкисляване;
3. засоляване;
4. уплътняване;
5. намаляване на почвеното органично вещество;
6. замърсяване;
7. запечатване;
8. свлачища.

Ерозия на почвите е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени процеси и/или въздействие на антропогенни фактори. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние **върху функциите на почвата**.

Вкисляване е естествено протичащ процес, чиято интензивност зависи и от антропогенни фактори и води до увеличаване киселинността на почвите.

Засоляване на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли, с което се увеличава обемът на натрий и магнезий в почвите и се оказва негативно влияние на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Подобряването на засолените почви е свързано със значителни капиталовложения, тъй като е възможно да се постигне след дрениране на почвите, а също и с прилагането на други сложни агротехнически практики.

Уплътняване на почвата е физически процес на частично разрушаване на почвената структура и увеличаване на плътността, при което намалява водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и се променя строежът на почвения профил. Основно се наблюдава при неправилно използване на селскостопански машини при неподходящи условия. Обработваемите земи са засегнати от уплътняване както на горния слой, така и на плодородния слой. Необходимо е прилагането на добри земеделски практики за поддържане и възстановяване на структурата на почвата като например използване на машини и приспособления за почвообработка с намален натиск, а също и прилагане на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

интензивни мерки за опазване на почвата от ерозия и деградация на почвеното органично вещество.

Почвеното органично вещество е сложна система от хумусни вещества, белтъци, въглеводороди, восъци, смоли и други компоненти. **Намаляването на почвеното органично вещество** при обработваемите земи, е между 10 и 40% за по-голямата част от почвите, но в отделните случаи може да намалее и повече. Въпреки липсата на системни наблюдения има данни за трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи.

Замърсяване на почвите е процес на натрупване на вредни вещества в почвите от естествен и/или антропогенен източник, чиито свойства и концентрации причиняват нарушаване на техните функции независимо дали се превишават действащите в страната норми.

Основни източници на замърсяване на земите в урбанизираните територии са транспортът и индустрията, особено химическата.

Известно е още замърсяването на почвите от неправилната употреба на минерални торове. Липсата на естествен механизъм за превръщането на нитрати в безвредни съединения прави проблема особено опасен. Постъпващите в организмите свободни нитрати се превръщат в нитрити. Нитритите могат да се свържат с хемоглобина в кръвта, което лишава животните и човека от достатъчно кислород.

Други големи замърсители на почвата са пестицидите. Те са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, то след време при навлизане в последното звено на хранителната верига то може да се окаже смъртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи.

В почвата могат да попаднат тежки метали (мед, олово, хром, манган и др.) в резултат

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

от напояване със замърсени промишлени води или от промишлено замърсен въздух. Тежките метали са особено опасни, защото са устойчиви. Те причиняват болести, които засягат почти всички човешки органи.

Запечатване на почвите е трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура.

Свлачището е природно явление, при което се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Причините за възникването на свлачища са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на свлачището може да се стигне до възникване на бедствена ситуация.

Друг процес, който се свързва също с увреждането на почвите и с промените в ландшафта, е **загубата на биоразнообразие**, която води до загуба на естествената среда на обитаване на редица биологични видове. Изгарянето на стърнищата унищожава флората и нарушава почвеното равновесие, с което причинява значително намаляване на почвеното плодородие. Загубата на биоразнообразие може да бъде ограничена чрез намаляване на интензитета на процесите на деградация на почвите и земите, промените в ландшафта, които водят до загуба на естествената среда на обитание на биологичните видове, и изгарянето на стърнищата.

Засушаването е също основен процес и проблем, който влияе върху състава и функциите на почвите. В доклада на Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. дфн. В. Александров е направено пространствено разпределение на районите в България, уязвими към засушаване. Там е посочено, че въпреки големия брой на изследванията върху засушаванията в чужбина и България все още не е разработена единна методика за тяхното изучаване поради сложността на явлениято и многостранността на неговото проявление и въздействие. „Основен методичен проблем при изучаване на засушаванията е тяхната типизация. Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: **почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо.**

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Почвеното засушаване настъпва при продължителен безвалежен период, който може да настъпи през всеки месец или сезон. При почвеното засушаване коренообитаемият слой просъхва и растенията страдат от недостиг на вода. Всъщност, почвеното засушаване представлява продължителен период, при който се нарушава водния баланс в почвата и на растителните екосистеми, влошава се физиологичното състояние на растенията и добивите рязко спадат. При атмосферната суша, освен ниските валежи се наблюдават високи температури и ниска влажност на въздуха. Чести явления са сухите и горещи ветрове и вследствие на голямата евапотранспирация се нарушава водния баланс на растенията. Растенията се намират в най-неблагоприятни условия при настъпване на почвено-атмосферно засушаване. Комплексът от почвени и метеорологични условия се характеризира с много малки запаси от почвена влага, ниски количества валеж, високи температури, ниска влажност на въздуха и силни горещи ветрове.

През отделните сезони засушаването се отличава с някои характерни особености. *Пролетната суша* се характеризира с невисоки температури, ниска влажност и силни ветрове, което влошава условията за сеитба, поникване и нормално начално развитие. Забавянето на поникването влошава условията на развитието на агроекосистемите през целия вегетационен период. При такива условия рязко нараства популацията на редица вредители, които нанасят и допълнителни щети. Пролетните засушавания са особено характерни за Северозападна България (40% от случаите) и Черноморското крайбрежие (50%). *Летните суши* се характеризират с високи температури, ниска влажност на въздуха и интензивно сумарно изпарение (физическо и транспирация). Това са типични почвено-атмосферни засушавания, особено когато продуктивната почвена влага започва рязко да пада под 70% от пределната полска влагоемност. Растенията увяхват, спират растежа си, пожълтяват и изсъхват, когато почвената влага падне под влажността на завяхване. Особено опасно е, когато засушаването е съчетано със суховеи. Интензивните летни засушавания са най-продължителни по Черноморското крайбрежие и в Горнотракийската низина. *През есента сушата* се отразява неблагоприятно върху провеждането на есенната дълбока оран, сеитбата и поникването на есенниците, които навлизат в зимата недостатъчно развити и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

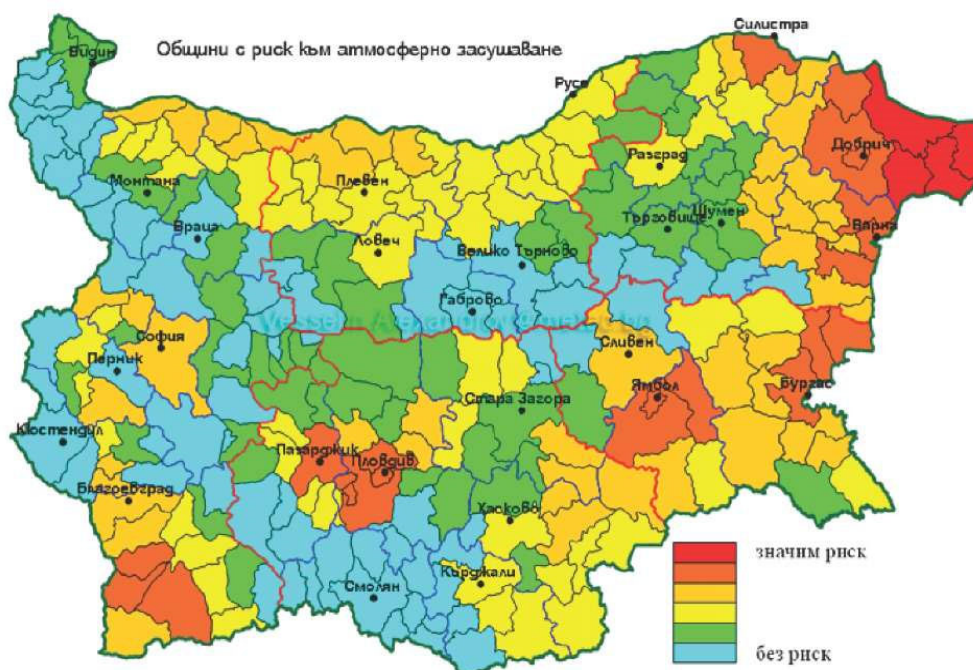
**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

често страдат от измръзване. Тези засушавания са характерни за Черноморското крайбрежие, Североизточна България и Горнотракийската низина“.³

Според пространственото разпределение, община Етрополе попада в район с без риск към атмосферно засушаване (виж карта 3 – община Етрополе в син цвят), в планински район (виж карта 4 – община Етрополе в сив цвят) и в планински район по отношение на почвено-атмосферно засушаване (виж карта 5 – община Етрополе в жълт цвят).

Карта 3. Общините в България, с риск към атмосферно засушаване⁴

³ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

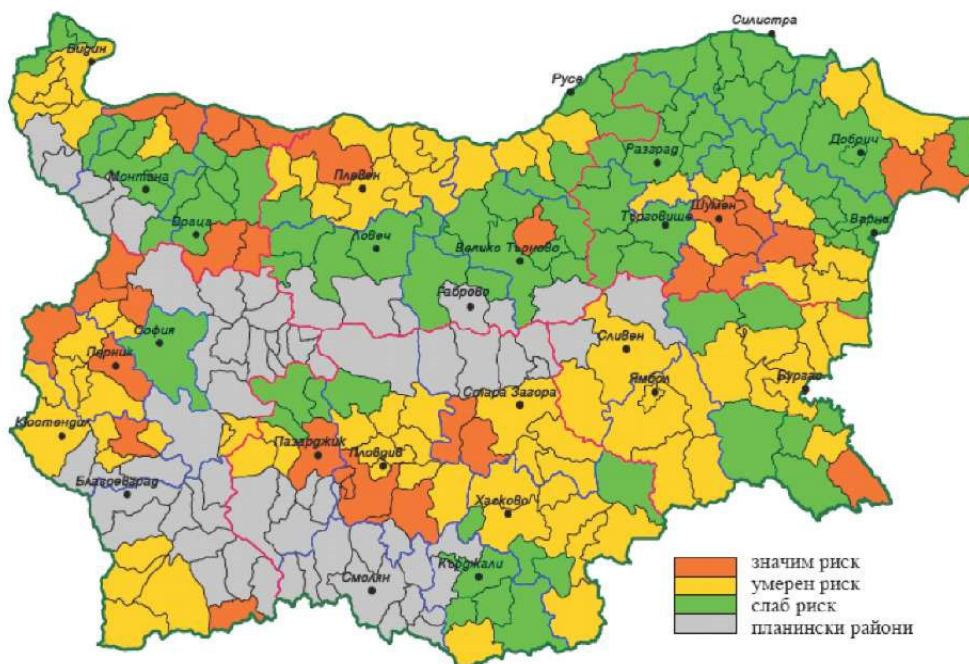
⁴ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Карта 4. Общините в България, с риск към почвено засушаване⁵

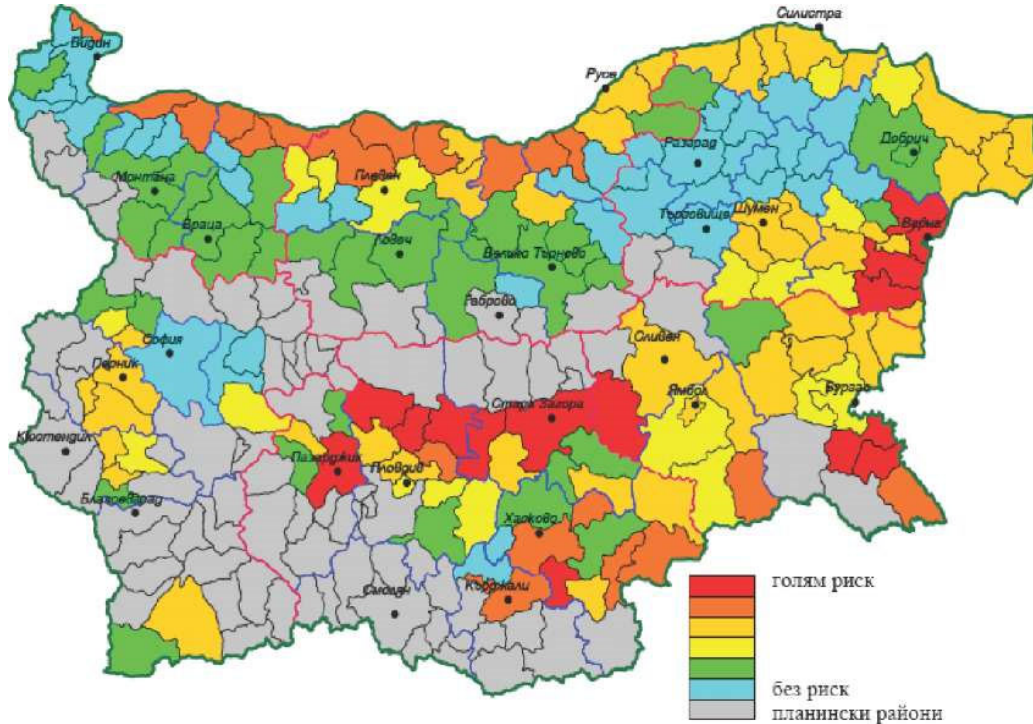
⁵ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Карта 5. Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване⁶

Ограничаването и преодоляването на деградационните процеси в земеделските земи може да се осъществи чрез прилагане на добри земеделски практики, включващи комплекс от мерки с почвозащитно и оттокорегулиращо действие за интегрирано опазване на почвите и водите, специфично за дадени почвено-климатични и топографски условия, с цел:

- осигуряване на защитна покривка на почвената повърхност от растителност или растителни остатъци в периодите с висока ерозионност в резултат от валежите и вятъра;
- повишаване на инфилтрационната способност на почвата;
- поддържане и възстановяване на почвата;
- повишаване на запасите от почвено органично вещество;

⁶ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф., дфн В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

- използване на машини и технологии за почвообработки с минимален натиск върху почвената повърхност.

За *увреждането на почвите в горските земи* и влошаването на свойствата им, а оттам и на продуктивния потенциал, най-значително влияние оказват ерозионните процеси и измененията на свойствата на почвата, настъпващи в резултат на горски пожари.

Антропогенното въздействие може да предизвика или усили процесите на увреждане на почвата. Това въздействие се получава в резултат на:

- Неподходящи обработки на горските почви, ерозионни процеси и липса на мероприятия за борба с ерозията, загуба на хранителни вещества, замърсяване на почвите;
- Отстраняване на естествената растителност – превръщане на горските земи в обработваеми земеделски земи;
- Прекомерно ползване на дървесина за отопление и като строителен материал.

Пожарите, в резултат на които горската растителност е унищожена напълно или се поврежда в различна степен, водят до загуби на органично вещество, разрушаване на структурата и последваща ерозия.

Увреждането на почвата настъпва в резултат на частичното или пълно унищожаване на дървесната растителност, мъртвата горска постилка и тревната растителност. Това води до изменение на процентното съдържание на фракции на макроагрегатния и механичния състав на почвата.

3. Състояние на почвите на територията на община Етрополе

3.1. Замърсени почви с тежки метали

По данни от доклада на РИОСВ – София за състоянието на околната среда през 2017, 2018 и 2019 г. на територията на община Етрополе не са регистрирани превишения над нормите по отношение на замърсяването на почвите.

3.2. Замърсени почви с пестициди

На територията на община Етрополе няма данни за почви, замърсени с пестициди.

3.3. Заблатени почви

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Няма информация за заблатени почви на територията на общината.

3.4. Ерозирали почви

Различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите обуславят появата и наличието на слаби и средно развити ерозионни процеси. Ерозионните процеси са предимно скрити, под формата на плочно и повърхностно измиване и отнасяне на плодородните почвени хоризонти. Преобладава плочната ерозия.

3.5. Вкислени и засолени почви

Няма информация за наличие на вкислени почви на територията на общината. Няма информация и за наличие на засолени почви, които съдържат в профила си над 0,25% лесно разтворими соли.

3.6. Физически нарушени терени от добивна дейност и изкопни работи

На територията на община Етрополе потенциален източник на замърсяване на почвите, се явява рудодобивен комплекс „Елаците Мед“ АД и кожарската фабрика „Ледър тренд“. Рудодобивната дейност би могла да доведе до повишаване на съдържанието на олово, цинк, кадмий, които се отделят при взривни работи, товарене, транспортиране и депониране на отквивката, а кожарската индустрия до замърсяване с органични отпадъци.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

4. Основни изводи от анализа

По отношение на почвите на територията на община Етрополе може да се обобщи следното:

- Почвите на територията на общината се характеризират с високо естествено плодородие;
- На територията на общината не са налични почви, замърсени с тежки метали според докладите на РИОСВ;
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата в следствие на употребата на пестициди;
- Няма информация за заблатени почви;
- Ерозионни процеси са слабо развити и се дължат на различната гъстота на речната мрежа, характерът на основните скали и почвата, както и нерационалното използване на пасищата и горите;
- Вкисляване на почвите не е констатирано;
- Няма данни за наднормени замърсявания с нефтопродукти, с пестициди, за силно ерозирали или по друг начин увредени почви.

Няма информация за наличие на засолени почви на територията на общината, които съдържат в профила си над 0,25% лесно разтворими соли.

SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Таблица 1. SWOT-анализ на почвите на община Етрополе

Силни страни	Слаби страни
• Високо естествено плодородие; • Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци; • Липса на замърсявания на почви с тежки метали; • Липса на почви замърсени с органични замърсители; • Липса на заблатени и засолени почви; • Липса на кисели почви; • Почвено-климатичните условия дават възможност за отглеждане на зърнени и технически култури.	• Основен източник на замърсяване на почвите е наторяването; • Опожаряване на стърнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс.
Възможности	Заплахи
• Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите; • Благоприятни условия за развитие на биоземеделие;	• Засилване на деградационните процеси на почвите; • Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие; • Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване; • Липса на регистър на площите с увредени почви;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

	• Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за област София. • Развитие на рудодобивна дейност и кожарска индустрия на територията на общината, които са потенциални замърсители.
--	---

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.

**ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
НА ПОЧВИТЕ**

1. Предизвикателства

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите.

Значителните увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява **опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване**. Акцентът следва да се постави върху **превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление**.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова **подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве** е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното. Предприемането

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото (международен документ, приет в Киото, Япония през декември 1997 г. в допълнение към Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата). подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за **подобряване на знанието и повишаване на информираността**, споделянето на добри практики между страните-членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

2. Стратегически цели и приоритети

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

ОБЩА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

Съхраняване и подобряване на продуктивния потенциал на почвените ресурси на територията на община Етрополе, с цел тяхното устойчиво управление и икономическа реализация.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

- **Приоритет 1. Опазване, съхраняване, устойчиво ползване и подобряване на продуктивните функции на почвите;**
- **Приоритет 2. Възстановяване на увредени почви;**
- **Приоритет 3. Предотвратяване на замърсяването и деградацията на почвите;**
- **Приоритет 4. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на почвите и земите.**

3. Очаквани резултати

Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по-нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Също така ще се минимизира риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други страни-членки на ЕС; ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

За постигане на целите на програмата е разработен План за действие с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки, срокове, отговорни институции, необходими ресурси и източници на финансиране (виж Табл. 2)

Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2020 г.

Компонентите на Плана за действие обхващат:

- определените мерки и дейности за устойчиво управление на почвените ресурси, общия и годишния обем на планираните средства за тяхната реализация;
- източниците на финансиране за реализация на приоритетите, като се имат предвид мерките и проектите;
- индикаторите за постигане на приоритетите и мерките;
- отговорната и партньорските структури за реализация на мерките;
- времето за изпълнение.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на целите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) на община Етрополе за периода 2020-2025 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните набелязани приоритети, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Таблица 2. План за действие на ПОУПВП Етрополе 2020-2025 г.

№	Приоритети и мерки/дейности	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране	Индикатори	Отговорна структура	Партньори	Време за реализация					
							20	21	22	23	24	25
План за действие на ПОУПВП Етрополе 2020-2025 г.		5,495										
Приоритет 1. Опазване, съхраняване, устойчиво ползване и подобряване на продуктивните функции на почвите		3,760										
1	Залесяване на негодни и изоставени земеделски земи	100	Общински бюджет	100 дка залесени земеделски земи	Община Етрополе	Земеделски производители						
2	Повишаване продуктивността на земите чрез подходящи технологии и техники	500	Частни фондове; Фондове на ЕС	брой реализирани проекти за внедряване на нови технологии	Земеделски производители							
3	Извършване на рекултивация на нарушени терени	300	Общински бюджет; Фондове на ЕС; Частни фондове	дка рекултивирани терени	Земеделски производители; Община Етрополе							
4	Прилагане на биологично земеделие, съчетано с мерки за устойчиво управление на земите	800	Фондове на ЕС	40 бр. бенефициенти получили подкрепа	Земеделски производители							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

5	Прилагане на агроекологично земеделие, прилагане на зелено торене, въвеждане на междинни култури, използване на животински и други органични торове за увеличаване на органичното вещество в почвата	1,000	Фондове на ЕС	40 бр. бенефициенти получили подкрепа	Земеделски производители							
6	Насърчаване инвестициите в устойчиви практики, вкл. култивирането на лечебни растения и алтернативни култури, на слабопродуктивни общински земи	50	Общински бюджет	дка залесени земи; закупен посадъчен материал	Община Етрополе	Земеделски производители						
7	Периодичен текущ контрол за изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците	10	Общински бюджет	Осъществен периодичен текущ контрол	Община Етрополе							
8	Възстановяване и реконструкция на хидромелиоративната инфраструктура	1,000	Фондове на Европейския съюз	2 бр. изпълнени проекти	Сдружения за напояване/Община Етрополе							
Приоритет 2. Възстановяване на увредени почви		780										
1	Адаптиране и внедряване на нови технологии за възстановяване на увредени от пожари горски почви	500	Фондове на Европейския съюз	брой изпълнени проекти/ дейности към проект	ТП ДГС Етрополе							
2	Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови	80	Други източници	извършени залесявания	ТП ДГС Етрополе							

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

	противоерозионни залесявания.											
3	Прилагане на подходящи технологии, схеми и видове за залесяване на засегнати от ерозия земи	200	Фондове на Европейския съюз	извършени залесявания	Земеделски производители, бизнес организации, ТП ДГС Етрополе, Община Етрополе							
Приоритет 3. Предотвратяване на деградацията на почвите		900										
1	Определяне на застрашените части от землищата, нуждаещи се от спешно прилагане на мерки за борба с ерозията	200	Фондове на Европейския съюз	заснемане на застрашените зони и внедряването им в база данни	Община Етрополе							
2	Прилагане на агротехнически, хидротехнически и лесомелиоративни мерки за ограничаване на ерозията	500	Фондове на Европейския съюз	3 бр. изпълнени проекти	Земеделски производители, ТП ДГС Етрополе, Община Етрополе							
3	Осигуряване производството на необходимото количество дървесни и храстови видове за противоерозионно залесяване в държавните горски разсадници	100	Други източници	извършени залесявания	ТП ДГС Етрополе							
4	Прилагане на щадящи почвите видове сечи, техники и технологии в горите	100	Други източници	извършени залесявания	ТП ДГС Етрополе							
Приоритет 4. Повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на почвите и земите		55										

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

1	Отбелязване на Световния ден на почвите - 5 декември и организиране на информационна кампания за подобряване на знанието и повишаване на информираността за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	5	Общински бюджет	5 бр. годишни кампании	Община Етрополе	Образователни институции, земеделски производители, НПО						
2	Подобряване на административния капацитет чрез усъвършенстване на специализираните знания и умения на експертите от общинска администрация Етрополе и споделяне на добри практики в областта на опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земите и борбата с опустиняването	20	Фондове на Европейския съюз	1 бр. изпълнен проект/ дейност към проект	Община Етрополе	Община от ЕС						
3	Организиране на дейности за информиране на собственици и ползватели на замърсени земи за наложените ограничения в ползването им	5	Други източници	5 бр. проведени годишни срещи	Областна служба за земеделие - София	Областна дирекция земеделие София Общинска служба земеделие Етрополе						
4	Създаване на онлайн платформа за предложения и сигнали в областта на устойчивото ползване на земеделските земи	10	Общински бюджет	една създадена онлайн платформа	Община Етрополе	Земеделски производители						
5	Провеждане на информационна кампания за запознаване на земеделските производители с устойчивото управление наземите и	5	Общински бюджет	5 проведени информационни кампании	Община Етрополе	Земеделски производители						

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

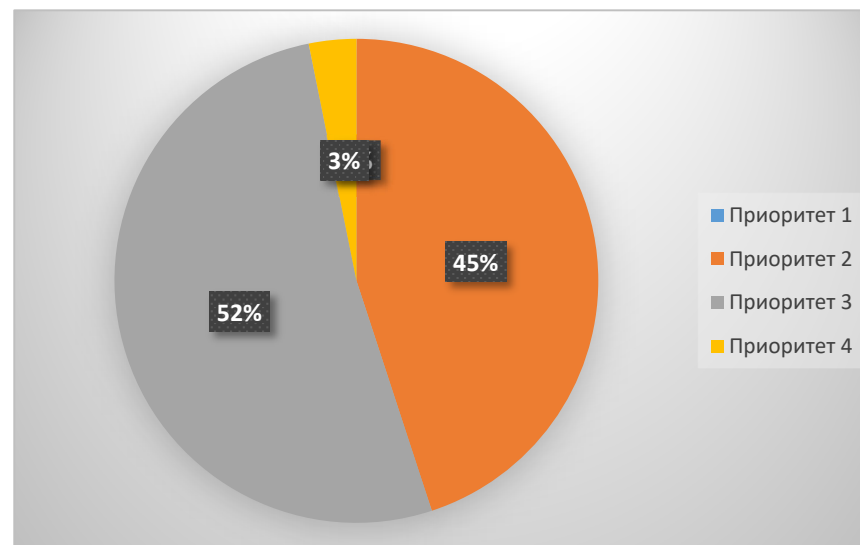
	почвите											
6	Наблюдение, оценка и актуализация на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	10	Общински бюджет	5 бр. изготвени отчети на програмата към годишния отчет по ПООС; 1 бр. изготвена актуализация на програмата (при необходимост); 1 бр. извършена оценка, като част от оценката по ПООС	Община Етрополе	Външни експерти извън ОБА Етрополе						

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Около 52% от финансовия ресурс за изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Етрополе са предвидени за опазване, съхраняване, устойчиво ползване и подобряване на продуктивните функции на почвите. На второ и трето място са предвидени за възстановяване и предотвратяване на деградацията на почвите. На последно място, но не по важност, са предвидени средства за информиране на заинтересованите страни и подобряване на местната политика в областта на почвите и земите.

Фигура 2. Разпределение на финансовия ресурс по приоритети на програмата

Предвидените мерки и дейности в програмата няма да засегнат територии от защитените зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие: „Централен Балкан буфер“ с код BG0002128, Защитена зона с код BG0001043 „Етрополе - Байлово“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

*Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.*

**СХЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА
ЗА ДЕЙСТВИЕ**

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината.

С оглед на действащата административна структура на Община Етрополе, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Етрополе, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Етрополе **правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата**, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на другите конкретните политики.

Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните структурни звена и служители в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове. В правилата трябва да се определят обхвата на информацията, която ще се събира,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславя от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Етрополе. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въвлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното ѝ изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

Сайтът на общината трябва да се актуализира непрекъснато, тъй като той е основен източник за информация, относно развитието на общината и дейността на общинската администрация, свързана с изпълнение и отчитане на стратегическите политики и документите за изпълнението им и в частност политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Ефективен канал за информация са и презентационните материали и брошури, като се препоръчва такива да бъдат залагани като средство за информация и публичност във всички проекти, които ще се изпълняват и са включени в Плана за действие към програмата и в Плана за интегрирано развитие на община Етрополе 2021-2027 г. В допълнение, за прилагане принципа на партньорство е препоръчително засилване на сътрудничеството с местни сдружения с цел увеличаване на гражданското участие в процеса по реализация на програмата и включване на всички заинтересовани страни чрез организиране на обществени обсъждания, кръгли маси, форуми и други подходящи форми на участие.

ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в Програмата стратегически цели и приоритети и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори, въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Целесъобразно е с оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за изпълнение на националните цели, които страната докладва пред ЕК, да се изготви **междинна оценка** на програмата след изтичане на двегодишен срок от нейното изпълнение, която ще посочи

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА
ЕТРОПОЛЕ ЗА ПЕРИОДА 2020-2025 Г.**

**Приложение 3. Програма за опазване, устойчиво ползване и
възстановяване на почвите на община Етрополе за периода 2020-2025 г.**

тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели след края на 2022 г. и **последваща оценка** след нейното изтичане за оценка на степента на изпълнение на програмата. В съответствие с изводите от междинната оценка може да се извърши **актуализация** на Програмата, ако се налага. Ако, обаче, в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Процедурата за актуализация на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на Програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от Общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.